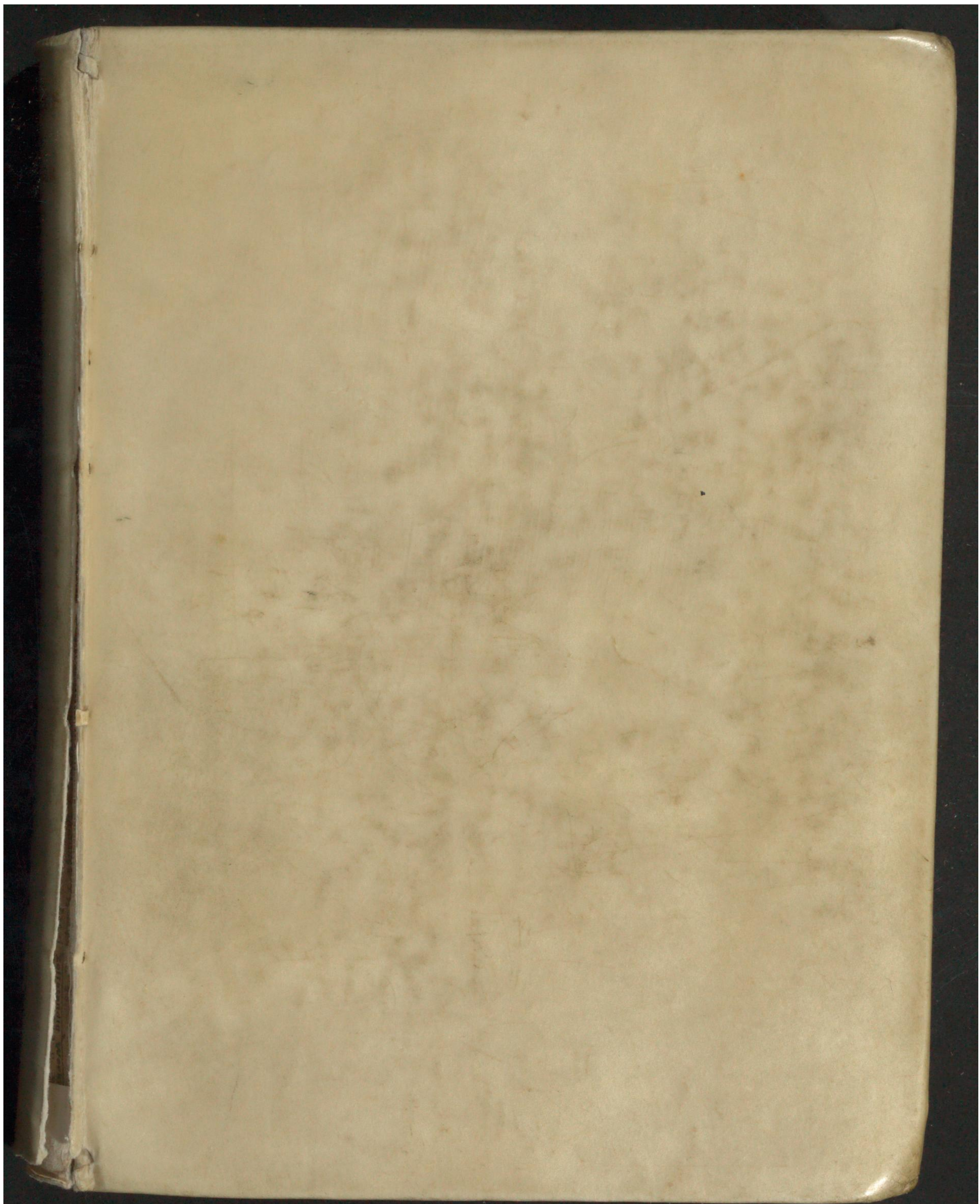
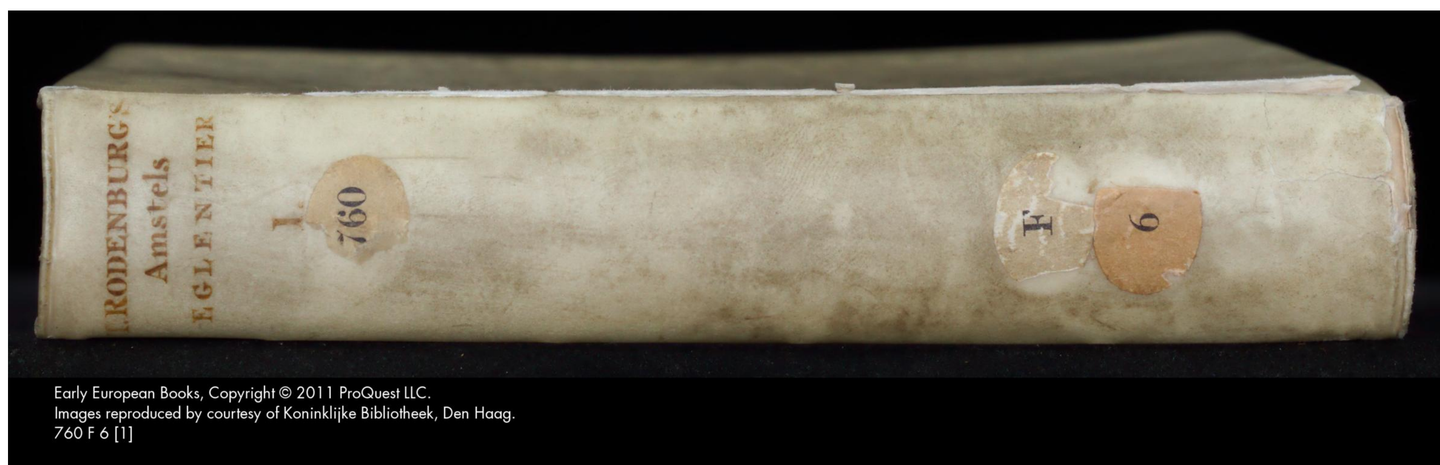
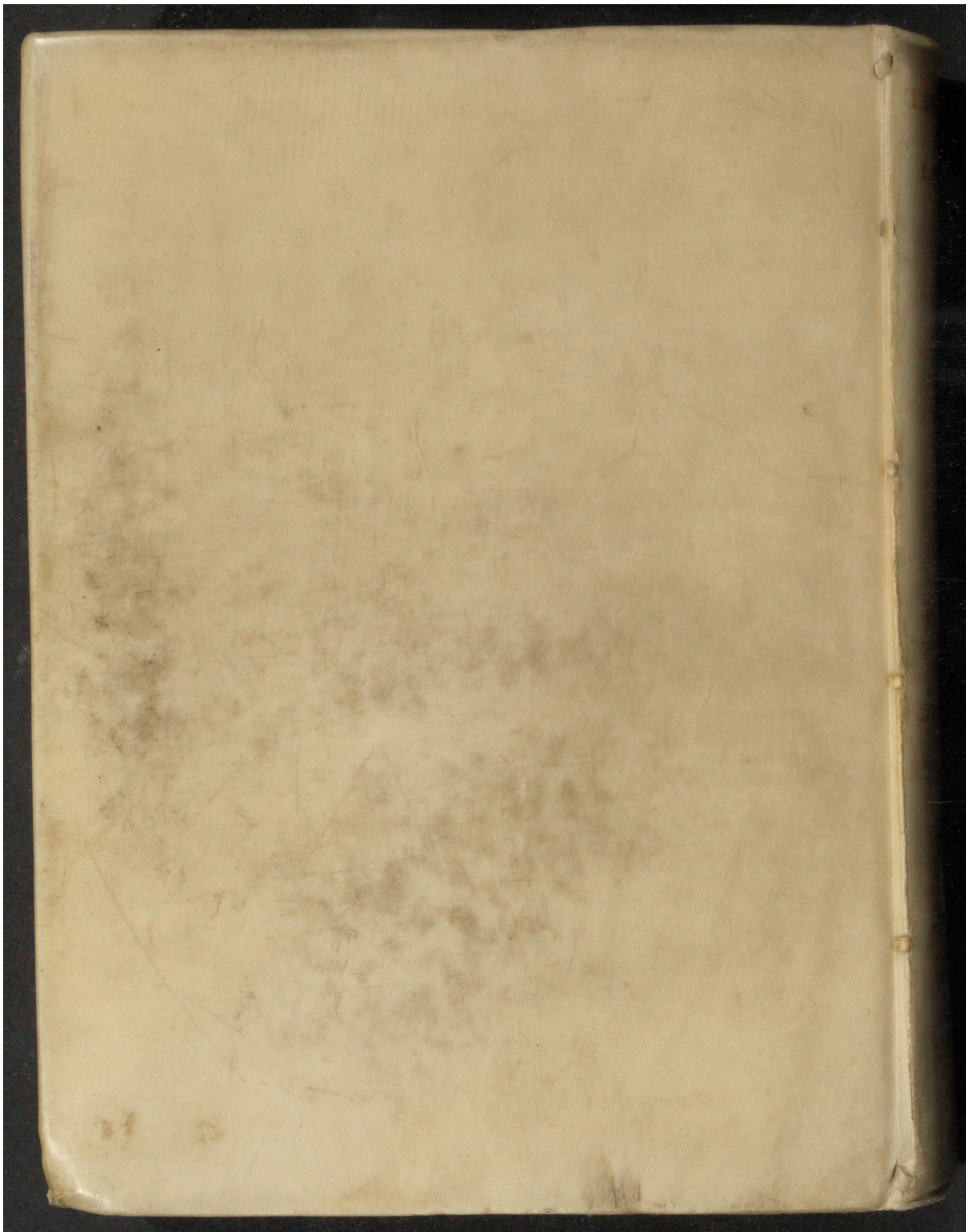

RODENBURG'S
Amstels
EGLENTIER
I.
760
F
6

KEYSER OTTO DEN DERDEN, EN GALDRADA

BLY-EYNDE-SPEL.

HET EERSTE DEEL.

Nobilitas sola est atque vnica virtus

t'AMSTELREDAM.

By Porcevant Morgan Boeckdrucker woonende inde Calver-straet by de Wagyne-steeg naest de blaeuwe Koe, Anno, 1616,

KONINKLIJKE
BIBLIOTHEEK
's-GRAVENHAGE

'T BOEK
Aen d'Eedele, deughd-rijcke, leerghierighe Ioffrou, Ioffrou Waelburg van Boshuysen.

DE deughde (liefd-vvaerde Dianin) is een oprechte gewoonte des ghemoedts waer door de menschen wel leven, dus werdt de deughde niemant aenghebooren vande ouders maer wel aengeboden van Gode. De verstandighste vande ouden zeydt de deughde te zijn een gelijckenisse Godes, ook d'alderbeste gedaente der redelijcker menschen, want deughds woonplaets is der menschen heylich en neder ghemoedt, dat onzichtbaer is, ghelijk de verborghen hemelen de wooningen Godes zijn. Maer d'oorzaek waer uyt de deughde werdt gebooren inde mensche, zijn God en de menschen te zamen. Godt als een mildt ghever, en de mensche als een begheerlik ontfangher.

Wanneer dan de deughde werdt aenghepert vande hertstochten, 't zy tot aenlocking van 't bekende goedt, of tot afwijcking van 't bekende quaedt: Zo volghdt daer op (is men dese kennis ghetrou) het daedelike werk van 't bekende goedt te doen, en 't bekende quaedt te haeten. Mijn schryver aenmerkende de rechte neyging tot de deughd eens Florentijnsche Ioffrou, Galdrada, teghens d'ontuchtighe aenvechting van Keyser Otto den derden, rijmden dit bly-eynde-Spel. En ik, als een vergeteling, hakende na een Deugdlievende-bescherm-Vrou, besloot dit bedrijf aen d'opperstaet-Ioffrouw der Goddin Aræta op te offren, dies mijn teere bladekens buyghzaem knielen aen 't autaer V. Eed. beleeftheydt, verwachtende d'aenvaerding, zonder dat mijn onverdienst twijffelt, want V. Eed. (ten aenzien des genereuse gemoeden, uws heer-Vader en Vrou-moeder, zulcx aengheboorenis, en naemaels volmaektheyt bekomen, mits de stedighe oeffening en voorgang van d'Eedele, Erentfeste Vrouvve Henrica van Egmondt, Mevrou vander Aa, opghequeekt in beleeftheyts hooghste Academie, waer van hy my bondels Lof-zanghen zoude kunnen doen spreeken, ten waer de wytruchticheyd heurs Eedelheyds waerde zo kenbaer is dat hy eerder gheoordeldt zoude werden Pluymstrijker als goedtrondts te wezen, 't welk hem verdrieten zoude in 't minste, onder d'alder Eedelste Egmondens reye, voor gheoordelt te werden) hoop ik zal het boeck 't minste plaetsken in V. Eed. beleeftheydts koor laeten genieten, en beschermen voor spitzighe betweeters, die my meer ontzien zullen, ik weezende V. Eed. eyghen, als myns zelven. Vaert wel.

Chi sara sara.

Ialourse, Niet-gheliefde. D'afzijnde.

Ialourse. IAloursheyt wurght dit hert
Niet-ghe. Vermits my mist weermin
Ialourse. Vernielt door quel en smert,
Niet-ghe. Ick vreed noch ruste vin,
Ialourse Zwierzinnich vol gheraes,
Niet-ghe. En leve in wantrouwe,
Ialourse Gans radeloos, helaes,
Niet-ghe. Vol quyning en vol rouwe,
Ialourse Is zy uyt mijn ghezicht,
Niet ghe. Het waer de hoop die voed,
Ialourse Door't missen van dat licht,
Niet-ghe. 'k Vercracht en mijn ghemoed,
Ialourse Vrees ick het elders schijnt,
Niet-ghe. En koor voor t'leven't sterven,
Ialourse Mijn hope dan verdwijnt.
Niet-ghe. Om ruste te verwerven,
Ialourse Ha vinn'ghe Ialousy,
Niet-ghe. Mijn klachten en gbebeen,
Ialourse De knaging die ick ly,
Niet-ghe. Mijn weenen en ghesteen,
Ialourse En druck daert hert in leeft,
Niet-ghe. De tranen-vloed mijns ooghen
Ialourse Gheen gh lijck ter wereldt heeft.
Niet-ghe. Vervvrecken geen medoogen.
Ialourse Iae't bladeken dat roert,
Niet-ghe. Iae't schijnt zy schuwich vlucht
Ialourse Schijnt my mijn Nijmph ontvoert,
Niet-ghe. Als zy hoort mijn ghezucht,
Ialourse En 't ruyzen vande windt
Niet-ghe. En tuylt met al mijn zegghen
Ialourse Meer gunste by heur vindt,
Niet-ghe. Die hier verborghen legghen
Ialourse Als ick die heur verkoor,
Niet-ghe. Ha knaghinghe te zwaer,
Ialourse En zelven my verloor.
Niet-ghe. Dat ick zo gh luckich waer
Ialourse De minste gluur heurs oog
Niet-ghe. Mijn *Philla* mocht doorgronden
Ialourse Schijnt nae een ander vloog,
Niet-ghe. De smert mijns hertens wonden.
Ialourse En my mijn schoon ontsteelt
Niet-ghe. Hier is geen meerder pijn.

Ialourse. wt Ialousy gheteelt.

Niet-ghe. ——————— Als nietghe'lieft te zijn,

Ialourse. VVat ist? u grill'ghe aert, ———————

Niet-ghe ——————— Heur ooghen zijn mijn luyster,

Ialourse. Die immer is vervaert, ———————

Niet ghe. ——————— En myne acht zy duyster

Ialourse. Door mistrouw dat ghy dat ———————

Niet-ghe. ——————— Ha hell'ghe pijn wat quel

Ialourse. Verliest 't gheen ghy eens had. ———————

Niet-ghe. ——————— Ick in mijn herte stel.

Ialourse. Vw' C*lia* is trouw, ———————

Niet-ghe. ——————— Ter wereldt zijn gheen klachten

Ialourse. Maer is zy niet een vrow? ———————

Niet-ghe. ——————— By mijn verdriet te achten,

Ialourse. Die zwack zijn zomen ziet, ———————

Niet-ghe. ——————— Ghelieft en niet gheloont

Ialourse. En dat zy my verliet? ———————

Niet-ghe. ——————— Met liefd' geen reen verschoont.

Ialourse. Tis vreeze diet my doet, ———————

Niet-ghe. ——————— In plaets van liefd' verschoven

Ialourse. Dus lacy, zegghen moet, ———————

Niet-ghe. ——————— t' Gaet al 't verdriet te boven.

Ialourse. Hier is gheen grooter pijn ———————

Niet-ghe. ——————— Rampspoedichst' is mijn staet

Ialourse. Als die Ialourse zijn. ———————

Niet-ghe. ——————— Van al het quaetste quaet.

Ialourse. De vreeze is een schicht ———————

Niet-ghe. ——————— VVel wien hoor ick daer klaghen?

Ialourse. Die ghene reen verlicht, ———————

Niet-ghe. ——————— Soud' hy veel droefheyt draghen?

Ialourse. Mits wantrouw vreese teelt,
Die in voorbeeldingh speelt:
Moordres ghy my verwrocht,
Door wantrouw die steets zorght.

Niet-ghe. Ialourse zijt ghy daer?

Ialourse. Ho Niet ghelieft ghy hier?

Niet-ghe. VVel wat ist dat u deert? VVaerom maeckt ghy ghetier?

Ialourse. Ghetier? met groote reen, heeft yemant meerder quelle?
VVien ist die droever leeft? en in benauder helle?

Niet-ghe. Om dat ghy zijt Ialours? ghy oorzaeckt zelfs uw' quaet,
Vw' eyghen dwael u booyd, het luckigst' dynes staet
V zotheydt nietight zelfs, gh' hebt weer-liefd' uws Iouffrouwe,
VVat kunt ghy wenschen meer?

Ialourse. Heur weerliefd' te behouwen.

Niet-ghe. Gheeft C*elia* u reen? waer door ghy 't wijffelen mooght.

Ialourse. Neen. *Niet-ghe.* waerom claeght ghy dan? u quel en myn, gheloost,
Int minst gheen ghelijckheydt heeft, laet my mijn ramp beweenen,

Om

Ialourse. Om dat u *Silla* gheen weer-liefde wil verleenen?
Niet-ghe. VVaer vondt ghy grooter quel? myn d'uwen overtreft,
V starre gunstich is, uw' luck dijn glori heft
Int hooghste top dijns wensch. *Ialourse.* Ach dat u was ervaren,
't Gheen Ialousie knaecht, ick weet ghy zoud' verklaren
Gheen droefheydt zwaerder is, want dach noch nacht ick rust,
Mijn leven quyning is, 'k heb moedicheydt noch lust,
't Schijnt al de wereld tracht my *Celia* 't ontsteelen.
Niet-ghe. Hebt ghy heur weer-liefd' niet? *Ialourse* Iae ick, of zo ten deele.
Niet-ghel. Fy u, Ialours ghezint is nimmermeer ghepayt.
Ialourse. VVaerom? *Niet-ghe.* Om dat in u zijn reden noch beschayt.
VVat booght ghy van uw' quel? 't zijn rechte vise vasen,
Mijn hert, helaes, heeft reen, te buld ren en te raesen,
Mits 't onverdraeg'lik is, dat *Philla* my veracht,
Beboert mijn droef gheween, bespot mijn bitt're klacht,
Vergh'lijckt uw' quelle niet int minste met de myne.
Ialourse. Ick zweer u dat mijn quel is meerder als uw' pyne.
Niet-ghe. Zwijght zwijght, 't is zot geclap? *Ialourse.* VVat zegt ghy zot geclap.
Niet-ghe. Iae zot ghecklap. *Ialourse.* Nu, Niet-gelieft niet te veel snap,
Onsteeckt mijn tooren niet, zwijght of ick doet u blijcken
VVat Ialousie is. *Nietgel.* VVat meent ghy 'k u zal wijcken,
Om proeven dat mijn quel de uw' te boven gaet?

Af-zijnde.

Af-zijnde VVel wat gheraes is hier? wat warrighe ghelaet
Hebt ghy nu beyde doch? *Ialourse.* Af-zijnde vvel te passe
Comt ghy om onse twist door reen te slissen rasse.
Niet-ghe. *Ialoursse* zeyt zijn quel is boven mijn verdriet.
Af-zijnde Is dit 't ghekibbel? laes, is uw' twist anders niet?
Beziet ghy beyd' uw' ramp, en stelt de mijn daer teghen,
'k VVeet mijn verdriet zal beyd' uw' quellen overweghen.
Al zijt ghy niet ghelieft, en ghy vol Ialousy,
'Tis niet te gh'lijcken by de pyne die ick ly.
Ha *Af-zijn* bitter-roet, hoe quellich leeft mijn herte.
Ialourse. Ha Ialousy wat baert ghy herte-knaginghs smerte.
Niet-ghe. Maer niet ghelieft te zijn is 't bitterste verdriet.
Af-zijnde Hoe stedich het ghetraen uyt dese ooghen vliet
Mits ick verscheyden ben van heur die hoed mijn leven.
Ialourse. En hoe doet Ialousy dit arme herte beven.
Af-zijnde Vw' quel u eyghen is, uw' Nymphe heeft geen schuld'.
Ialourse. VVat quelle hebt ghy doch als ghy maer hebt ghedult?
Af-zijnde Ghedult? hoe kan het zijn? zoo 'k van heur ben verscheyden?
Niet-ghe. Met een ghelaten hoop de by-comst te verbeyden.
Af-sijnde De liefde treckt te zeer als d'herten zijn ghetrost.
Niet-ghe. En mijn hert quijnt mits zy my noyt weer-lieven kost.
Ialourse. Mijn hert berst als ick denck heur weerom te verliesen.
Ae-zijnde. Ialoursheyt zoud zeer haest een ander weer verkiesen.
Niet-ghe. Mits Ialousy betoont de liefd' niet is ghegrondt,

Ialourse. Noyt zonder Ialousy men trouwe liefde vond.
Af-zijnde VVaerom? *Ialourse.* Vermits men vreest het geen men liefdt te derven.
Niet-ghe. Oprechte liefde doet de Ialousie sterven.
Af-zijnde De Ialousie spruyt uyt eyghen zelfs mistrouw.
Niet-ghe. En uyt het misbruyck niet van u gheliefde Vrouw.
Maer, lacy, *Silla* wil vryage qualijck hooren,
En nochtans weet zy dat mijn hert heur heeft verkoren,
Mijn eeden zy beboert, tis al te zwaer ghewoel.
Af-zijnde Helacy, niet ghelijckbaer by 't geen ick ghevoel.
Ialourse. Noch zegh ick dat mijn quel u beyde gaet te boven.
Af-zijnde Inbeelding doet u zulcken dwasen gril ghelooven,
By d'Hemel mijn ist zwaerst. *Ialourse* Ick zweer u t'is de mijn,
Niet-ghe. En ick zweer 't is de mijn. *Af-zijnde.* Hoe? Niet-ghelieft ist dijn?
Een langhe wrevel strijt, comt laten wy ons quellen
Int oordel van all' dees aenhoorders eynd'lik stellen.
Ialourse. VVant wy verschelen veel. *Niet-geliefde.* Voor my ick ben te vreen,
Af-zijnde Ioffrouwen oordelt dan wie't meeste heeft gheleen.
Ialourse. Ick mits mijn Ialousy, die steeds bedruckt moet knaghen,
Niet-ghe. Of ick die weer-liefd mis, van heur die 'k liefde draghe.
Af-zijnde Of ick die door t'af-zijn mijns liefs mijn hert uyt teer.
Ialourse. Ioffrouvven zo, door lust, ghy morghen hier comt weer,
Brenght vonnis op de vraeg. *Niet-ghel.* Minerva zalt u loonen.
Af-zijnde En ons *Mercuur* u zal met Lauren cranskens kroonen.
Ialourse. Af-zijnde waer nu heen? *Nietg.* Retorica die speelt.
Af-zijnde Ick hoor daer is een stem die konstelike queelt.
Ialourse. VVat is het spels inhoud? *Af-zijnde.* Als Keyser Ott' victory
In Romen had ghetreft, ten tyd' van *Paus Gregory*,
'Tspels inhout
Hy keerend' nae zijn Rijck, verliefden in *Florens*
Op een Ioffrouw *Galdraed*, maer missende zijn wens,
Mits dat *Galdradas* deughd de Keyser kost afweeren,
Gheeft *Otto* heur ten echt een van zijn grootste Heeren.
d'Autheur hier meed afbeeldt wat dat de deughd vermack,
VVaer door *Galdraed* men doen tot hoogheyt komen zach,
Versoeyende de min, waer Keyser *Ott'* nae henghelt.
Niet-ghe. 'k Hoor datter tusschen dees history is ghemengelt
Een zekere vryage van een ander Vrouw,
Die *Tyter* trouwden eerst een brack daer nae heur trouw,
En *Flavio* aenslaet die wulpzich heur beminden,
En *Tyter* komend' weer, most, laes, zijn *Laura* vinden
Verzamet inde echt.
Ialourse. Dats vreemt, dit moet ick zien.
Af-zijnde VVat zietmen oock al grillen in onse eeuw gheschien.
Niet-ghe. Af-zijn wel laet ons gaen. } *Binnen.*
Ialourse. De klok heeft drij gheslaghen.
Af-zijnde 'k VVeet dat ghy in het spel zult hebben goed behaghen.

EYNDE.

PERSONAGEN.

Keyser Otto .*den 3.*
Hertoch *van* Brandenburg.
Octavio. *Keysers Camerling.*
Galdrada, *vvaer op de Keyser verliefde.*
Theophelos, *geomancien.*
Cupido.
Tyter. *Getrout met* Laura.
Laura.
Camillo. *Tyters dienaer.*
Kluysenaer.
Guydeon
Billincion. *Galdradas Vader.*
Flavio.
Bedil-al.
Aræta. *de Goddinne derdeughde*
Verstant.
VVille.
Lust.

Het tooneel is Florenca en Arcadia.

KEYSER OTTO
Den Derden
EN
GALDRADA
BLY-EYNDE-SPEL.
EERSTE BEDRIIF.

Keyser Otto.

Keyser.

DE septer die ick voer de vranckẽ eerst beheerden:
Ha grooten *Karel* die Romaynse asems leerden
Met glori dynen naem te uyten: uwen kroon
Reghtvaerdigh hebt gheswaydt als *Pepijns* waerden Zoon.
Een Prinslijck hert noyt traght 's voorsatens-Hoofts-Laurieren
t'Onroven een'ghe blaen om 't eyghen te vercieren/
't Manhaftighe ghemoedt door yvers aendringh haeckt
's Voor-vaders lof door hun noch grooter zy ghemaeckt.
  Gheen glori ist de kroon vant Roomsche rijck te zwapen/
Gheen luck en ist het luck heur lucken u toe vlapen
En uw' Romeynsche volck (als twijffelachtigh) vraeght
Of Ott' de kroone voert dan of de kroon hem draeght.
  Hier huyst een Saxsons hert/een Saxsons Prins ghebooren/
Die door Keur-Vorstens keur als Keyser was verkoren/
En d'Hemel bidd' hy Ott' beneme Keysers maght
Als Otto eyghen-baet meer als 't rijcx-nut betraght.
  Is wrev'ligh uw' ghemoedt/dees septer moet u teug'len/
O Romen/op dat trots u niet geeft willens vleug'len
Nae burgerlijcke ztrijt (dat kanckerlijcke quaet
Die immer zlockten in 't luck des gheruste staet)
Ick dwongh' moedwils ghewar te luyst'ren nae Gregori/
V rust/en vree/is nu mijn monarchale glori/
Als 'v'hoeder-Heer uws staet/jae hoe ghy luckights bloeydt
Hoe meerder ick u wensk'/uw' Princens boesem gloeyd'
In yvers zoete hoop dat Otto zal beleven
V Tybers-wellings-vlught d'Antipodes zal gheven
Voort moedighe gheztroom/de kennis dat ghy zijt
O Romen Ceres hoorns-lucx-proef van tijt tot tijt/
En naghebuurens strand' met tydinghs vlught bewellen:

Dits zoet ghemurmureer: die voor'poets teelt vertellen.
Ick dwongh u tot uw' luck/ha ztraffe en zoete dwangh/
De vree-speun uwes zogh geeft uw' ghemeente langh.
Queeckt uw' Komeynen op met voedsel zo een zinnigh
,, Dat war-geest nimmer rijst met voncker nicker-vinningh/
,, Dat twists-lusts schalcke-dregh het vrede hert noyt raeckt
,, Waer yd'le hers'nens wensk'/domzinnigh/steets nae haeckt/
,, Staet gier'ghen diet gheluck in zwang're tijt vergaten
,, En vaecken met gheweldt betraghten d' hooghste staten
,, Zijn terghers van oproer/en haters vande rust
,, Ja nimmer hunliens hert 't eergier'ge vier uytblust'
,, 't Niet krygher eerder meert de vlamme hun liens boosheyt/
,, Dies Princen ampt betaemt te temmen dese loosheyt
Voor't wack're oogh int zeyl. Gheluckigh is dat landt
Waer dat de Prince zelfs houdt d'helm-stock inde handt.
Veel waenen dat de maght van Keyserlijck ghebieden/
En septer zwayingh over dees Komeynsche lieden/
Veel glori mede zleept/als Goden op de aerd'/
't Is waer/maer voeght daer by de kroonens wight/en zwaert/
De zorgh/de anghst/de vrees die kroone voerders draghen
De kroone zal hun meer als t'ampts beheer behaghen.
De Princens gunst teelt haet/de Prins zijn moorders voed/
Zy Tygers queecken op/wiens boos-jalourse-bloedt
Bevliesen redens oogh/d'een d'ander niet kan lyden
De vrughteloose haet zalt minste luck benyden.
Gheruste Heremijt/luck-rijcker is uw' kluys
Als 't hoogh' verheven top mijns Keyserlijcke huys/
De klaye wanten zijn verciersels uw's tapeten
Die ghy betrouwen moocht 't gheheymste dijns ghewetan/
De mynen hooren scherp/ Ja zonder dat ickt waen
De luyster-ooren steets my dight omsinghelt staen.
O slape rust gherust/als 't oosten light komt wrecken
En 't zleghte en reght ghemoedt u tot ghebeden trecken
Beknieldt uw' kluyskens grondt/en vindt uw' eyghen niet
Als ghy de inn'ge mensk' bedaghtsaemlijck beziet/
Daer vindt ghy meerder haef als dien diet goudt bedelven
Vermits ghy Heer-vooght blijft/en meester uwes zelven.
Is uw | watmoerse rock niet liever als mijn troon?
Is uw' vergeten Cel niet waerder als mijn kroon?
En laeft u niet zo zoet de dranck uws vaecxkens droppen
Als my het drincken doet uyt Serpentijnsche koppen?
Ghy raept zo lieve vreughd' int ruysen vande vliet
Die ghy vant top des bergen zilv'righ sullen ziet
Gh'lijck my de Cimblen zijn/de bemden u bevallen
Zo wel gh'lijck my verquicken hooghe marm're wallen/
De olmen-lommer-tent kan u zo wel behoen
Voor zonnens vinn'ghe strael als my het pavelioen/

O biese-

V biese-bed doet u zo zoet in zlaep gheraecken
Gh lijck my het veere doet bepronckt met goude laecken.
Dus in uw' arme kluys hebt ghy uw' hertens wensk'
't Is 't hert en niet het hof waert 't luck leydt vande mensk'
Dies alle staten zijn int reght ghebruyck gheleghen/
De man is d'ask' van al/en 't zwaerste moet meest weghen.
Vaeck in een praghtigh kleet schuylt wel een goedt ghemoedt/
En d'ootmoedt onder een kroon zo wel als kluysnaers hoet.
O Hemel/hooghe God/mendt ghy mijn zinnens waghen
Op dat ick niet betraght als 't gheen u mach behaghen.
Nu Romen is ghestilt/en ick Toscanens staet
Van wetten heb bezorght ist reden dat ick laet
Een heerscher in mijn plaets' om mijn ghemeent te hoeden/
't Is noodigh dat het zy een Prince mynes bloede/
Goedaerdigh/zedigh/trouw'/die wackerlijck draeght zorgh/
Wien best? Ick aght mijn Neef/Marquijs van Brandenborgh/
Betrouwen mach 't beheer.

De Marquijs van Brandenburgh-

Keyser. Hier komt hy/wel ghebonden/
Van waer/Neef/is de komst? Brand. Heer van de jaght.
Keyser. Wat honden
Hebt ghy gheleydt int veldt?
Barnden. Acht bracken/maer de zon
Was voor mijn komste op zoo dat ick niet en von.
Keyser. Den douw' was opghedrooght.
Branden. Ick kost gheen reuck-spoor treffen
Hoe luyde dat ick deed mijn hoorens windt op heffen
De Hasen waren 't schuyl. Keyser. Liet gy de Valcken vlien?
Branden. Zo haest/mijn Heer/als ick een goede prop kost zien
Ick gaf de vogel vrydom op een vlught patrysen/
Doch schuylden int gheboomt/daer nae liet ick hem rysen
Flucx nae een Tortel-duyf die zulck verweere deed
Dat zy de Valck zo zeer gh'lijck hy het duyfken beet.
't Was wonder om te zien/'k aght dat het duyfken doghte
De Valck alleen van heur een treck becxken versoghte
Zo worstelden het dier/en op heur wiecxkens dreef
Dat niemant oord'len kost waer dat het beestien bleef.
De tijt my overviel/en durst niet langher beyden
Vermidts uw' Majesteyt doch heden meent te scheyden
Van hier/zo ick verstae. Keyser. 'k Ben anders nu beraen/
Want heden meen ick nae Sach'rias feest te gaen/
De Florentynes Sant/dus maeckt ghereet u allen/
Ick weet het mijn ghemeent uytnemend' zal ghevallen.
Brandenb. 't Doet ondersaten wel als zy hun Prince zien
Gheknieldt met hun ter Kerck'/jae d'yver vande lien
Devotelijcke groeydt/want nae de Princen leven

(Margin: Voorsegging van 't geen de Keyser van Galdrada versoght die zijn lust eerbaerlick ontworstelt.)

 Men

Men ziet dat de ghemeent hun naerstelijck beghewen.

Keyser. Neef Brandenburgh ghy weet hoe dat ick heb ghestelt
Toscanen onder wet/en alles wel verzeldt
Met burgherlijcke raedt/dat ick niet magh ontbeeren
Een Hooftman om al 't lant in mijn naem te beheeren/
Wien acht ghy de bequaemst?

Brandenb. Helaes uw' Mayesteyt
Weet wat verburghen zorgh daer in verburghen leydt/
De volcken zijn vol trots/dees vry-Toskaense lieden
Niet lyden kunnen dat een vreemdt Heer zoud' ghebieden/
En d'ingheboren heeft veel nadoght.

Keyser. Neef t'is waer?
Waer al Toscanen mijn zo vond' ick gheen ghevaer/
De Paus heeft zijn ghedeeldt als Kerckelijcke goeden.

Branden. Zo dat uw' Mayesteyt moet wesen op zijn hoede/
Want waer de geestlijckheyt een vingher inne dwinght
Te met/met langher handt d'al b'heerschingh inne dringht.

Keyser. Neef zins de tijt *luys de goeden*, zoon ghebooren
Van Keyser *Karel*, heeft Toscanen veel verloren/
Mits 't landt verschepden was/en hem ten deele viel
Pistoya, Luca, Pisa, Chiusa, en behiel
Volterra, Ares, Luna, maer de ander landen
Voort bleven al ghelijcklijck inde Pausens handen/
Arghlistelijck beleydt vermagh met Princen veel/
Luys bleef met ghedeelt/nochtans wast zijn gheheel/
De geestelijcke rey is loos/en gierigh mede:
Neef Brandenburgh ick wensk' niet als mijn landens vrede/
Die zorgh' vereyskt mijn ampt/mijn septer daerom zwaydt/
Op dat voorsigtigheydt mijn voorneem zo belaydt
Dat ick het erf mijns kroon in vred' en rust mach houwen.

Branden. Zo moetmen vinden een die t'landt men mach vertrouwen.

Keyser. Wien oordelt ghy?

Branden. Mijn Heer/het is een zware vraegh.

Keyser. Nochtans eysk' ick uw' raed'/als Prins en bloede-maegh/
Want ick uw' oordeel acht meer als van ander Heeren/
Versekert ben ick dat ghy u niet zult afkeeren.
Want geen my dienstigh is.

Branden. Mijn Heer/ick wenske dat
Ick om u dienst te doen zo groot vermoghen had
Ghelijck ick wille heb.

Keyser. Of my yets moght vertoonen
Waer ghy my dienst kost doen zoudt ghy u oock verschoonen?

Branden. V Mayesteyt ghebiedt

Keyser. Marquijs/geeft my uw' handt/
'k Zagh garen dat ghy bleeft hooft-heersker mynes landt.
Wat zeght ghy Neef?

Branden. Helaes/mijn Heer/wat kan ick zegghen?

'k Weet

'k Weet dat in dese last zeer veel ghevaren legghen.
Doch zoot uw' Mayesteyt my erenstich ghebiedt
'k Ghehoorsaem willigh/ Heer/ hier is ter wereldt niet
Dat Brandenburgh verschrickt als tot 't rijex nut mach strecken.

Ottavio.

Keyser. Ghy zult een Keysers hert tot u/ en d'uwen trecken
Beraed u/ Neef/ daer op.
Octavio. Mijn Heer d'eeldom van hier
Versoecken all' ghelijck/ met heusighe manier
Te knielen aen uw' voeten/ zal ick hun in leyden?
Keyser. Neef Brandenburgh denckt wel op 't gheen ick u nu zeyde/
Want morghen ick vertreck int breken vanden dagh.
Branden. 'k Bid Hemel hy mijn wil nae zijn wil stuuren magh.

Alle dry binnen.

Tyter. vvesende in Arcadia.

Florenca koesteres/ wel eer/ mijns lentens jaren
Hoe heugh'lijck al uw' vlapingh Tyters beelden waren
Zijns wisse hoops ghesmeeck/ ghy mildt uw' tepels gaeft
Waer aen ghe duur'ghe wensk 't verlanghen heeft ghelaeft
'd Onlesselijcke dorst om eyndl.ijck te gheraecken
Aen 't lieve beecxkens vliet waer jeughden meest nae haken.
Op uwen *Arna*-oever vaken ick de vloedt
Florenca, is gebout opd'oever vande Reviere Arna Mijns biggel-tranens storm (door bangheyt mijns ghemoedt)
Utbarsten/ met ghebeen mijn knagingh te vertellen
Aen Laura en heur 't naere beeldt voor oogh te stellen
Van luckeloose Tyter/ en doort langh ghesmeeck
De wreedtheyt ganslijck uyt mijn schoone Laura weeck/
Jae evenaerden 't gheen waer ick was toe gheneghen
Niet door een laffe hoop/ maer maeckten heur mijn eeghen/.
En nu ontruckt ghy 't my/ en zendt my in *Arcaed'*
Waer ick dees ooghen steets in bracke vloeden baed'
Mits ick 't ghetintel mis mijns Lauras lieve lighten
Als Voedster-vrouwe door 't verweende zonnens lightes
Ha Tytons schoon. Waerom ghenoeghden ghy u niet/
Toscanen/ dat ick willigh my ghebruycken liet
In dienste/ aende *Albeonse* heerskerinne
Elisabet. En liet my oock by *Iacob* vinnen.
Den d'Eensen *Christiaen.* *Albert en Isabel*
Aerdts 's Hertogen. En moedigh myne dienste stel
Tot uw' Toscanens nut by spaensen *Phlips* den tweeden.
Mijn yver deed my oock by Vranckens *Luys* leden.
Wast niet ghenoech ghedaen door een ghetingh Toscaen?
Maer dwinght hem uyt Europa by d'Arcadiaen/

Staeckt asem uw' ghesught/geeft tijt betraende ooghen
De bevingh mynes tongh op dat heur woorden moghen
Afbeelden/laes/de zmert mijns borstens nauwe knel/
De wurgingh mynes hert/de pars mijns zielens quel.
O slae uwe hettens walmt/uw' laeuwe tranens weenen
Niet maghtigh zijn 't verdriet upt 't huylen noch upt zteenen/
Al donderden 't ghesught/al vloogh uw' tranens vloedt
Met zulck ghedruys/en vlught ghelijck de zee-God doet
Onmaghtloos waert/helaes/om klaerlijck upt te drucken
Wat dat die kribb'ge Vrouw' u trotsigh laet ontrucken.
Het is noch goudt noch haef/noch reghters stoel of staet/
Noch kroon noch septers zwap't 't geen/laci/my verlaet.
Wat ist spreeckt zstomme hert of schreumt ghyt te beschryven
Wt anghst wy beyde hier begraven moghten blyven/
Dis glori waer te groot voor Ziels-diebegh-wantrou
Dat die dus trouw'lijck liefd't zo droevigh zterven sou.
Waert oock om een Princes? of opper-Keur vorstinne/
Of tweede Vrouw' Diaen? of eenighste Keys'rinne?
En Engel deses eeuw? Neen/maer om zulcken een
Die Keur-vorstinn'/Princes/Keys'rin/Diaen/alleen/
En Engel is mijns ziels/heur voegben al dees namen/
Want heur verdienst verdient al dese staten t'zamen.

Theoph. Mijn Heer steets in gheklagh? Tyter. Theophelos dat ghy
Reght grondelijck verstont de knagingh die ick ly
'k Weet dat medoghen zond' ontschuldighen mijn klaghen.

Theoph. In onluck b'hoort de man hem mannelijckx te draghen.

Tyter. Als quelle niet verkraght 't manhaftighe ghemoedt.

Theoph. Quel is niet meer als 't geen de mensk' zigh zelfs aendoet.

Tyter. De liefde 't kraghtighst is 't geen ons kan over heeren.

Theoph. Die overheeringh moeten redenen verweeren.

Tyter. Gheen ooghenblick/helaes/is Laura upt mijn zin.

Theoph. 't Zijn tekenen ghewis uws over trouwe min.

Tyter. Ghetrouw'/jae zo ghetrouw' die and'ren gaet te boven.

Theoph. Heer/al uw' doenten doent my vastelijck ghelooben.

Tyter. Zo veel ick niet en doe als Laura wel is waerdt.

Theoph. Te heftigh bindt ghy u aen 't tijtlijck deser aerd'.

Tyter. 't Is mijn verkraghte ziel die daer toe is gheneghen.

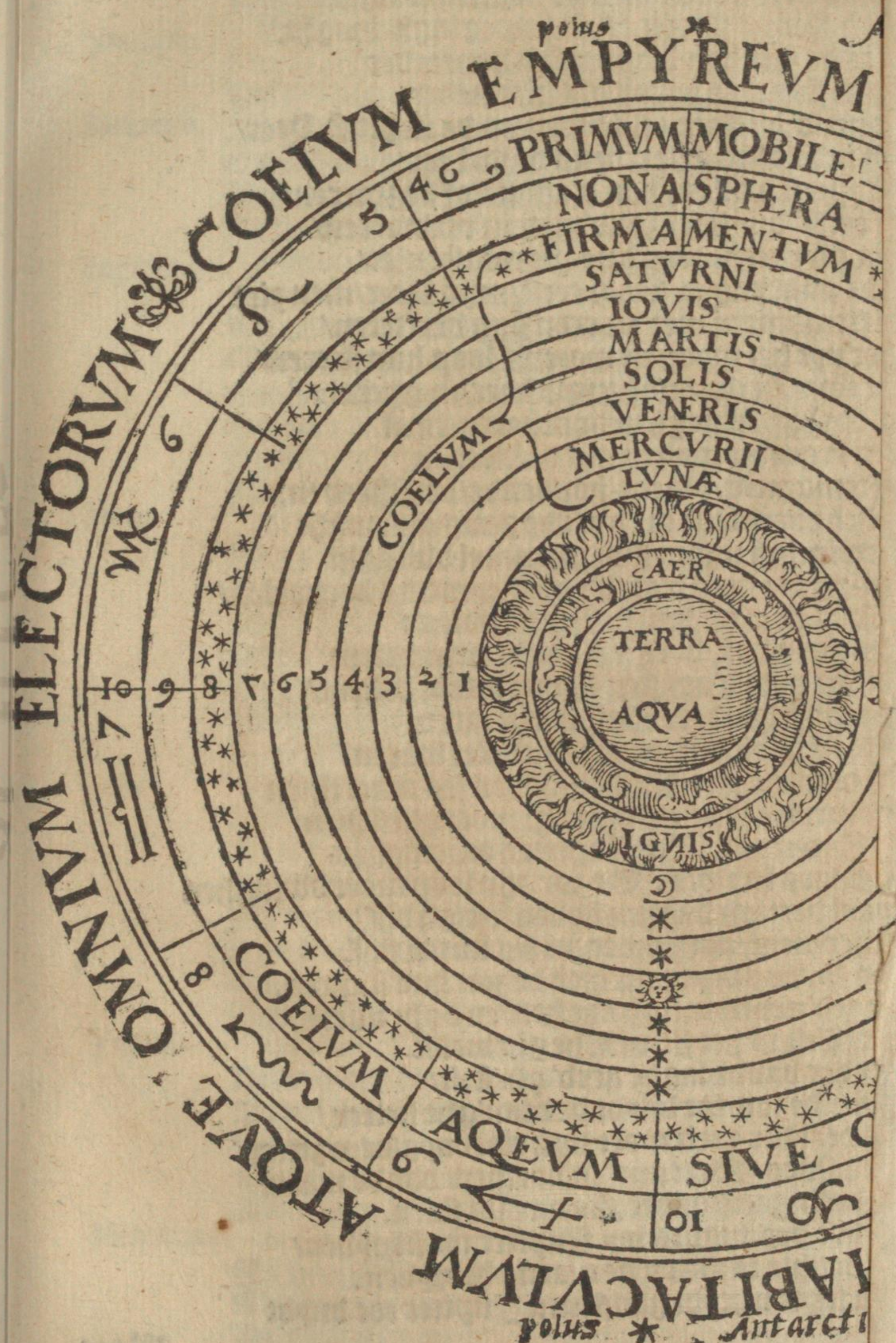
Theoph. Zeer qualijck aght ick/Heer/zult ghy u dan beleghen
Om leeren d'eedle kunste der geomancy/
Die reghte doghter is van d' Astrology.

Tyter. Theophelos de tijt die ick daer in bestede
Seer nutbaerlijck ick aght/en mogh'lijck zal daer mede
Beletten mijn ghezint zo stedigh niet en woeldt
In Lauraes Lief ghedaght 't geen nu onrustigh voeldt
In dool hoslijcke paen de zinnens kooze wand'len.

Theoph. Heer/zoot u zo ghelieft laet ons voort eerste hand'len
Van d'Hemelen die elve zijn in hun ghetal
Oh lijck ick upt dees figuer/mijn Heer/beduyden zal

AFBEELDIN

Van d' elf Hemelen.

In d'eersten Hemel heert alleenelÿck de Mane.
Mercuur de tweeden. En de derden Venus name.
De Zonne inde vierden. Mars de vÿfden heeft.
En inde zesten zigh God Jupiter begeeft.
Saturnus inde zevenst' Hemel is gheseten.
Daghtst' is voort firmament der starren/ en planeten.
Den Christalynen Hemel men de neghende aght
De thienden Hemel ist diet eerst' bewegingh' braght.
De elfden is de zeet van d'oppersten beheerder
Diet al en alle stuurt zo boven als hier neder.
Doch nopend' d'elfden/ thienden/en de negenst/Heer/
Die ztel ick inde God geleerdens oordel eer
Als my/ick spreeck alleen van d'aghste/of de ztarren/
Want inde eerste drie daer zoud'men in verwarren/
Geomancia gh'caeckt dees drie int minste niet/
Maer wel de ander aght. Voor eerst/mÿn Heer/men ziet
Het held're firmament met ztarren sigh vercieren/
Die nimmer uyt het spoor/en matens loop hun stieren/
Als duysent twee en twintigh/zightbaer/in ghetal:
Noch duyst'ren vÿf/en neghen donckeren/in al
Des spechen so groote ztarren als de kleenen
Die in het firmament/plaets-houdende/verscheenen.
En 't hemelsche verwulft die d'aerde gans omringht
Theoph. In vier en twintigh uuren hun ghetintel dwinght
Zÿn middel-punt: dats d'aerd': ghehe ymenis verhoolen/
Bewghend' al en al op hun bestemde polen:
Theoph. De Hemelen staen vast/doch 't Hemels firmament
Tyter. Des starren/die voor d'aghsten Hemel werdt bekent/
Theoph. In zes en dertigh hondert Egiptesche jaren
Tyter. Zÿn ommeloop ghe schiet/en die ghetellet waren
Theoph. 't Jaer voor driehondert/daghen/boven ses mael thien
Tyter. En vÿf. Saturnÿs Hemels omloop moet gheschien
Theoph. En dertigh Jaren net. En Jupiters omringhen
Tyter. In twaelef. Mars in twee. De zon zÿn loop moet dwinghen
Theoph. In thienmael dertigh daghen boven sestigh vÿf/
Tyter. En strickt ghe rekent/noch omtrent ses uuren stÿf.
Theoph. Mercuur/en Venus beyde gh'lÿck de zon hun stuuren.
Tyter. De maen in zev'nentwintigh daghen/en aght uuren.
Theoph. En onghetwÿffelt is het hemelsche ghe weldt
Als overheerder vande laghe aerd' ghestelt/
So datmen aende zon toe duydt de vinn'ghe hetten/
Tyter. En 't buyten deel der aerd moet zigh ghe vuysaem zetten
Reght onder Mars/Mercuur/en koelheyt vande maen/
En 't grofste deele gans onder Saturnus staen.
De vogtigheydt des lughts wy Jupiter toe schryven/
Des waters voghte is alleen de maens bedryven.
Theoph. Der dinghen schoonheydt gans men Jupiter toe duydt

Maer

AFBEELDINGHE

Van d' elf Hemelen.

In d'eersten Hemel heert alleenelÿck de Mane.
Mercuur de tweeden. En de derden Venus name.
De Zonne inde vierden. Mars de vÿfden heeft.
En inde zesten zigh God Jupiter begeeft.
Saturnus inde zevenst' Hemel is ghezeten.
Daghtst' is voort firmament der starren/en planeten.
Den Christalynen Hemel men de neghende aght
De thienden Hemel ist diet eerst' bewegingh' braght.
De elfden is de zeet van d'oppersten beheerder
Diet al en alle stuurt zo boven als hier neder.
Doch nopend' d'elfden/ thienden/en de negenst/Heer/
Die ztel ick inde God geleerdens oordel eer
Als my/ick spreeck alleen van d'aghste/of de ztarren/
Want inde eerste drie daer zoud'men in verwarren/
Geomancia gh'caeckt dees drie int minste niet/
Maer wel de ander aght. Voor eerst/mÿn Heer/men ziet
Het held're firmament met ztarren sigh vercieren/
Die nimmer uyt het spoor/en matens loop hun stieren/
Als duysent twee en twintigh/zightbaer/in ghetal:
Noch duyst'ren vÿf/en neghen donckeren/in al
Zes specÿen so groote ztarren als de kleenen
Die in het firmament/plaets-houdende/verscheenen.
En 't hemelsche verwulft die d'aerde gans omringht
In vier en twintigh uuren hun ghetintel dwinght
Zÿn middel-punt: dats d'aerd': gheheymenis verhoolen/
Beweghend' al en al op hun bestemde polen:
De Hemelen staen vast/doch 't Hemels firmament
Des starren/die voor d'aghsten Hemel werdt bekent/
In zes en dertigh hondert Egiptesche jaren
Zÿn ommeloop gheschiet/en die ghetellet waren
't Jaer voor driehondert/daghen/boven ses mael thien
En vÿf. Saturnÿs Hemels omloop moet gheschien
En dertigh Jaren net. En Jupiters omringhen
In twaelef. Mars in twee. De zon zÿn loop moet dwinghen
In thienmael dertigh daghen boven sestigh vÿf/
En stricht gherekent/noch omtrent ses uuren stÿf.
Mercuur/en Venus beyde gh'lÿck de zon hun stuuren.
De maen in zev'nentwintigh daghen/en aght uuren.
En onghetwÿffelt is het hemelsche gheweldt
Als overheerder vande laghe aerd' ghestelt/
So datmen aende zon toe duydt de vinn'ghe hetten/
En 't buyten deel der aerd moet zigh ghebuygsaem zetten
Leght onder Mars/Mercuur/en koelheyt vande maen/
En 't grofste deele gans onder Saturnus staen.
De vogtigheydt des lughts wy Jupiter toe schryven/
Des waters voghte is alleen de maens bedryven.
Der dinghen schoonheydt gans men Jupiter toe duydt

Maer

Maer 't ztof en 't wesen uyt de kraght van Venus spruyt.
De haest' of schighstigheyt stuurt Mars/ en Mercuur beyden.
't Volheerden in voornemen moet Saturnus leyden.

Tyter. Waer sproot het uyt dat in voortyden is gheraemt
Al dees planeten dus hun namen zijn ghenaemt?
Om beter te verstaen het geen ghy wilt beleggen.

Theoph. Zeer gaerne zal ick u de eerste oorsprongh zegghen.

Saturnus. Saturnus noemden zy de Vader vande Goon/
De tydens schicker/ die int top des hooghste troon
Met wijs heydt/ en voorsight de mensken al bestuurden/
En tot manhafte doent hun moedighlijck aenvuurden/
Behoeder vant verholen deel des hertens wenskt/
Beheerende de dood en 't leven vande menskt.

Iupiter. En Iupiter die heeft zijn name eerst ghekreghen
Van Iuvans pater, dats/ hulp-Vader/ daerom pleghen
De ouden hem des Hemels Coning ofte Heer
Te noemen/ mits zijn groothept/ hooghept/ kracht en eer
Gans onverwinbaer was/ die yder een most vieren/
En daer beneven goedt/ medooghlijck goedertieren/
Lucksaligh/ wijs/ en vroed/ jae alles voor hem beeft/
Met buyghsaemlijck ontsigh wat op de aerde leeft.

Mars. Mars die was eerst van Mauors zynen naem ghegeven/
Dats gh'lijck een neyginge die ter oorlogh wert ghedreven/
Heet bloedigh/ hoogh' in moedt/ een onverwinbaer hert/
Wiens aert en wesen yder tot bloedt-oorlogh tert/
Ontseptert/ en ontkroont/ Vorst/ Coning/ Prins/ en Keyser/
Vrymoedigh/ openhertigh/ en int minst geen Veyser:
De hetten hy beheert/ en over 't vier ghebiedt/
Een bloedighe planneet door zyne adren schiet.

Sol. De zon by d'oude wysen Phebus was ghehieten/
Apollo/ ooch/ of 't light/ waer tijt door wert ghemeten/
Diet reeg'nen doet/ en rypen/ vriesen/ en ooch drijft
De starren als vooght-heer/ wijs/ goedigh/ mild/ en strijft
Na vreughd' en lust/ verquickt tot vrughtbaerheyt/ zeer aerdigh
Zijn koesterende graeght verciert de telghen vaerdigh:
De Chaldeen noemen hem in hunliens tael *Adad*
Dat is *Alleen* gh'lijck of hy alleen maghte had.

Venus. En Venus, schoonheyts proef-stuck zy wel namen moghen
Vermits de blyde lonckingh heures tintel-ooghen/
Bevallijck/ lieflijck mildt/ medoghend'/ fris/ en zoet/
De ziels vermaeckster/ en ontroerster onses bloedt/
Ghenaemt armaphrodijt want zy tweelinghen dwinghdt
Mits sy in vrouwe herten en in mannens dringhdt.

Mercurius Mercurius die is de heerscher des verblydingh
In heughelijcke tijt/ en brenght de Goden tydingh/
Als Hemels taelman/ mits hy stedigh bloeyt in vreughd/
De ouden hy weer jonght/ en dartelt inde jeughdt/

Hy reden-kabelt-wijs/en kan zijn mate houwen/
By mannen is hy man/en vrouwe by de vrouwen.

Luna. De maen vermits de naght ghenaemt is Proserpijn
Mits zy de naere nacht licht door heur held're schijn/
En door twee hoornen/spits/want al de starrens swieren/
Oock d'lementen/en de tijt nae heur hun stieren:
't Ghesap/en aerds gheplant door heur hun teeling' won/
En is ghenaemt de vrouw' of Suster vande Son.
Mijn Heere/uyt dit les so kundt ghy grondigh weeten
De namens waerom/en de kraghten der planeeten.

Tyter. Voor dees tijt ist ghenoech/laet by my uw' figuur
Der Hemelen/ick vind' wel een bequame uur
Om oeffenen het gheen Theophelos my zeyden.

Theoph. Tot morghen/Heer/ick gae. Binnen.

Tyter. Ick sal uw' komst verbeyden.
Leergierigh was ick oyt/na wetenschap ick traght/
Maer/laci/ t schijnt mijn zinnen woedigh zijn verkraght/
Mits zinnens-koor-onrust de arme geest soo terghen
Dat zy voorbeeldingh/laes/ niet anders durven bergen
Als dat zy stedigh spelen met mijn Lauras beeldt/
Ja zo 't ghedaght/onvroets/op ander beelden speelt
Terstont mijn herte klaeght gh'lijck of de ziel uyt teerde n
En rusteloos tot dat ick' t weer nae Laura keerden.
Theophelos die gaf my s' Hemelens figuur/
En zal ick nimmer vinden d'aenghename uur
Dat ick mijn Hemel zie! Waer Laura zwaydt de kroone/
En ick voort autaer kniel/als 'tkuur vant schoonste schoone.
Kondt voete-weer haen-Vrouw' is nu uw' lust gheboet
Nu ghy mijn trouwe hert met hellight bitter voedt!
Hebt ghy het op mijns luck tot 's Hemels spits gheresen
Om dat gheheugh'nis zoud' mijn zielens knaeghster wesen?
Waer zijn de gouden draen daer ghy in hebt verwert
Het hert/en zielens ziel een trouw' Toscanens hert?
Helaes het schijnt ick noch de krul'ge locxkens streele/
En vant yvoren vel een zoet treck-becxken steele/
Zo dartlijck lockt het haer/Ja laet oyt vel gheprint
Een kus-verklicker-munt van die goed-rondts bemint.
's Haers schaduw' terght zo zoet/'t schijnt of daer onder rusten
Veel Godens zielen die om strijt de haren kusten/
En dringhen met gheweldt na heur zo lieve oor/
Wt yver wien van hun eerst hebben magh ghehoor.

Camillo.

Camillo. Mijn Heer/d'Ambassadeur van Persen komt u vinden.

Tyter. Ha moght het zijn ghesant van Laura/mijn beminden/
Die my de minste mare van die Engel broght/
Helaes/wy hebben zelden daermen graeghst' nae zoght.

Beyde binnen.

Ter wereldt niet gheschiet
Dat mijn oogh niet en ziet,
Ia wat de willen willen,
Mijn Momuslijcke aert
't Gheheyme niet bewaert
Maer moet het al bedillen.
En steets ick hun belach
Het gheen ick dach aen dach
Door wulpsheyt zie ghebeuren,
Een yder heeft zijn zot
En troetelt zijn Marot,
Mits elck een heeft zijn keuren.
De waen-weet acht zijn haef
En maeckt zigh zelfs een zlaef
Ia werdt tot staet gheresen,
Al is hy dwaes en gheck
In hem is gheen ghebreck
Hy moet de wijste wesen.
Iae spreeckt de uuyl een woordt,
Doch zotlijck, t' moet ghehoort
Zijn gh' lijck schriftuurens klaerheyt
Zo blindt dees eeuwe is
Dat alles is ghewis,
Zijn loghen is de waerheydt.
Dan laet een reen-rijck-man
Al zegghen wat hy kan
Met reden wel bekab'len,
Doch so hy niet en heeft
Gheldt-luck, daer elck om sweeft
Zijn waerheyt zijn maer fab'len.
'k Zie dat een arme maeght
Die anders niet bejaeght

Als eere, en nae kloeckheydt,
Om dat heur leghe beurs
Omkeeren moet de keurs
Het meysken inde hoeck leydt.
Maer Lobb'righ die heeft gheldt,
Al wast ghewoeckert, 't zy telt
De dibb'righ zo ten toone,
Heur scheelheydt niemant ziet,
Heur staem'ringh achtmen niet,
z' Is 't puycxken aller schoonen.
Al waer zy broets en mal
Om't ghelt men wincken zal,
Alwaer de maeght versleten,
Al stonck heur asem vuyl
De gier'ge broeydse uuyl
En zalt niet willen weten.
Daer solt de fobert heen,
En meent dat hy alleen
Door d'eghte heur sal houwen,
De sloof die is so gayl
Dat al heur stof is vayl
Zoud' daeghs wel duyst mael trouwen.
De maeght die niet en heeft
Als wat 't hand-werck heur geeft,
Doch vroom en wel gheboren,
Daer werdt niet nae ghevraeght,
Zy niemant, laes, behaeght
Dus gaet heur lent verloren.
En d'ander int ghemeen
Die zmeecktmen met ghebeen
Met koest'ringh, en doudeyningh,
De tyt hun niet verdriet
Hoe wel men niet en ziet
Weer-liefde of heur meyningh.

Int

Int laeste moer die trout
Dat fobert langhe rouwt,
Moet vaeck de metten hooren,
Ia so hy heur sleghts dreyght
De lammen quidam krijght
De flenters om zijn ooren.
Daer zit de kladdebel
En fobert inde hel
Gh'lijck morsebellen blincken,
En so hijt heur verwijt
Zeyt zy hem weer ter spijt
Mijn schyven zijnt die klincken.
Ha watten droeven huys,
En watten zwaren kruys
Als lobbrigh is met kinde,
Het waer dan wel van noodt
Dat fobert op zijn schoot
Traraer de zijn beminde.
Als ick het wel bezie
Ick boert met dese Lie,
Flucx boerten zy weeromme
Zy zegghen in verweer
Gheldt liever als de eer,
En maken my dan ztomme.
Want als ickt wel bevroedt
't Schijnt dat het wesen moet,

Flavio.

Bedil-al. Vrient Flavio waer heen?
Flavio. Wat gater om ten hove?
Bedil-al. Wat wonders en wat vreemts ghy sult het niet gh looven.
Flavio. Ghy weet van als/wat ist? Bedil-al De Keyser niet vertreckt
Het schijnt zijn sinn'lijckheyt hert-toghrigh is verwreckt.
Flavio. Tot Sacharias feest.
Bedil-al. Singjeur/ ten kan dat niet wesen.
Flavio. Waerom? hy is deboot.
Bedil-al 't Is daer upt niet ghetesen/

Neen Flavio het is wat anders dat het doet.

Flavio. Het schijnt dat ghy dan weet 't ghehepme zijns ghemoedt.

Bedil-al. Ick gis de waerom wel dees neyginghe upt teelden.

Flaio. Wat ist?

Bedil-al. Ick weet het.

Flavio. Wat?

Bedil-al. Het zijn de lieve beelden/
Die lockten luste daer.

Flavio. Die inde Kercke staen?

Bedil-al. Neen Flavio/maer die daer upt en inne gaen.

Flavio. Nu klapperken ten voeght u niet so veel te segghen/
Wat meent ghy dat een Keyser dat zou onderlegghen?
Zwijght/zwijght/bedwinght uw' tongh'.

Bedil-al. Nochtans zo weet ick dat
Zo seker gh'luck ick weet ghy Laura garen had/
Maer zy is Tyters vrouw'/en wilt ghy z'hem ontvryen?
Doch Laura eerbaer is/ghy zult daer niet bedyen/
Al is hy in Arcaed/sy dagh'lijcx brieven heeft/
Ick weet dat ghy in hope van verkryghen leeft/
Dan Laura/zonder twijffel/blijft heur Tyter trouwe/
Doch kreeght ghy heur zo trouden ghy eens anders vrouwe/
Wast dan niet wel beschickt?

Flavio. Zwijght/hout uw' snater ztil.

Bedil-al. Ztil Flavio? en hoe? zo ick niet zwyghen wil.

Flavio. Ghy boos wight houdt uw' tongh'.

Bedil-al. 'k Wil nae mijn luste spreken.

Flavio. Ghy spreken?

Bedil-al. Spreken. binnen.

Flavio. Had hy my nu niet ontweken
Ick had hem leeren swygen. 't Schijnt hy't al bedilt.
Ha Laura so ghy/Lief/mijn quelle niet en stilt
Zal Flavio zijn tijt in naerigheydt upt teeren.
't Is nu haest tijt ick weer nae d'olmen hoef moet keeren
Alwaer mijn Laura heeft verdagh vaert voor het laest:
Ach hoe mijn ziele haeckt/ach hoe dees polse raest. binnen

Galdrada.

Het doolhofs-parck mijns geest heeft zulcke vreemde hoecken,
Dat als ick my verlies my zelven vrees te zoecken/
Vindt ick Galdrada/laes/zo schrick ick voor de vondt'/
De leydt-ztar my verbreemt die my opt kruyspat zondt
Twee weeghich dies verbaes wat nutbaer is te kiesen/
Door anghst ick op de wegh Galdrade moght verliesen:
D'Eerste is de maeghdens staet/de tweede is de eght/
Wiens honinghs-zoet my terght en dapper ztreets bevecht/
Zo dat verkiesingh blijft in vreeses raedslaegh hanghen/
Natuur bedwinght de eerst voortteelinghs-zmaeck verlanghen

De

De wereldt braldt opt schoontst'/die reynheydt zo veracht
Ghelijck de eghtens vreught my eerbaerlijck toelacht/
Ha gouden reyne staet/Lauriere-krans der maeghden/
Die opt Galdradas ziel om reynheydts pronck behaeghden/
Wat glori overtreft de staet des zuyv're ziel?
Waer ick ghebuyghsaem en ontsichghelijck voor kniel:
Ha heyl'gen deser aerd'/o Eng'len onses eeuwen/
Wiens kraghte overtreft de Libiaense Leeuwen/
Verwinsters des natuur/vlees-dwinghsters/die om eer
Te kav'len stellen niet natuure boven leer:
Bedaerde hovaerdy/hovaerdigh machmen zeggen/
Hoe waerdigh reynheydts ernst' in u verburghen legghen/
Deughds-gloey'ghe vonckens vier/die aghten nietens niet
Al wat u 't vleeskr gheteergh uyt gayl bekoor ghebiedt/
Al wat de lodd're vrouw' door lippe-bytinghs-kussen
En minne-asems-geur pluymstrijckich waent te blussen/
Verdoven zy door deughd'/ha eers-star die zo trouw'
(O zielens baeckens light/ha dubb'le-kroone-vrouw')
Door oeff'ninghs teugel leert het zoetste liefst' 't onbeeren/
't Graeghst' dat natuure wenscht om u wy niet begeeren.
Doch heyligh is de echt/ha dubb'le heyl'ge staet/
't Gheen reynigheyt beschut/uw' heyligheydt my raedt.
Florenca onghetoomt/laes/zwieren uwe jeughden
Brood' dronckken luste zmeeckt de dartelheydt huns vreughden:
Eght-schenners bloost van schaemt/ghy bittert 't heylighe zoet
Als vlees lust ley-vrouw' is tot d'eghtens Lauren hoedt/
De staet is zelven reyn/laes/hoe de ziel moet schricken
Als wulpsheydt d'heyl'ghe eght door misbruyck doet versticken.
Ha zoetste liefdens bandt wat ongh'lijck u gheschiet
Als ghy door dien u zwoor weer werdt ghedaen te niet/
Hoe bloedloos moet de handt in dood'lijck bleeck besterven
Als d'arme handt de bandt van eghtens-eed' moet derven?
Hoe beeft de narm van schaemt als lust daer in besluyt
Een wulpsigh dier in plaets van zijn ghesworen bruydt?
Van anghst' de lippen dan hun Carmosijn verliesen
Als zy in plaets van liefds een minne kus verkiesen.
Waerom? om datmen niet ghenoot van s'Hemels Heer
Als alleen tot ghebruyck zijns glorijs/lof/en eer.

Laura.

Galdr. Daer's Laura/lief/waer heen? Laura. Alleen om u te binden.
Galdr. Beleefdelijck ghy steets my' t uwaerts wilt verbinden.
Laura. De Keyser heden gaet nae Sacharias feest.
Galdr. Hebt ghy hem daer ghezien? Laura. Ick bender niet gheweest/
Doch zoot Galdraed ghelieft wy zullen derwarts wand'len.
Galdra. En op de wegh ick yets met Laura noch moet hand'len
't Gheen Flavio aengaet/en my zeer heeft ghequelt

t Schijnt ghy hem staet te spraeck/uw' faem ghy reuckloos ztele
In yeder eens berisp.
Laura. Om dat hy my komt spreken?
Galdr. En looselijck betraght uw' vaste trouw' te breken/
V zelven ghy mis doet.
Laura. Galdrazdra laet ons gaen/
Doch voor wy schepden zult ghy't grondigher verstaen.
beyde binnen.

Kluysenaer.

Gheen rust noch lust ick vind' als in mijn ztille cel
Het wereldsche ghewoel dunckt my een nare hel
Vol rasernp/ghespoock/ghedraef/ontuchtigheden/
Wanlatenheydt/ghevayns/en wulpse-gayle-zeden/
Bedrogh: de haet/en nijdt in opp're trots heydt zweeft
De nickerlijcke praght gheheel vooghdye heeft.

Billincion.

Kluysen. Billincion ghy hier? in dees bergeten hoecken.
Billinc. Ick quam met grage lust om u/Heer/te besoecken/
't Is langhen tijt verleen dat ick u niet en zagh/
Hoe wel mijn Heere steets in mijn ghedachten lagh.
V welvaert ick verhoop. Kluysen. 'k Danck God voor zijn ghenade
Billincion hoe ist doch met Joffrou Galdrade?
Billinc. Zeer wel.
Kluysen. God lof. Veel tijts zy daeghlijcx my verzeldt/
't Schijnt z'op my is verlieft want vaeck ick met ghewelde
Van reen heur porren moet om tijd'lijck te vertrecken
Voor dat de zonne duyckt.
Billinc. Heur neyginghe gans strecken
Tot leeringh/en mijn Heer/waer wetenschap in bloeydt/
Veroorsaeckt dat heur yver meer en meerder groeydt/
'k Denck zy u moey lijck valt. Kluysen. Ach neen ick zie heur garen.
Onlanghs verleden zy en ick gans twistigh waren
Alleenlijck op twee woorden/ Neygingh/en begeert/
Zy waenden 't was een toght die dese twee beheert
Gheneghentheyt of neygingh/en begeert (als voren)
Maer naderhandt zo gaf zy noch de ztrijt verloren.
Billinc. Mijn Heer verscheelt de neyging/en begeert dan yet?
Kluysen. Zeer veel vermits begeert is zonder zonde niet
En neygingh gans lijck vry.
Billinc. Ick kan dat niet verzinnen.
Kluysen. Billincion ghy kunt de redenen haest vinnen/
Weest hongh'righ/haeckt nae voer ghy zult in geender wijs
De keure gheven plaets' nae d'een of d'ander spijs/
Maer traghten om natuur alleenlijck te versaden
Al waert met wat'r en broot/daer nae komt dan 't beraden

Als

Als hongher is ghestilt/wat smaeckt ghy 't zoetste acht
Dan speelt de leck're tongh in uw' brood-dronck ghedacht/
En hebt begeerte nae de delicaetste smaken/
Waer uw' begeerten dan uyt gulsigheydt nae haecken/
Niet uyt uw' honghers graeght/maer nae uw' tonghens lust/
Vermits natuurens hongher inde neyghingh rust/
Dus is begeerte zondt/en neyghingh niet.

Billinc. Mijn Heere
'k Verstae het onderschejdt/en deftigheyt uws leere,
Mijn doghter reden heeft dit zy u vaeck besoeckt/
D' wyse leeringh heur verstant vermeert en kloeckt/
En wien weet-gierigh is verzeldt zigh met de wysen.

Kluysen. Een eyghenschap ick steets in uw' Galdraed' moet prysen/
Dat is zy nimmer weten wil het gheen zy weet/
Mistrouwend' van heur zelfs/en dat maeckt heur ghereed
Om buyghen onder dien/waer zy yets uyt kan treckeu/
Waer die hun zelven aghten wijs die blyven gecken.
Dus isser niemant wijs als die zigh minst vertrout/
Want die heeft leeringhs lust/en hem aen d'arbeydt houdt.
Galdraed onlanghs verleen heeft hert'lijck my ghebeden
Ick heur doch zenden zoud' een spiegel-schrift of reden
By een verzamelt waer de mensk' zigh zelfs door ken/
En gh'lijck ick tot heur neyging zeer wil-vaerdigh ben
Heb ick het reghte beeldt t'welck zy versoeckt ghevonden/
En oock met lentens roosen cierelijck ghebonden/
Ick bid u draeght het mee. En zeght Galdrada dat
Ick in mijn kluys' ken geen bequamer spieghel had
Die myne liefd' aen heur godsaligher moght zennen/
Om wel de niethepdt vande mensk' te leeren kennen.

Bellinc. Ick brenght heur willigh Heer.

Kluysen. Vertoeft dat ick het hael/
En zeght heur dat zy in dees spieghel teenemael
Verstaen zal wat wy zijn/'t staet daer al in beschreven/
De eyndens loop des tijt/en waerom dat wy leven.

Billinc. Ick danck u voor de gift

Kluysen. Zeer garen ist ghedaen.

Billinc. Mijn Heer met uw' verlof.

Kluysen. Wilt in Gods name gaen,
En ick nae mijn ghebedt/
Groet heur zeer mynent weghen.

Billinc. Den Hemel u behoed'.

Kluysen. En gunne u zijn zeghen. beyde binnen

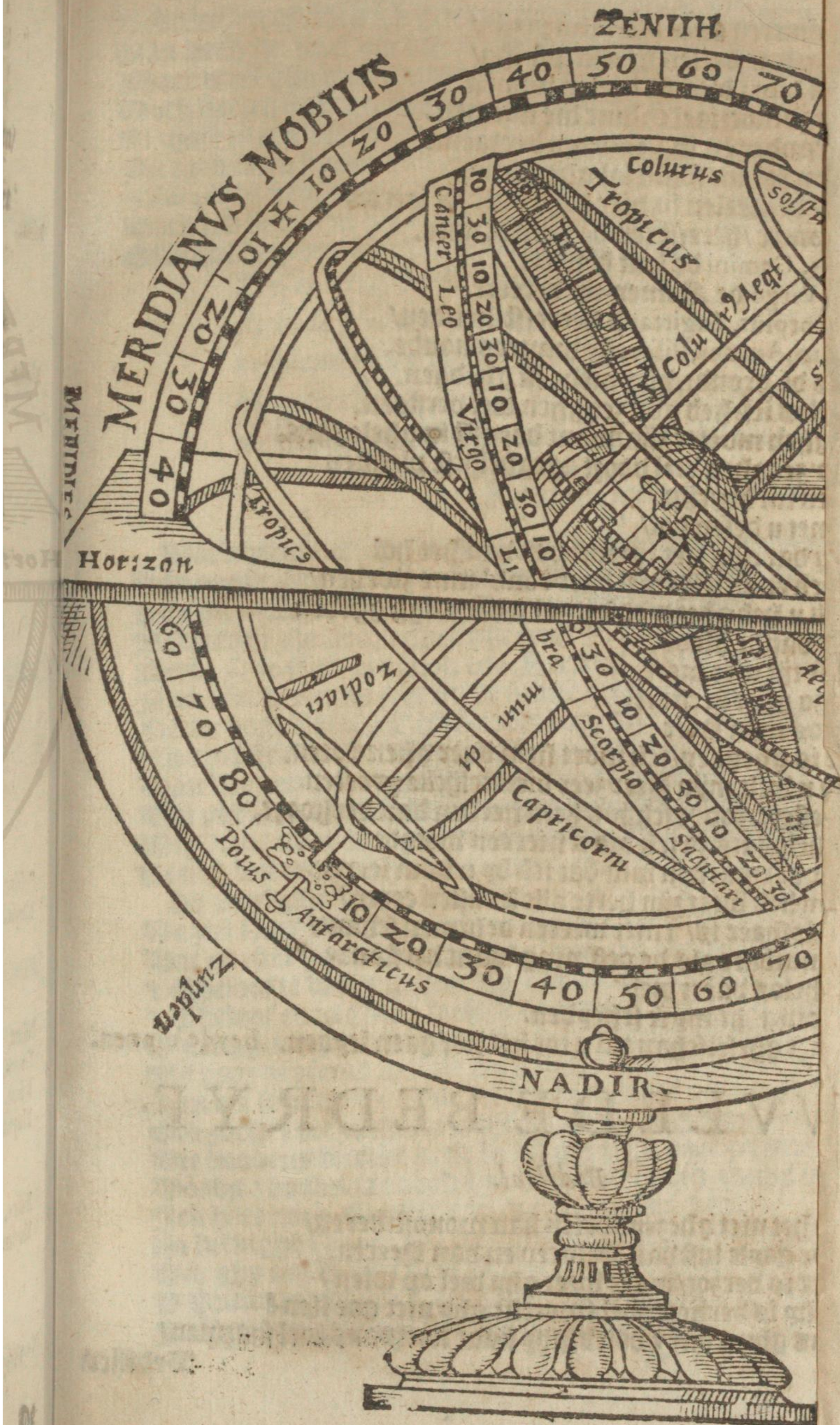
Theophelos. Camillo.

Theoph. Zeer garen/zo ghy kunt tot leering u begeven/
'k u onderreghten zal.

Camillo. Theophelos mijn leven
Ick leereloos versleet/maer nu my graegh'lijck last
Na wetenschap/ en d'yver nimmer in my rust.

Theoph. Het is my lief Camill',voort eerst moet ick u zeggen
Dat het begrijp des gloobs moet in voorbeeldingh legghen/
Aenmerckt wel op mijn reen/ de Hemels gloob bestaet
In een hol-lighaems-rondt/door wiens herts middel gaet
Een lini gh'lijck een ask'/waert alles op moet drapen/
En d'uytwaerts eynden in twee polen hun verschapen/
Op welcken ask' de Hemel stuurt zijn loopinghs vaert
Dits 'sHemels gloob ghenaemt/en 't mid-punt is de aerde.
d'Askx eynden (nae voorbeeldingh) polen twee beduyden/
De opperst' streckt naet noorden d'ander nae het zuyden.
De groote cirk'len zijn ghereckent zes in al
De twee colluuren,Horizon,Equinoctial,
Zodiac,Meridiaen. Nu zijnder noch vier kleenen/
Tropijcken twee/ en oock twee polen ons verschenen.
De horison verdeelt den Hemel diemen ziet
Van t underdeel waer ons ghezight kan strecken niet/
Als wy op't vlacke veldt bezightende bequame
Rond' om men waendt de aerd' en Hemel zluyt te zamen.
Meridiaen dry hoeckigh loopt door d'horizon
En is de circkel waer de zon zijn loop op von/
En steets zijn vlught en gangh daer onder moet bevesten.
Verdeelende de gloob gh'lijck matigh oost en weste.
Meridiaen staet vast zo langh wy noordwaerts gaen
Maer gaende oost of west verkeert Meridiaen.
De Equinoctial Meridiaen door znijdt
En even wyde tusken yder pole leydt/
Verdeelende de gloob mid-matigh van malkander/
Het eene aen het zuyden/en nae t'noorden t'ander.
En als de zon int kruys-punt zyne plaetse brenght
Zo is de nacht en dagh/by ons hier/van een lenght.
De zodiack is twaelef-graden breedt ghemeten/
En dient alleenlijck voor de plaetsingh der planeten/
Dus ydere planeet zijn maente oock beheert
Ghelijck ons by de oude wysen werdt gheleert/
De eerste zes zijn vooghden van het koude noorden/
En d'and'ren heeren over zuydelijcke oorden.
Int middcn van de Zodiack d'eclipsis lijn bestaet/
Van welcken lijn de zonnens Center nimmer gaet.
En gh rakende de zon/ en mane alle beyden
Ond'r een Semediameter dat doet verscheyden
Het zonne light van ons/mits Pheeb' dan eclipseert
Mits dat de maen de zonnens held're light weer keert/
Waer uyt men duyd'lijck ziet en grondigh werdt bevonnen
Dat dan de maen is tusken d'aerde en de sonne.

De

Camill
Theop
Camill

Theop

Camil
Theoj
Cami

Theoj

Cami

Theo

Cami

Theo

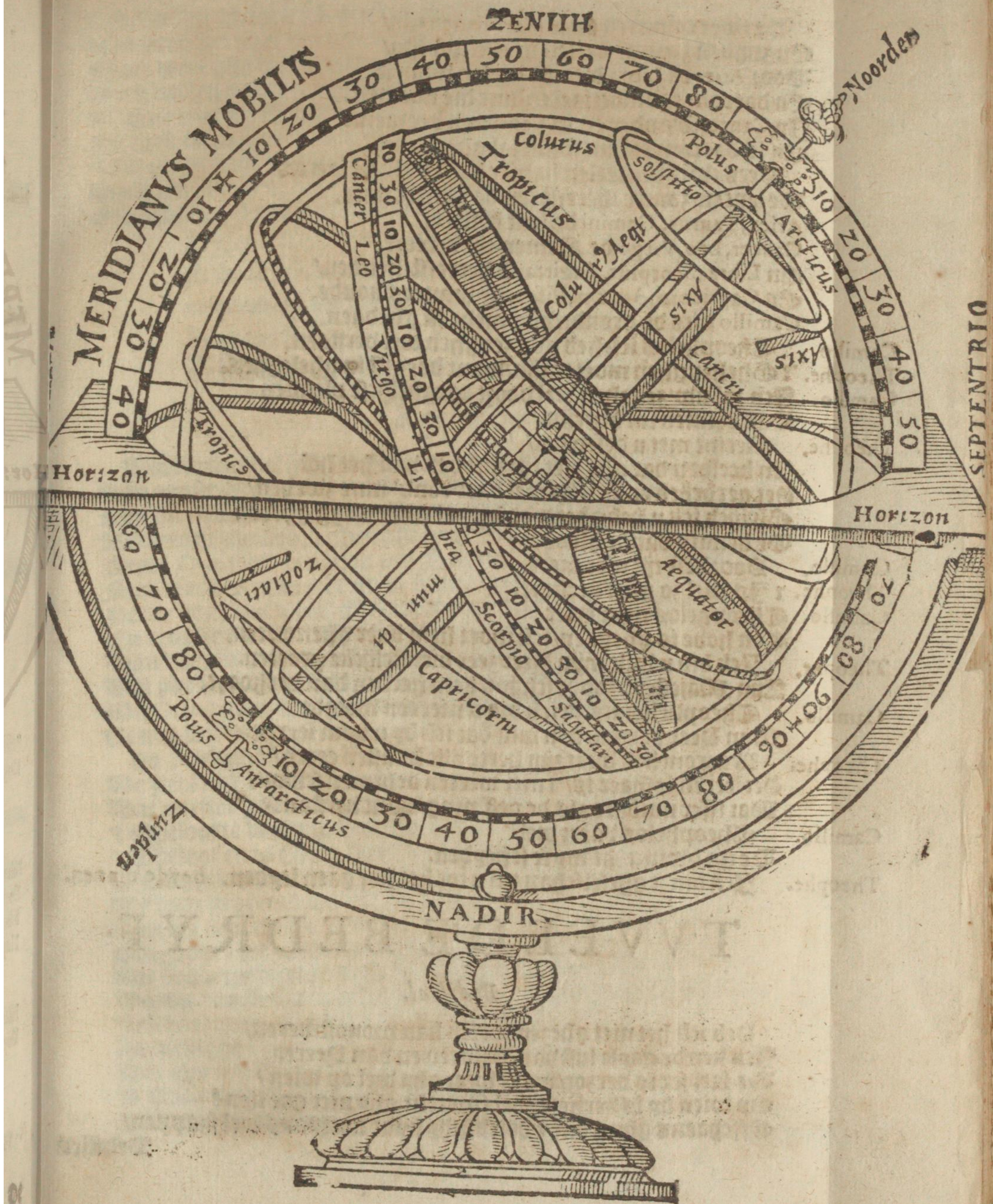
Camillo De twee coluuren twee Meridianen zijn/
En snijden in twee deelen de Eclipse lijn/
Door Aries en Libra d'eerste deelen komen
Theoph En daerom equinoctiael coluur die noemen.
In Cancer, d'ander en in Capricorn verzaemt
En is daerom coluur solsticial ghenaemt.
Dees twee verdeelen in vier deelen all' de jaeren/
De lenten/zomer/herefst/en de winter nare.
Aries, Taurus, Gemini de lent beheert
Cancer, Leo, Virgo de Somer-tijt vereert.
En Libra, Scorpius, Sagittar d'herrefst houden/
En Capricorn, Aquaer, Pisces de winters koude.
Camillo dits de grondt/hier mede ist ghedaen.
o. Theophelos ick heb uw' zegghen wel verstaen.
he. 't Gheheughen moeter zijn/want daer ist in ghelegheit.
o. Ick zal uw' zegghen wel doort daeghelijcse pleghen
Vast printen int begrijp.
he. Neemt met u desen vol/
In beeldt u dat ghy ziet int midden van het hol
Het aerdrijck en den Hemel daer rond' inne zweven/
Ghelijck ick u heb ghezeydt/dit zal u vaerdigh gheven
De kennis vande gloob.
llo. Voordese tijt niet meer.
he. 't Is wel zo ghyt verstaet.
llo. Theophelos mijn Heer
Ten hove is ghegaen/ick moet hem daer ghemoeten.
phe. Ick bid u wilt mijn Heer zeer dienstelijcke groeten.
Zijn Majesteyt/zoo 't schijnt/hem heeden dan verhoort.
llo. Theophelos tis zo ick bid u niet een woordt
Mijn Heer vermaenen wilt dat ick by u kom leeren.
phe. Waerom? ick weet zijn herte alle kunsten eeren/
Het leeren losbaer is/'t niet weeten achtmen schant/
Wat isser nutbaer als de oeff'ning' vant verstant?
illo. Theophelos vaert wel/
De tijt dwing ht my te scheyden.
phe. Ick om 't gheselschap zal u tot het hof gaen leyden. beyde binnen.

TVVEEDE BEDRYF.

Bedil-al.

Heb ick het niet ghezeydt? ick kan pronostikeren/
Ick ken de gayle lust van Princen en van Heeren.
De Keyser is verzot/maer weet ghy wel op wien?
Op wien hy is verlieft? wel spreeckt ghy niet goe lien!
Offschaems ghy u om 't volck/ghy kunt nochtans wel snappen/

Bedillen

ZENITH
MERIDIANVS MOBILIS
Noorden
Colurus
Tropicus
Polus
solstitio
Arcticus
Cancer
Leo
Virgo
Axis
Cancri
Horizon
Horizon
SEPTENTRIO
Zodiaci
Aequator
Scorpio
Capricorni
Sagittari
Polus
Antarcticus
Zuyden
NADIR

De twee coluuren twee Meridianen zijn/
En snijden in twee deelen de Eclipse lijn/
Door Aries en Libra d'eerste deelen komen
En daerom equinoctiael coluur die noemen.
In Cancer, d'ander en in Capricorn verzaemt
En is daerom coluur solsticial ghenaemt.
Dees twee verdeelen in vier deelen all' de jaeren/
De lenten/zomer/herefst/en de winter nare.
Aries, Taurus, Gemini de lent beheert
Cancer, Leo, Virgo de Somer-tijt vereert.
En Libra, Scorpius, Sagittar d'herreffst houden/
En Capricorn, Aquaer, Pisces de winters koude.
Camillo dits de grondt/hier mede ist ghedaen.

Camillo. Theophelos ick heb uw' zegghen wel verstaen.

Theophe. 't Gheheughen moeter zijn/want daer ist in ghelegheen.

Camillo. Ick zal uw' zegghen wel doort daeghelijcse plegher
Vast printen int begrijp.

Theophe. Neemt met u desen bol/
In beeldt u dat ghy ziet int midden van het hol
Het aerdrijck en den Hemel daer rond' inne zweven/
Gh'lijck ick u heb ghezeydt/dit zal u vaerdigh gheven
De kennis vande cloob.

Camillo. Voordese tijt niet meer.

Theophe. 't Is wel zo ghy verstaet.

Camillo. Theophelos mijn Heer
Ten hove is ghegaen/ick moet hem daer ghemoeten.

Theophe. Ick bid u wilt mijn Heer zeer dienstelijcke groeten.
Zijn Majesteyt/zoo 't schijnt/hem heeden dan verhoort.

Camillo. Theophelos tis zo ick bid u niet een woordt
Mijn Heer vermanen wilt dat ick by u kom leeren.

Theophe. Waerom?ick weet zijn herte alle kunsten eeren/
Het leeren losbaer is/'t niet weeten achtmen schant/
Wat isser nutbaer als de oeff ning' vant verstant?

Camillo. Theophelos vaert wel/
De tijt dwing ht my te scheyden.

Theophe. Ick om 't gheselschap zal u tot het hof gaen leyden. beyde binnen.

TVVEEDE BEDRYF.

Bedil-al.

Heb ick het niet ghezeydt? ick kan pronostikeren/
Ick ken de gayle lust van Princen en van Heeren.
De Keyser is verzot/maer weet ghy wel op wien?
Op wien hy is verkieft?wel spreeckt ghy niet goe lien?
Offchaemt ghy u om 't volck/ghy kunt nochtans wel snappen/

Bedillen

Bedillen/en gh'lijck ick ghebuurkens doent' beklappen/
Dan doch het staet my vry/en my het best betaemt/
Maer weet ghy wel waerom? 'b edil-al ben 'ck ghenaemt/
Doch veelen onder u mijn kuurkens oock wel weeten
Al zijnse niet gh'lijck ick bedil-al oock gheheeten.
Nu raed wien hy bemindt? tis zulcken moopen maydt/
Galdrada is heur naem/ 'k wedd' datz' hem niet ontzaydt/
Doch ick verneem het al/en zal u tydingh brenghen
Of aende Keysers vier Galdrada heur zal zenghen. binnen.

Keyser Otto verlieft zijnde op Galdrada, liggende te bedde inde schoot van Venus, en Cupido aent voeten-eynde, mickende zijn pijl op's Keysers herte, in een vertooning: hy ontwakende treedt uyt zijn bedde, en de gordijnē schuyvende zietmē Venus noch Cupido niet meer. En hy spreect.

Keyser Otto.

Wat wrebelt in mijn borst! wat schighte toomt mijn zinnen?
Kan ooghe-krachtens-mick een Keysers ziele binnen?
Kan dit manhafte hert dat Romens trots verwon
Beweeght zijn door't ghesight eens Florentijnse zon?
Neen: Otto sould' een vrou een Sarsens Prins verwinnen?
Neen: sould' een Keyser nu de kintse min beginnen?
Neen/ borst weeet uw' ghemoedt voor die hert-teering-gril/
En teughelt zo uw' wil dat wille zy gheen wil/
Dan dat uw' wille tracht de wille zo te mennen
Dat yder uyt de wil uw' redens wil mach kennen.
Wil Otto? neen/k'en wil: weet/tonghe/wat ghy spreeckt/
Neens-wil is zo ghekracht dat redens teugel breeckt.
Ha Nymphe/Keur-Vorstin/een Princens ziel ghy roofde/
De ziel? jae/'t is de ziel/gheen Sarsens oyt gheloofde
Dat een ster dat vermocht het gheen een Keyser zweert/
't Gheloof te vaster groeyt als 't ondervindingh leert:
't Gheloof en is gheen weet/'t gheloof is zien noch voelen/
O ziel ghetuyght ghy dan vant vier 't welck niet kan koelen
Als door de asems walmt die langhs de lippen vlucht
Van die schoon/die Goddin/die vrou waer ick om zucht/
Om zucht? jae zucht op zucht/en zulcke zuchtens hetten
Die doodens bleecke beelt in dit ghezicht doet zetten/
Doods? doods/jae doods/zo doods dat goed-ronds ick beken
Ick heer noch Meester van my zelven/laci/ben.
Ha luckighe Florens hoe trotsigh mooght ghy booghen
Dat ghy een Keyser hebt zijn Keysers ziel ontooghen/
V Prince werdt uw'sl aef/slaef? slaef/jae slaef/helaes/
Nu Otto voedsel steelt uyt heur e ooghens aes.

Natuure 't was u ernst uw' kunst-proef zo te racken
Dat ghy daer door van/heer/een sob're knaep zoudt maken:
Is uw' wil nu ghetreft? ick lever u op al/
En willigh aen u werck mijn septer off' ren zal/
Mijn septer kroon en rijck wil Otto graegh'lijck gheven
Die Engel-Keyserin/ziel-houdster mijnes leven/
Poolinne/hemel-luur/tou'resse/adamant/
Noemt moedigh dat ghy hebt de Roomsche-Vorst ontmant:
Ontmant? jae gans ont mant/door terghen uwes ooghen
Want uyt dees vleesche klups hebt ghy mijn ziel ghetooghen/
Nooft oock het leven ras/en dan met glori roemt
Euroop u moorderin van Keyser Otto noemt.
O vinn'ghe lonckens-vier. O felle-zoet-ghestlicker/
O dartle trotse gluur. Waerom (o al-beschicker)
Ghaeft ghy een vrou de macht te heers ken over my/
Die noyt man heeft ghevreest/en schickt ghy nu dat zy
Een Keyser slave maeckt? by Otto 't zal niet wesen/
Al is mijn liefd' int top mijns zinnens hoor gheresen/
Al zit liefd' in dit hert/al woeldt liefd' in dees borst/
't Is nu tijt dat ick toon 't hert van een Sarsons vorst.
Wegh kittelich ghedaght/wegh lock-vlees/staeckt uw' terghen
Vw' lust-voet ghy behoort aen Otto niet te verghen.
Graeght my zo nae 't vering des narmen van een vrou
Dat ick mijn Maiesteyt gheheel vergeten zou?
Wat voel ick? o 't is min: Heeft minne zulcke hetten
Dat die vlam smelten kan de zeeg'len mijns landts wetten?
Sal wetten-stighter zelfs de wetten over treen?
Ha zught uyt droeve walmt. Hoe oorloght lust en reen
In dees beknelde kas/ist gans uyt mijn ghedachten
Dat ick de eere meer als minne-lust moet achten?
Den goeden Prins verscheelt so veel met den Tyran
Dat d'een de deughd' ontziet 't gheen d'ander niet en kan.
Den goeden Prins niet pleeght als met een goedt beraden/
Tyranne niet betracht als luste te verzaden/
Maeckt vande lust een wet: helaes/wat grof verschil
Bedachtsaemheyt stuurt d'een/en lust de anders wil.
Gheluckich is dat landt die zulcke Princen zetten
Waer dat de Princen zelfs zijn tuchtlinghs hunliens wetten.
Soud' ick mijn ondersaet in oneer tasten an?
Onwaerdigh ick dan voer de name eenes man.
Seleuces straffe straf/hem opper-faems-lof brachte
Mits hy zijn zoone straften die een vrou verkrachte.
Wat leedt ghy Romen ramp/ellendt/verdriet en hoon
Door lusts-woedt-bittre-zoet van Tarquijns zotte zoon/
De grieckens hoerdom deed hun Keyserrijck vernielen.
De vranckens heerschingh staeckt mits zy daer in vervielen.
O wee die Prins wiens lust zo buyten deughds-spoor loopt

Dat

Dat hy zijn kroon en eer voor minne-waer verkoopt.
k'Beken dat liefds natuur in my ghelijck in and'ren
Bespoorde vaenen vindt om blind-linghs door te wand'ren/
Maer zo mildt als den Hemel hooghe staet my gundt
So zeer betaemt dat ick in waere deughd' uytmunt.
O reden/ wat vermach de lust-dwangh uws vermoghen?
En soud' een Princens ziel ontprinst zijn door de ooghen
Eens Florentijnse zon? wat? zal de bid-plaets zijn
Het wulpse nets bedrogh van gayle-mins-vooght-lijn?
Bedaert/ Otto, bedaert/ helaes wat kan ick willen
Soot onrust deses borst de zinnens koor ontstillen?
'k Wil dat ick niet en kan/ 't vermoghen my ghebreeckt/
De felle minnens vlijm de hertens ader steeckt.
O narm ghy zwoort te zijn uw' Keysers-rijck ghetrouwe/
En haeckt ghy naer vevat of lusts-koel van een vrouw'?
Ja/ ja? wat? zeght ghy ja? schaemt u vant zotte woordt/
Ja/ Ja/ noch zegh ick jae. Gheen mensk' my overhoort/
Zeght heymlijck wat u deert/ laet nu mijn tongh' ghetuyghen
Hoe dat mijn hert en ziel voor die Vrou-Engel buyghen/
Ja strijben ick mijn kroon en septer ztel te pant/
Alleen om 't zoet ghenot des troetelingh heurs handt/
En 't Keysers-rijck met een voor 't gh'raken heures lippen/
Al zoud' my eer en faem met schande gh'lijck ontzlippen.
Spoort daegh' raeds-bood' uw' loop/ Pheeb uyt uw tente treet
Op dat ick aen heur zend' dees Keyserlijcke weet.

Octavio.

Octavio. Wat of de Keyser schort? hoe dat zijn zinnen woelen.

Keyser. De Tyber kan de brandt mijns herte niet verkoelen.
Octavio/ wat tijt?

Octavio. Mijn Heer' tis middel-nacht.

Keyser. Is Brandenburch noch hier?

Octavio. Neen Heer/ hy heeft verwacht
Langh' nae uw' Mayesteyt.

Keyser. 'k Had yets te overlegghen
Het gheen mijn staet vereyst uit.

Octavio. Mijn Heer/ wel machmen zegghen
Dat Princen zijn vol zorgh.

Keyser. Het onderbinden leert.

Octavio. God hoed' uw' Mayesteyt.

Keyser. Ghy weet niet wat my deert/
Noch oock niet weten mooght: tongh' heelt uw' menners schande.
Octavio wat oordelt ghy van dese landen?

Octavio. Mijn Heer/ noyt dier ghelijck ick in mijn leven zach.

Keyser. En/ laci/ noyt in my dier gh'lijcke knagingh lach/
Verwonnen is uw' Heer/ verwoest zijn zyne zinnen
Door banghigheyt/ helaes/ 'k en kan niet overwinnen

Het heers kende gheweldt van de... verkrachte ziel/
Nae dat het teere hert in schoonheyts keur verviel.
Vast dat ghy morghen vroegh voor zonnens light uytbreken
d'Heer Brandenburgh aen zeght ick noodigh hem moet spreken.
En zluyt het beds-gordijn laet my in stille rust.

Octavio. God geef uw' Mayesteyt waer neyginghs slaep nae lust.
Ha Hemel wat macht zijn? wat mach de Keyser deeren?
Het vaynsen is mijn best/ tijt zal't ons alles leeren. bianca.

Galdrada.

Lesende in Boëtius vande vertroostingh der Wijsheyt.

Het vijfde boeck de vierde Prose.

DOe sprack Zy, oudt is dese beklachte van de voorsienicheydt van M. Tullio, daer hy de voorsegginghe deylt, krachtelijck ghehandelt, ende oock van dy selve langhe ende vele naghespuert: maer geensins van uwer eenighe tot noch toe naerstelyck of zekerlyck ghenoegh volvoert. VVelx duysterheids oorzake is, dat de beweginghe vande menschelycke betrachtinghe niet en magh genaken tot de eenvuldicheid vande Godlycke voorwetenheid. VVant zo de zelve eenigsins bedacht mocht werden, en zouder ghants niet twyfelyx overblyven: t'welck ick ten laatsten zulx zal poghen te ontdecken ende te verklaren, na dat ick eerst ghehandelt zal hebben de dinghen, die dy beweghen. Alzo vraghe ick, waeromme du niet krachtigh ghenoech en achtes de redene der gheenre die dit beantwoorden: welcke reden hout dat de voorwetenheid des willen vryheid niet altoos en behindert: overmids zy de voorwetenheid niet en acht te wesen eenige oorsake van noodzakelyckheidt inden toekomende dingē. Neemstu de bewyzinge des noodzakelycheids der toekomende dinghen oock erghens anders uyt, dan om dat de dinghen die voorsien zijn, niet en moghen niet geschieden? Ist dan dat het voorweten den toekomende dinghen gheen noodsakelijckheydt toe en brenght, zo du onlanghs hier voor hebste bekent, waar door zouden de uytganghen der willigher zaken tot een zeker gheschiedenisse der dinghen worden ghedwonghen? &c.

Waer 'tluck zo gunstigh dat ick 't gheen ick heb ghelesen
Steets in voorbeeldingh' mijns gheheughenis moght wesen
Zo rijckten het verstant: al is het oordel goedt·
Door rijpheyt des vernufts/ 't welck beyde rijsen moet
Wt redelijck verstant: zeer weynigh zy vermeughen
Zo by't verstant ghebreeckt/ 't onthouden en 't gheheughen/
Om nae vereysk des tijt te brenghen ab'lijck voort
Het gheen men voren heeft ghelesen/ of ghehoort.
De wijsen achten het vernuft/ en rijpheyts oordel
De straele des verstants/ maer niet tot zulcken voordel
Dat wijsheyts gaven zo hoogh kunnen zijn verheven
Als gh'heugingh' vant verleen gheen hand'-reyck en wil gheven:

Want

Want heugingh is de voedster vant verstant/en geest/
Gh'lijck 't leven de vooghdinn' des lichaems isghewest.
Mithridates die was verciert met zulck gheheugen
Dat twee en twintich talen had hy in vermeug hen
Aen zijne onderdanen te antwoorden ras/
Ghelijck of yder tael zijn moeders-spraecke was.
Den Persiaensen Coning/Cyrus, int heyr-velde
Al zijn krijgh-luydens tal hy naem en toe-naem telde.
Iulius Cæsar had memorie zo groot/
Gh'lijck/VVilsius, beschrijft/dat hy in tijt van noodt
Selfschreef/en oock een ander al zijn zegghen hoorden/
De derden schreef in haest uyt 's Keysers mondt de woorden
Die hy voorzeyd'/en Cæsar zelven noch yets las/
Dus deed vier wercken t'zaem/en yder even ras.
't Zijn wonderen ghewis/wat dese Princen deden
Want 't kan niet zijn vevest door redens kloeckste reden/
Maer heughelijck gheluck die d'Hemel hunliens deeldt
Als Hemels milde gunst zo mildelijcke speelt
In aerdse Creatuuren/Goden op de aerde.
Themistoclis memori meer gheheugh bewaerde
Als yemant zijnes eeuw'/doch dees gheleerden man:
Mits yder tracht te weten meerder als hy kan:
Verzelden met een ander/die noch in memori/
Scheen of hy overtreften and'ren/en de glori
Van heugens Lauriers pronck hy waerdich was alleen
Dies hy Themistoclis betrachten: door zijn reen:
Te starcken zijn memori. Desen hooghgheleerden
Verschoondent: al hoewel hy alle leeringh eerden:
En zijn gheboortens sterr' die luck-rey had ghehad/
Dat hy gheheugens-weet volkomentlijck bezat:
Maer dat hy wenskten om die wetenschap te weten
Hy wel vergeten kost het gheen hy woud' vergheten.
'k Acht dat de oeffeningh memori zeer versterckt
En daegh'lijcx meer verkloeckt hoe dat die meerder werckt/
En hoemen minst' vertrout hoe datmen minst' ghedencken
Zo dat ons eyghen zlof heydt gh'heughenis doet krencken.
Wech zotte taeffel-boeck/wegh met pot-loot/en krijt/
Vermits ghy het bederf van ons memori zijt/
Het schribb'len op uw' blaen/wiens ztomheyt wy vertrouwen/
Veroorsaeckt dat wy zelfs niet in ghedachten houwen/
Vermits 't daer zeker staet met lett'ren afghebeeldt
En 't eelste onses gheest ghy quack'los ons ontsteeldt.
Ist niet beboertingh waerdt het gheen wy daegh'lijcx pleghen?
Onlanghs verleen quam my een jonghen boerman teghen/
Die zijnen parmasaen ten hoof ghelevert had/
En op zijn slincker borst met wit krijt had gheкladt
De vier en veertich pondt diet zuyvel had ghewegen/

Had nu by ongheluck door wyving'/of door reghen
't Ghemael gans uyt ghegaen/wat had de boer ghedaen?
Gheen raed als dat hy weer naer weghen had ghegaen/
Dan had hy't eerſt vertrouwt de krachte zijns ghedencken/
Zo koſt de regen noch de wyving dat niet krencken.
De Huyſman ick verſchoon vermits zijn kleene reen
Maer dat ick onſe Florentynen, int ghemeen/
Met zuffen zie verzelt/gheheugenis der ving'ren:
Die wap'ren heen en weer/en hollebolligh zling'ren/
Waer door zy doen gheheughen aende draghers gheeſt
Dit ſchijnt my kinderſpel/en dit verdriet my meeſt.

Billincion.

Gald. Waerom iſt dat wy niet Mithridates nae ſpooren?
En Cyrus. Zijn gelijck? en Cæsarlijcke hooren?
De arbeydt veel vermach/in d'aenvangh 't al beſtaet/
Hier is ter wereldt niet dat zigh niet leeren laet/
d'Onſterffelijcke ziel heeft wonderbaer vermoghen.

Billinc. Galdrada/dochter 't ſchijnt uw' geeſt is opghetoghen:
Hoe iſt? wat hebt ghy voor?

Gald. Heer Vader het ghedacht
Steets op yets wercken moet.

Billinc. Ziet wat uw' Vader bracht.
De kluyſenaer 't u zendt.

Gald. Ick danck mijn Vader plight'lijck.

Billinc. Hy zeyden my ghy uyt dit ſpiegelken zeer light'lijck
U zelven kennen zult/ick weet niet wat het is.

Gald. Zoo't vande kluyſ'naer komt zo ben ick wel ghewis
Dat dit yets goedts moet zijn.

Billinc. Ghy zult het wel bevinnen/

Gald. Hoe aerdigh heeft hy't al met rooſkens gaen bewinnen.

Billinc. Waer waerd ghy voor de noen?

Gald. In Sacharias feeſt.

Billinc. Zaeght ghy de Keyſer wel?

Gald. 'k Ben daerom daer gheweeſt.

Billinc, Iſt niet een deftigh Prins?

Gald. Manhaftigh int ghezighte
Hy deed my bloosen Heer.

Billinc. Waerom?

Gald. Want noyt hy lighte
Zijn ooginghe van my/
'k. Was/Vader/heel beſchaemt.

Billinc. Iſt daerom ghy zo haeſtigh uyt de Kercke quaemt?
Ick ga/Galdradra blijft/beſteedt uw' uuren deughdigh. Binnen.

Gald. Ha waerden Heremijt/mijn herte is zo vreughdigh
Mits ick uw' gift ontfangh? wat of het weeſen mach?
Nieuſchierigheydt niet ſtilt voor datmen't zelven zagh.

Wer

Met rooskens dus bekleet? wat macht doch eynd'lijck wesen?
Wat schrift staet hier? tis best ick eerst dees reg'len lese.

Wel eer verciert met blonde-haer in trotse pracht
Nu inde wurmens kluyse, waer ick u ver wacht,
Dies nu aen my
V spieghelt vry
In uw' ghedacht.

Wat spieghel mach het zijn? ach tis een baeckeneel/
Mijn hert verschrickt/ helaes/ doch 't is ons' allen deel
Ha eele-baecken want die naem g'y wel mooght draghen/
Dats baecken-eel/ aen u wy onse weesen zaghen.
Bedaerde Heremijt/ de zpieghel die ghy zendt
Galdrada heur/ helaes/ warachtelick door kent.
Waer is nu 't kruil'ghe haer? 't ghestrenghel uwes vleghten?
't Verweende voorhoofts glans waer ghy uw' pruyck op reghten?
Het dartelende oogh? jae noemden 't tintel-light/
Waer is de minne-gluur vant bruyne ooghs ghezight?
Waer is 't yvore vel? waer zijn de roose wanghen?
Waer zijn de perlen nu die aen uw' ooren hanghen?
Waer is 't robyne roodt? waer is nu 't Nectar-nat
't Welck wispeltuur'ghe gril doght gh' op uw' lippen hadt?
Waer is de asems geur? waer zijn de gayle woorden?
Die minnaers-knapen uyt uw' dartel-sprecken hoorden.
Waer is uw' tover-stem? waer is uw' lonck? uw' lach?
Waer is de schoonheydt diemen eertijts in u zagh?
Waer is uw' marm're hals? met trechghelijcke drapen.
Waer is nu 't zoet ghesmeeck uws tonghens kunstigh vlapen?
Waer is het zneeuwe wit uws boesems lodd're borst?
Waer ghy broodtronckelick de minn' huys vesten dorst.
Waer is de zuyv're handt daer ghy in glorieerden?
Waer is uw' fiere gangh daer yder u om eerden?
Waer zijn de voeten nu die dribbelden ter vaert?
Waer is/ 't helaes/ waer ist? in vuyle modd'ghe aerd':
Als 't eynde uws begin/ het gheen ghy noyt bedoghte/
Maer door de wolcken steeghje uw' trots tot d'hooghe loghte.
En nimmer aerd'-waerts zaeght waer eerstmael ghy uyt sproot
Vibanden afterdoght des schrickelijcke dood.
En knielden nimmer neer met vierighe ghebeden/
Maer na uw' lusts ghetergh ghebruyckten ghy uw leden.
Waer is de pracht/ de trots die ghy hier hebt ghetoont?
Waer ist cieraet daer ghy dit hooft meed' hebt ghekroont?
Waer zijn de helden nu? wiens daden zijn beschreven?
Waerzis Achilles, Hector? waer zijn die ghebleven?

Waer is nu Cæsar, en den stouten Hanibal?
Waer is Vlisses, Ayax, en Troyanen al?
Waer is nu Schipio? waer is nu Alexander?
Waer is nu Marc Aureel? helaes/en veel meer ander
Lof waerde mannen al in eeuwigh duurend' lof/
Helaes waer zijnse nu? verrot/verteert tot stof.
Waer zijn de helden nu? waer zijn de hoogh'gheleerden?
Waer is Virgi lHomeer, die hunliens eeuw vereerden?
Waer is nu Cicero? waer's Plato en Terens?
Ha lieve beeldt ghy toont de nietheydt vande mens.
Wat vordert nu 't ghebouw' van trotse hooghe wallen?
Als 't wisse eyndt u wis int laeghe graf doet vallen.
Waer toe diendt d'hovaerdy? waer toe dient onse pracht
Als wy voor wurmen-aes ter aerde zijn ghebracht?
Bedachte Heremijt wat mocht ghy beter zennen
Waer door Galdrada zoud' heur zelven leeren kennen?
Hoe aenghenaem ghy zijt hol-ooghe-naer-ghezicht/
Verschrickelijcke beeldt/en kan dit arme wicht
Met woordens beelden u volcomentlijck niet zegghen/
Niet int ghezight maer in mijn hert wil ick u legghen/
Als 't waerdighste juweel 't gheen immer ick bezat/
En 't leerelijckste beeldt dat opt Galdrada had.
Ghy maeghden waer de deughd' had immer in beheeren
Ick bid u Nymphen wilt nu stight'lijck met my leeren/
Wat wy/helaci/zijn naet eynde onses draft
Verplaetsende van hier nae't schrickelijcke graft.
Juffrouwen ziet/ick bids/de niethevdt onses waerde
Verhuysende van hier nae d'aeckelijcke aerde.
Doch zonder dat ghy u vant baeckeneel verschrickt/
Want onse eed'le ziel na zielens heylheydt mickt:
Het lichaem is ons slechts voor korte tijt ghegeven
Maer d'onsterff'lijcke ziel om eeuwichlijck te leven/
Het lichaem keert weer nae de aerd' waert eerst uytsproot:
En brenght voor erf-deel meed' d'onzek're wisse dood:
Dus keert het lichaem nae zijn eerste-moeder-weesen/
Met reght dan niemant b'hoort de dood zo zeer te vreesen.
Wat vreest ghy? 't naere graf? vreest voor onheyl uw's ziel/
Verloor ick 't lichaem en de heyl mijns ziel behiel
Behoort de zielens geest zijn glori te bewysen
Waerom? door zeek'rheyt van opstandingh/en verrysen.
Hier mede Joff'ren ick voor 't laetst besluyten zal/
Het beeldt 't welck ghy hier ziet is ons ghelijck in al/
V hoofden zijn ghepronckt met doeckens net ghevouwen/
Maer wilt dit voor ghewis en zekers zeker houwen
Al ist dat u dit beeldt afkeerelijck mis haeght
Dat yder van u zulcken beelde by u draeght.
Ick keer nae mijn Boeets om zien wat hy zal zegghen

Na

Van 't beeldt/wanu wÿsheen in dit boeck verburghen legghen.
Lauriert uw' waerde hooft/wÿd-ruchtelick befaemt/
Vertroostinghe der wijsheyt recht'lÿck zÿt ghenaemt.

Sy gaet zitten, lesende in Boëts.

Cupido.

Mÿn al vermoghentheydt/mÿn heersende ghewelt
Die over hert/en ziel/mÿns tughtlinghs is ghestelt
Zoud' die Galdrada's borst zo wel niet kunnen gh'raeken
Ghelÿk ick Otto doe in myne vlammen blaecken?
Wat hindert myne ernst? de wercklÿckheydt heurs gheest.
Had ledigheyt zo wel by heur verzeldt gheweest
Lang had de schicht mÿns toght de overhant ghewonnen/
Maer mits heur zinnens koor-steets oeff'ninghs neyging' vonnen
En 't voorbeeldt mynes zoet noyt treften heur ghedacht/
Heeft gayle prick'lings smaeck niet vrughtbaerlÿck ghewracht.
z' Is inde lent heurs jeughs-bloeds-tergingh-alder-vinnigh/
En zoud' zo teeren hert niet dertel zÿn en minnigh?
Ghenieticht waer natuur/waer mÿn natuur uyt teeldt/
Die uyt God Jupÿns borst trok zyne weesens beeldt.
Na alder Goden wet/verkrachster door u zoethydt/
Dwangh-vrou der zielens graecht diet raeyken des gemoed leydt.
Galdraed ben ick dÿn zelfs/het eelst' dat ghy bezit
Waerom bewelmdt ghy 't licht van mÿn bemikte wit?
Ondoyt uw' boesems vrost/laet uwe kill' verwarmen/
Voort lodderlÿck ghedruk zÿns Keyserlÿcke narmen.
Kan uw' verweende schoon meer glori treffen hier
Als dat ghy door weer-min uyt bluft een Keysers vier?
Wat hoogher roem wenskt ghy? wat wilt ghy meerder tooghen
Als dat een wereldts-God knieldt voor het licht uws ooghen?
De scepter die hy zwaydt gheraeckt in u ghewelt/
En immer kan een vrou niet hoogher zÿn ghesteldt?
Galdrada/lieve nymph/wilt Keysers rasingh stillen/
Ghy maeckt u heersheres zÿns Keyserlÿcke wille.
De kroon die Keyser voert vercieren zal uw' pruyck/
Als teken dat ghy zÿt Toscanens schoonste puyck.
Wtmunsteres der ray van all' uw' ghezellinnen/
Verkreghen? hoe? alleen door zoet natuurlÿck minnen.
Beweeght u niet 't ghenot van staet/van pracht/van lust?
Ick zweer Galdrada dat mÿn Godheydt gheene rust/
Noch noegingh' nimmer heeft mits uw' stÿfzinnigheden
Mÿn kracht u dwinghen zal vermoghen niet de reden.
Schrickt ghy niet voor 't ghewelt mÿns hemelsche belay?
Of is uw' hert verhardt door 't goddelÿck ghevlay?
Ten past Cupido niet 't flicfloopende schoon-spreken

Wy desen boogh/ick zweert/op u tongh lijck te wreeken/
V ys-bevrosen borst/die uw' natuur misdoet/
Maeck ick ter vaert ghedwee door 't preutelende bloedt.
'T Meest dat my duchten doet is dat zy steets is bezigh
In stightelijcke doent/so handt-gebaer als lezigh
Dies vond' ick nimmer plaets om wercken myne kuur/
Zy stelt de leere boven d'heylighe natuur.
(Hola/wat ick bedenck? het werckelicke leven
En zinnens-staegh-ghewoel doet heur gheen tyde gheven
Om beeldelick het zoet te smaecken mijnder aert/
Ach/da t zy in heur droom eens vaviden mimmens waerd'/
En voelden 't hoon ghezoet mijns goddelijcke straelen/
Zoud' ick heur nae d'ontwaeck in mijn ghewelt niet haelen?
Door zoete aftersmaeck van 't smakelijck bedrogh?
En 't gheen zy gheest'lijck had dan zoght lighaem'lijck noch/
'K' Ghelooft/gae na heur toe/ick zal heur doen beminnen
Op dat mijn Otto mach zijn zielens wensche vinnen.

Midlertijdt Cupido spreeckt zit Galdrada aen een zyde vant toonneel hebbēde by heur een braeyraem, een spellewerck kussen, een spinnewiel, en ander vrouwe wercken, met een luyt, klavecinghel, en viool, met sommige boecken, en leest, daer nae Cupido ghesproken hebbende spreeckt. Galdrada.

Gald. Hoe wijslijck spreeckt Boeets, hoe treft ghy lout're waerheyt/
Ver-ziende-kloeck-verstant/het supb're light en klaerheydt
Ws edele vernuft/dijn röm en proos ondeckt
V deftigheydt/dies lust tot lesen meer verwreckt.

Zy leest in Boëts binnens mondts, en midlertijdt spreeckt Cupido. Galdradra hem niet ziende.

Cupido. Wat boeckken of zy leest? oft waer de kunst der minnen/
Of priaeps lodd're spraeck/en dat heur jeughdens zinnen
Ghevoelden minnens lust.

Gald. Boetius ghy spreeckt
Niet heydenlijck/ha wijs-ghtleerden hoe uytbreeckt
Dijn langh-verburghen weet/en in uw' reen 't bewijs leydt.

Cupido. Ha/'t is Boetius vertroostinghe der wijsheydt,
Het is gheen theem voor heur/'t voeght de gheleerden best.

Gald. Ghy zeght niet of 't is all' met redenen bevest/
Gheen Christen klaerder kan van wijsheydt ph'losopheren.

Cupido. Wel waerom mach zy nu doch in Boets studeren?

Een

Ten is gheen vrouwen stof/te hoogh streckt heur ghezindt.

Gald. Ha hoogh-geleerden man/in u men duyd'lick vindt
De wijsheyts mijnn'/waer uyt men zulck gheweer kan smeden
Dat al 't ghekibbel zwicht door kraghte uwes reden.

Galdrada leest binnens monts.

Cupido. Zy geeft geen stondt noch tijt om wercken nae mijn lust.

Gald. Gheluckighe Boeets in ballinghschaps onrust
Rust inde lieve schoot zijns vrou philosophie
Int bitterste toeval betoont ghy u meest blye.
V eyghen troost u troost/alleen hebt ghy ghezell'
Verheughelijck verquickt ghy u in uwe quel.
Wat is de wijsheydt doch ? een goddelijck in geven/
Die inde swaerste ramp ghenoeghelick kan leven/
Een Bias int bezit/die rijckt door 't gheen hy wist/
In toevals Kavelingh een Aristotelist.

Cupido. 'k Verstae niet watse zeydt/begintse grieckx te sprekken ?

Gald. In alles geeft Boeets van wijsheydt 't reghte teken.

Cupido. Het boeck is uyt heur handt/nu salse ledigh zijn/
Flucx pijl ick mynen boogh/en treck heur in mijn lijn.

Cupido pijlt zijn boogh, en midlertijdt neemt zy eenigh heurs handt wercken in hande, en Cupido spreeckt.

Cupido. Ho'/ho'/al weer int werck ick kan heur niet gheraken
Ten waer de leegheydt wou de duyv'l een kussen maken.
Ick weet met heur geen raed'. Hoor ick daer gheen ghespel ?
Verzelt met zoet ghesangh/nu zal zy mogh'lijck wel
Beweghen/ziet wel toe/nu pyle wilt niet faelen.

Galdrada neemt Boëts en leest binnens mondts, en de Musijck volhert, Cupido vertoeft, en de Musijck eyndigende spreeckt Cupido.

Cupido. Wat leest zy weer ? de pocken mach het boecxkens haelen/
Wat ikkers werck is dit ? hoe ? dese malle maydt
Van wijsheydt reutelt schier/maer saght/Cupido/baydt/
Wat d'eene uur niet wil in d'ander kan ghebeuren/
En zal zo zoet ghespeel heur lesens lust niet steuren ?
Wel waer of nu heur geest doch is int 't spel of 't boeck ?
Zaght/zaght/Cupido/saft/stelt u in dese hoeck/
Want moogh'lick zal hier noch wat vreemts uyt moghen vroeyen ?
Het schijnt zy met het spel heur gans niet wil bemoeyen/
Wat of Galdrada denckt ? ick moet wat nader treen
'k Verkracht heur wil zy niet/zy is nu doch alleen.

De Musijck volhert, en Cupido schuyldt half after het gordijn.

cordijn, en Galdrada leest, en valt in slaep, de musijck eyndeghende spreeckt Cupido.

Cupido. My dunckt Galdrada slaept/ach of zy nu moght droomen
Myns prickelende toght/'k en wil niet nader komen
Voor dat ick zeker ben/slaep/heur bevanghen heeft/
Ha Hemel/liefdens God/nu zyne wenske geeft.
'k Vertoef om zien of zy heur leen oock zal beweghen/
Voorsightigh/want int goed beleydt ist werck gheleghen.

De musijck speelt, Cupido vertoeft en de musijck eyndghende spreeckt Cupido.

Cupido. Zy slaept/nu treed' ick naer/en legh my aen heur zy/
Om luyst'ren of zy oock yets droomen zal van my/
Ghevoelt zy 't zoet mijns schicht zo ist spel gans ghewonnen
Half is het werck ghedaen als 't eerst wel is begonnen.

Cupido gaet aen heur zyde legghen, de musijck speelt langh, en Cupido valt oock in slaep, en musijck eyndeghende ontwaeckt Galdradra, en spreeckt.

Galdrada. Ha Hemel/hooghe Goon/wat monster zie ick hier?
Laet uw' maght Hemel toe dit schrickelijcke dier
Galdradas slaep verzeldt? diet arge wicht opt haten/
Kan uw' voorzigtigheydt dees zotte kuur toe laten?
Waer deese reyne borst was immer van bevrijdt/
Ick gaf het wicht noyt plaets/geen uure/ztond'/noch tijt/
Om 't loose-minne kaf in mijn ghezindt te dringhen/
Bedaerde voorzight kost het boefkens kraght bedwinghen.
Ghedooght ghy Hemel nu dit booswight my verrast?
En dus vermeet'l en ztout mijn zuyv're hert aentast?
Fy Minne-god/fy fielt/hoe zijt ghy hier ghekomen?
Wat raed? op dat die schalck zijns glori niet mach roemen
Hy myne borst besliep/'t is best ick stucken breeck
Zijn boogh/en met de pijl zijn loose hert door steeck/
En meesteresse blijf zijns goddelijck vermoghen.
Ha schighte die ontmenskt de mensken door de ooghen/
En d'herten wreed'lijck wondt/en ghy ghepeesde houdt/
Die in uw' vlucht/en ztuur geen redens mate houdt/
'k Versoep dijn dwase kracht/'t schijnt dat my nu ghebreken
De krachten om my van de Minne-god te wreken.
In plaets dat ick zijn hert doorsteeck/gheraedzaem bin
Ick met zijn sluyer beyd' zijn narmen 't zamen bin/
En zo ghevleugheldt laet gheweereloos hem legghen/
Zo mach ick t mijnder lof/en glori waerlijck zegghen
Ick meer mely met hem had als hy met ons heeft.
Mijn gheest is gans verbaest dat/laes/mijn herte beeft/

Ick

Ick gae/en laet u God ghe'weerloos/en ghebonden/
En wensk dat alle maeghden mijn doen nae doen konden. binnen,

Galdrada binnen, en Cupido blijft slapende gebonden, de musijck speelt, en eyndeghende ontwaeckt Cupido, en spreeckt.

Ha Goden wat is dit? Cupido dus verheert?
Ghebonden/en ontblindt: by d'Hemel goden 'k zweert
Ick uw' baldadigheydt nae myne macht zal wreken.
My pylen? ach/wien heeft mijn pylen derven breken?
Mijn boogh? die oock ontpeest? wien heeft dit fayt bestaen?
Galdradra wech? 't is zy/zy heeft het my ghedaen.
Ha wapenloose God/uw' narmen dus ghebleugelt?
De wapenen waermeed' ick goden heb gheteugelt/
Fy u/Galdrada/fy/'t is alleen uwe schuldt/
Ick zweer u/dat ghy myne straffe lyden zult.
Mijn moeder is verzien/mijn moeder heeft ghe'weeren/
Die uwe vrouwe borst niet kunnen wederkeeren. binnen.

Keyser Otto. Marquijs van Brandenburgh.

Keyser. Neef Brandenburgh 't beheer mijns landen in Toscanen
Stel ick in uwe handt. Ghy zult mijn onderdanen
Met reckelijck bestier in teughel houden staegh.
Naet welvaer mijns ghemeent ick Keysers zorghe draegh.
De wetten zijn ghestelt/doet hun die onderhouwen.
Op niemant als u zelfs en zult ghy u vertrouwen.
Mond-speelers schuwt voor al/niet lichtelijck ghelooft/
Op dat onwaerde gunst u niemant en ontrooft.
Uw' hovelingen voed (nae oud' ghewoondt) met woorden/
Maeckt niemant groot ten zy ghy't my ghebieden hoorden.
De na-ghebuuren grensingh aende landen mijn
Is noodigh datmen steets meed' wel eendrachtigh zijn.
De geest'lijckheyt en laet int minste niet in zluypen/
Want zouden licht in uw' beheersking heym'lijck kruypen.
Desgh'lijcx den eedeldom met reenberadingh mijdt
Dat ghy met hun niet al te openhertigh zijt.
De Paus moet ghy voor al ootmoedigheydt betoonen:
Doch zo hy yets ghebiedt tot nadeel mijnes kroone/
Gheeft antwoort dat ick u niet gaf volcomen macht/
Dan dat ghy eerst daer op van my ghebiedt verwacht/
En maeckt voor al wel in zijn gunste steets te blyven
Tot dat ghy antwoordt hebt opt gheen ghy my zult schryven/
Zo wint ghy tijdt daer meed'/hier in voorzichtigh zijt
Men wint niet weynich zo men winnen kan de tijt.
Laet dit de baecke zijn daer steets ghy op moet ooghen.
Brandenb. Mijn Heer het zal gheschien nae plightelijck vermoghen.

Keyser. Octavio wat nieus?
Octavio. Heer Guydeon het weet.
Guyd. Ick koom met d'oude beed/
Dat uwe Maiesteyt de dood-slach wil vergeven.
Keyser. Als daer meed' waer gheboet de doode man zijn leven.
Waer is de vrouw?
Guyd. Mijn Heer/int hof zy nae my wacht.
Heb deernis met de vrouwens bitterlijcke kracht.
Keyser. Medoogh ick niet misprijs.
Gnyd. Heer gunt heur dan ghenade.
Keyser. Wat dunckt u Brandenburgh? wat zult ghy hier in raden?
De vrouw des dooden man is heure echten quijt/
En met heur kind'ren nu ghebrek en armoed' lijt/
Het by-zijn heures mans moet d'ander vrouw' onbeeren/
Versoeckend' dat heur man weer in mijn land' mach keeren.
Wien heeft het meeste recht? zy die heur man is dood
Of d'aer wiens man noch leeft/maer leeft in groote nood?
Aen wien van beyde zal ick hier mijn gunst betoonen?
Brandenb Voor eerst de dood-slach/Heer/en kan ick niet verschoonen
Ten zy by ongheluck de zelve is gheschiet.
Het ongeluck treft meest dien die niet voor zich ziet.
Guyd. Het toe-val van onluck kan yemant qualijck vlieden.
Keyser. Zo zoud' by toe-val moeten zulck misval gheschieden.
Guyd. By toe-val?
Keyser. By toe-val.
Guyd. By toe-val/Heer/ick acht.
Keyser. Zo is die meest bevrijt die zich voor toe-val waght.
Guyd. Die toe-val vaecken valt op dien diet meeste schroomen.
Keyser. Zoud' dan by toe-val elck zijn ongheluck opcomen?
Uw' oordel ick daer inne vol twist-reeden'n vin/
Want niemant quam in last hy brocht zich zelfs daer in:
En werckt hy zelfs zijn ramp/zo kant gheen toe-val weesen
Mits uyt zijn eyghen wil de ongheluckken reesen.
Brandenb. Met wille niemant opt in ongheluck gheraeckt/
Want wille vlucht 't onluck/maer naer ghelucke haeckt.
Keyser. 't Is waer dat wille is een krachte des ghemoede
Dies wille streckt zo wel tot quade als tot goede.
Gheen werck is zonder wil. Zo yemant 't quaet verkiest
Ist niet zijn eyghen schult zo hy dan 't goedt verliest?
Heeft dees dood-slager nu de quade wil verkoozen
Waer door de ander/laes/zijn leven heeft verloozen
Hoe kant dan toeval zijn?
Guyd. 't Was wille by toe-val door 't aengheheste bloedt.
Keyser. Zo zeght ghy dat die in zijn tooren yets misdoet
Men eerder door het toe-val dan verschoonen moeten.

't Gheen

't Gheen hy in tooren deed moet hy bezadicht boeten.

Guyd. V Maiest[e]yt daer in gheb[r]uyckt de naeckte reen.
't Is uw' ghenaede die hem helpen kan alleen.

Keyser. Ghenade in een Prins is hooghelijck te prijsen.

Guyd. Wilt uw. ghenade dan aen dese vrouw' bewysen.

Keyser. Ick neem het in beraed/ en zulcx de vrouw aenzeght
Mijn ampt betaemt te gheven yder zijne reght. Binnen.

Guydeon. De Keyser is ontstelt/zijn zinnen elders woelen.

Brandenb. Octavio wat ist? zeght ons doch uw' ghevoelen/
Ghy weet doch al 't gheheym/ghy kent de Keysers hert.

Guydeon. Zijn Maiesteyt/men ziet/is yewers in verwerdt.

Octavio. Helaes/de Princen hebben ghelijck wy hun vlaeghen.

Brandenb. 't Is vreemder als wy immer inde Keyser zaghen.

Guydeon. Hout voor ons niet secreet

Brandenb. Octavio wat ist?

Octavio. Hoe kan ick zegghen 't gheen ick zelven niet en wist?

Guydeon. Niet wist! 't is ver van daer.

Octavio. En of ick het mocht weeten/
Waent ghy dat ick my zelven zozeer zoud' vergeten
't Ontdecken 't geen mijn Prince aen my had vertrout?

Brandenb. Octavio hoe zeer secreet dat ghy u houdt
De mompelingh int hof en houdt gans niet verborghen.

Octavio. De Keyser zeydt dat hy verteecken zal op morghen/
Daer mede ist ghestilt.

Guydeon. 't Vertreck heeft langh geduurt.

Brandenb. Het deert my dat ick zie zijn Maiesteyt dus truurt.

Guydeon. En zonder dat wy yets hem kunnen helpen draghen.

Brandenb. De liefde tot ons Prins doet ons de waerom vraghen.

Octavio. Heer Brandenburgh ghy kunt u Prince helpen niet/
De quelle die ghy in mijn Heer de Keyser ziet
Moet gheestelijcke zijn 't gaet mijn verstant te boven.

Brandenb. Octavio dat kan ick qualijcke ghelooven.

Octavio. 't Ghelooven staet u vry.

Guydeon. Men mompelt dat hy z[ou]
Zeer schielijck zijn verlieft op een toscaense vrou
Galdrada: weet ghy 't niet?

Octavio. Ick bid u laet my zwyghen/
Om niet door veel gesprecck ondanck mijns Prins te krygen. Binnen.

Guydeon. Heer Brandenburch 't is vreemt.

Brandenb. En lijckwel is het waer.

Guydeon. Wat kan de minne doen /helaes/in wat ghevaer
Zijn Maiesteyt zijn eer en fame nu gaet stellen
Alleenlijck om een vrouw'.

Brandenb. De minne voncken quellen
Afgrysselijck zijn hert.

Guydeon. 't Is deerlijck om te zien.

Brandenb. En zo hy nae zijn lust zijn wil niet laet ghe schien

Zo brees ick argher quaet/dolhoofdigh zijn mins lusten.
Guyd. 't Is best wy vaynsen nu 't Octavio versusten.
Brandenb. Dat ghy de Keyser spreeckt my dunckt ten waer niet quaet.
Guydeon. Helaes de minne schichten volghden nimmer raed/
d'Afradingh eerder doet de vlammen meer ontsteken.
Noch beter waert dat ghy de Prins daer van soud' spreken/
Mits uw' authoriteyt.
Brandenb. Dat heeft een valsche schijn/
Berispt en willen Princen doch van niemant zijn.
Dan dat zijn Maiesteyt my zelfs daer van vermaenden
Zo moght ick zegghen t' gheen zijn bloed-verwant betaemde/
Maer nu hy't my verzwijght/en dat hy't my onthout
't Is teken dat hy my zijn lusten niet vertrout:
Doch zulcken vreemden aert in lust verburghen legghen
Dat wy de doent bestaen/maer schament ons te zegghen.
Guydeon. Zo is het best dat wy ons beyden houden stil.
Brandenb. Om gheen ondanck te hebben voor ons goede wil. Binnen.

Laura.

Arcadia die heeft
Mijn Tyter/waer om leeft
Ghy noch bedroefde vrouwe?
Nu Tyters beeldt ghy derft
Al weenende/laes/sterft
Door't knaghen uwes rouwe/
Benevelt u ghezight
Nu ghy 't verweende lighe
Ws waerde zon moet derven/
Ghy hebt doch in uw' hert/
De waerom uwes smert
Laet daer uw' geest in zwerven.
d'Al-werckingh vande tijt/
Heeft Laura, laes/ter spijt
't Beelt heures ziel ontrocken/
Wreeckt u van dit verdriet/
En nae u graef-kuyl vliet
Laet d'aerde u in zlocken.
Verdrenckt u door't gheween/
Het klaghen en 't ghesteen
Die uyt dees borste dringhen/
En laet u droeve ziel
Aen 't beelt daer ick voor kniel
Een naere hymne zinghen.

Flavio. Comt uyt zeer droevigh.

Laura. Wel Flavio hoe dus? wat isser dat u quelt?
Flavio. De droefheydt mynes hert de ware teek'nen stelt

Wat ick inwendig draegh/doch/schoon/ ghy moet het weeten.

Laura. Ick weeten? Flavio het zijn voor my secreten/
't Gheheymne uwes herte is my onbekent.

Flavio. Zo ghy de oorsaeck 'laes/van mijn upt teeringh bent?

Laura. Ick Flavio? hoe dat? heb ick u grondt ghegeven/
Dat ghy verkorten zoudt u jeughdelijcke leven?

Flavio. Zoo'k met de wereldt vayns nu'k vande werldt vertreck
Door 't mensk'lijck onnut teel/en 's Hemels toorn vertwreeck/
Waeck ick 't dood bed de plaetse van bedroch veel eerder
Vernieldt de dood mijn hert/en mijn ghevaer vermeerder/
Lang heb ick u ghelieftdt/nu 'k/laet/u verlaet/
Doch om u harde hert ick u nochtans niet haet/
Maer 's Hemels voorzicht duydt ick toe ghy waert missonstich/
Dus sterf ick wel ghenoegt al leefden ick afgunstich'
En nimmer graeger was nae u weer-liefds verwerf
Gh'lijck ick nu willich ben/en reght ghelaten sterf.
't Gheen onverbormlijck is waer dwaesheydt te beklagen.
Want misbruyck datmen pleecht moet elck zijn laste draghen.
De yl-versleten tijt waer yder mensk in faelt
Werdt wel met rouw' beklaeght/maer nimmer weer verhaelt.
'k En wil de passijs smert die ick leedt niet vertellen/
Vermits mijn naere ghedaent u die voor ooghen stellen.
Alleenlijck zegh ick dat ick liefden alleen u/
En leefden recht om u/en om u sterf ick nu/
Ja 'k zweer dit laffe hert int sterven gheen berouw' leydt.

Laura. Waerom?

Flavio. Alleen vermits ick proef de aert mijns trouheydt.
Ha/nymphe/schoonste schoon/ist mogh'lijck dat uw' hert
Ghans geen meedooghingh voeldt/beooghende mijn smert:
Maer gh'lijck ick heb gezeydt 't is buyten u vermogen/
Ha Laura, al te wreed'. doch als dees' droeve ooghen
De schrickelijcke dood al snickende toeluyckt/
En d'alderlaeste zucht 't hert onder tranen duyckt/
Het laeuwe bloed verkleumt/en deese leden stijven/
Zal in uw' lieve hert gans geen na-knaghing blyven?
Dat dese jeughdens lent door wreedheydt werdt vernielt.
Ha nymphe voor mijn dood/dwinghdt liefdt my/ick ghelnielt
V noch voort laeste bidd' dat als ick ben verschapen
Ghy mijn bedroefde geest in uw' ghedacht laet wapen/
En voed' op u beklach/waer door mijn ziel verquickt/
Hoe wel mijn hert om u nu zuchtende verstickt.

Laura. So myne droefheydt mocht u quels verlichtingh weesen
In tranen ick verdween/maer uw' quel is ghereesen
Wt onbedacht verkies/waer over uw' herts pijn
Door my int minste nimmer wel gheslist kan zijn.
Maer gh'lijck de Salamander lang int vier ghevoedt

Ap zelfs de heete brandt int eyndt verdoven doet/
So moet u liefde oock die eerst de zinnen vonnen
Door tijt ghenietich zijn en blyven overwonnen.
Mijn quellingh is niet kleen zo u int minst voorbeeldt
Ick d'oorsaeck ben waer uyt u zieckte is gheteelt/
'k Gheloof dat ghy my liefdt/ick u niet/ghy moet dulden
Vermits 't onmoogh'lik is u liefde te verschulden.

Flavio. Onmogh'lik Laura? hoe? ist om d'onwaerde mijn?

Laura. Helaes/u deughden meer als mijn liefd' waerdich zijn.
Doch om u passijs tocht ten deel gherust te stellen
Wil'k u gh'lijck aen mijn vriendt de loop mijns tijt vertellen.
Vijf Jaren ist verleen ick ernstigh was verzocht
Ten huwelijck van een/dien ick eer waerder docht
Met een Princes in d'echt als met my te verzamen/
Zijn liefd' en mijn weer-liefd'/door Hemels schickingh/quamen
In evenaerge wil/ 't mach al niet zijn ghezeydt/
't Gheen tusken hem/en my de liefde heeft beleydt.

Flavio. Ha Laura wien wast lief? laet my zijn name weeten.

Laura. 't Is Tyter.

Flavio. Tyter heeft u/nimphe/gans vergeten.
Doch nae zijn lang ghevry verkreegh hy 't gheen hy zocht.

Laura. De tijt my zulcken blijck zijns trouwe liefde brocht
Dat ick het zoet gheheym mijns herte most uyt spreken.

Flavio. Wat?

Laura. Mijns weer liefd'/en gaf hem zulcken wissen teken/
Ja d'hemel als ghetuygh/nam ick tot vaster bandt/
En trouden hem.

Flavio. Hoe doch?

Laura. Met dees gheluck'ghe handt/
Voor mynen eghten man daer ick hem oock voor houwe.

Flavio. Al scheent u doen zo zoet hebt ghy nu gheen berouwe?

Laura. Ha Flavio, berou/? zo kent ghy Tyter niet/
Toscanen in dees eeuw' zijns gh'lijcke niet en ziet/
Ghestadigher ghemoedt/deughd-lievender ghezinde/
Manhaftigher ghelaet/kan Flavio niet vinden
Ter wereldt,/kost ghy hem/'k weet dat ghy zegghen zoudt
Dat ick volmaecktheydt heb in weesen zelfs ghetrout/
In heusheydt opghequeeckt/nae kunsten reght weetgierich/
Lief-taelich/wel besproeckt/bevallik/en manierich/
Vermaeckelik van geest/aentreckelik van aert/
Die steeds een anders meer acht als zijn eyghen waerd'/
Doch meerder moedt als luck/en meerder eer als rijckheydt
Teelt zijne sters-gheboort/doch voort gans geen ghelijckheydt
In gaven geestelik/die ick veel meerder acht
Als goude brallingh diemen van fortuyn verwacht.
'k Heb opt mijn mik ghestelt om d'eghte zo te treffen
Dat ick door myne man mijn glori mach verheffen/

En 't luck heeft my ghedient/mijn hoop heur wenske heeft/
De waerdst' ick Tyter acht die op de wereldt leeft.
Hoe wel/ 't mijn ongheluck/nae ick hem had verkoren
Zeer schielick al mijn vreughdt verdrietich heb verlooren/
Vermits ons Prins hem heeft nae den Arcadiaen
Ghezonden/d' Hemel weet met wat bedroeft ghetraen
Ick zijn af-zijn bezucht/maer verre uyt mijn ooghen/
Noch all' 't verand'ren die tijts tyden brenghen moghen/
Zalk' nimmer bannen uyt de trouheydt myner ziel:
't Is Tyter, voor wiens beeldt ick nacht/en daghe kniel.
Doch Flavio ick beken dat ick my zeer vermaeckte
Als ick by toe-val in u heus gheselschap gy'raeckte
In reden-kavelingh/als oeffeningh mijns geest/
Waer in u scherp vernuft de wetsteen is gheweest.
Maer Flavio al kost ick vastelick ghelooven
Ghy Alexander waert/en Tyter den verschoven
Verachten Thursites, jae ghy Vlisses waert/
En Tyter, Midas was/of dat ghy had vergaert
Een Cresuslijcke haef/en Tyter in armoede
En naecktheyt Codrus was/d'en Hemel my behoede
Ha Flavio, ick zweerdt/dat immer Laura zou
Verlaeten Tyters liefd'/of breecken myne trou.
Flavio. Neen/Laura, nimmer zal u Flavio dat raden/
Hoe wel dit arme hert meer en meer werdt beladen/
Mits ick de hoop verlies die my lang heeft ghevoedt.
Laura. Ha Flavio, mijn vriendt/bezadicht u ghemoedt/
Laet redenen u zieckt/en doods ghevaer verzoeten.
Flavio. Het geen men niet vermach/ helaes/ wy laten moeten/
Laura. Dats wijsselijck ghezeydt/ toont nu uw' manne hert.
Flavio. Mijn zinnen zijn te zeer in uwe liefd' verwert.
Laura. Ontwerdt die door de tijt die't hefticht?te kan slissen.
Flavio. Mijn leven is onnut zoo'k/Laura, u moet missen.
Laura. Ontwortelt uwe liefd' door krachte vande reen.
Flavio. Hier is gheen hulp voor my als door u/nymph/alleen.
Laura. Ha Flavio het deert my u gheklach te hooren.
Flavio. En 't is mijn glori dat ick door u gae verlooren.
Laura. Bedroefder toe-val/laes/ick noyt voor deesen zagh.
Flavio. 't Is troost lik Laura dat ghy voeldt mijn herts gheklach.
Laura. Ghevoel maer zonder dat ick hulp aen u kan gheven.
Flavio. 't Is hulp ghenoch ghy weet ick om u laet te leven.
Laura. 'k Schrick als ick daerom denck/en liefdt ghy niet mijn eer?
Flavio. Gh' lijck 't heyl mijns eyghen ziel/jae durst ickt zegghen meer.
Laura. Sacht Flavio bedaerdt/bedwinght u passijs krachte.
Flavio. Daer is niet dat ick hoogher als mijn liefd' kan achten.
Laura. Misdoet den Hemel niet/ha Flavio bedaerdt.
Flavio. Verlicht ghy Laura dan de last die my bezwaerdt.
Laura. Helaes/waert in mijn macht ick deed het Flavio graegh'lik.

Ho

Flavio. Zo u wil willich is hoe comt de daad zo traegh'lijck?
Laura. Waer mogh'lijckheydt ghebreeckt is wille zonder vruchte.
Flavio. Zo is de hoop/helaes/mijns levens my ontvlucht.
Laura. Waer is u manne hert? waer zijn uw' moedicheden?
Flavio. Waer liefde over heert daer vluchten alle reden.
Laura. Neen Flavio, de liefd' kan zonder reen niet zijn.
Flavio. Niet zonder reen? waerom ſtilt reen dan niet mijn pijn?
Laura. Om dat ghy geeft geen plaets liefds doent te overweghen.
Flavio. Is in plaets-ghevingh dan de hulp mijns quel ghelegen?
Laura. Dat is ghy wel bedenckt d'oorſprongh uws liefds begin.
Flavio. Niet als een oorſaeck ick in myne liefde vin.
Laura. Hoe Flavio? wat waſt? ick bid uw ſpreeckt u herte.
Flavio. In d'oorſaeck die ick heb ick alle lievers terte.
Laura. Ghy tert in d'oorſaeck maer int wijs verkieſen niet.
Flavio. Gheen kieſingh zonder oorſaeck nimmer hier gheſchiet.
Laura. En is zo wel ghegrondt de liefde uwes zinnen?
Flavio. Zo wel/ha Laura, dat ick u noyt koſt beminnen.
Laura. Zo terghden u geen luſt.
Flavio. De gayle luſt is quaet.
Laura. Zo lieft ghy zonder min.
Flavio. Om dat ick minne haet/
Want minne luſte ſpruyt uyt heete graechtens wille/
Wt 's herts broodronckken tocht/en vaerdichlijck is ſtille.
Laura. Vermits die ſchielijck ſterft.
Flavio. Min doort ghenieten nieticht.
Laura. De liefde blijft ſtantvaſt.
Flavio. Ghelijck de min verbliet licht.
Laura. Vaeck zeyden ghy dat liefd' niet zonder min kan weeſen.
Flavio. Maer min wel zonder liefd' in d'herten is ghereſen.
Laura. 'k Stae toe het geen ghy zeght/zo kan de liefde vijn
Nae 't geen ghy vooren zeyd' niet zonder minne zijn/
'k Verweer my met geweer van uwe eygen zeggen/
Hoe kunt ghy Flavio met reden van beleggen
Dat ghy my niet bemint?
Flavio. Vermits mijn liefde heeft
De overhant van min/en liefd' geen plaetſe geeft
Die dartele luſts tocht dan als het is noodſakelijcx
Om d'eedele natuur te gunnen het vermakelijcx
't Gheen onſe weeſen heeft/en als die is ghepayt
De minne ſchielick vlucht/maer liefd' niet van ons ſcheyt/
Dan blijft als opper-heer int kraghtichſt onſes zielen
Dus kan de liefd' de min/maer min liefd' niet vernielen.
Laura. 'k Verſtae uw' meeningh wel/doch hebt my niet ghezeydt
Wat d'eerſte oorſaeck was ghy uw' liefd hebt gheleydt
Dus erentſt'lijck op my.
Flavio. De ſchoonheyt uwes weeſen.
Laura. Wt 'tytelijcke ſchoon is dan uw' liefd' ghereſen/

Het

Het welck de tijdt vernieldt/zo werdt dan oock gheſliſt
De heftichheydt uws liefd' als u het ſchoone miſt.

Flavio. Dat waer ondanckbaer zijn vant geen men heeft 't ghenooten
't Ghenieten van het ſchoon uyt botten zulcke looten/
Door kennis vant ghenot/ dat eeuwich in ons leeft
Een danckbaerlike liefd'/door 't gheen de jeughde heeft
Zo ſmaeckelik gheſmaeckt: dus onſe after-jaeren
Zo danck'lik lieven dan gh'lijck of zy jeughdich waren.

Laura. Ghenomen 't waer het ſchoon dat u eerſt heeft ghetergh/
En heeft de lock-luſt doen u om gheen min ghevergt?
't Kan niet zijn/zo ick meen/want heeft het ſchoon ghedwongen
Te plaetſen uwe liefd' zo is door 't bloedt ghedrongen
De neyging uwes hert/die luſt-wenſk heeft gheraeckt
Dat ghy naer ſchoons ghenot door minne hebt ghehaeckt.
En ghy zeght dat de min u noyt heeft overwonnen/
Dan ick zegh datmen zonder min niet lieven konnen/
Dit ſtrijt recht teghen 't gheen ghy vooren hebt gheſeydt.

Flavio. Zacht Laura zacht dit is ſcherpſinnelik beleydt/
Wat/zoudmen zonder min gheen liefde kunnen draghen?

Laura. 'k Bewijſt. Flavio. Hoe dat?

Laura. Seer licht/beantwoordt maer twee vraghen:
Wat is de echte liefd'? Flavio. Verſaeminghe om teelt.

Laura. So weet ick dat u oordel en mijn niet verſcheeldt.
Nu vraegh ick of de min in d'echt niet werdt bevonden?

Flavio. Onweder ſpreeck'lik mits ons aengheerfde zonden.

Laura. Wel Flavio ghy zecht men om voort-teeling huwt/
En 't waer de kinder-win de echt zoud' zijn gheſchuwt/
't Is waer/maer vaeck men ziet dat zom in echte paren
Dan lijckwel inde echt gheen kinderkens vergaren.

Flavio. God heert nae zyne will'. Maer/ſchoone Laura/ſtaeckt
De twiſt-reen/en ſpreeckt/lief/van 't gheen mijn hert na haeckt.
Zal deſe lieve handt/die ick ootmoedig kuſſe/
De knaging mijns herts-vier dan nimmer/Nymphe/bluſſen?
Sult ghy/hert-breeckſter/ſteeds niet achten het ghewoel
En raſerny die ick in deſe borſt ghevoel?
Ha Laura, waerde lief/heeft Tyter u verlaten/
En kunt ghy/ ſchoonſte perl/ hem mits d'ontrou niet haten?
Wat ſnoder ſpijt ter werldt kan hy u/Laura/doen?
En wilt ghy inde booſheydt Tyters miſbruyck voen?
So lieven nymph als ghy zou yemant die vergeten?

Laura. Ghy Flavio moet van zijn trouheydt dan niet weeten.
De trouheydt is hy zelfs/al ben ick uyt ghezicht
Ha Flavio, ick ben zijn vreughdt/zijn al/jae 't licht
Dat zuyv're Pheeb uytſtraelt/en voedende doet ſchynen/
Om donck're naere nachts benevel te verdwynen/
Is niet zo aenghenaem/gh'lijck hy de glori acht
Dat Lauraes liefd' alleen beheert al zijn ghedacht/

F Te

Te eel is zijn ghemoedt/te vroom is hy gheboren
Als dat zijn trouwe liefd' tot my zou zijn verlooren.

Flavio. Verandring brenght de tijt.

Laura. Maer niet int vroom ghemoedt.

Elavio. Ja Laura ghy en weet niet wat het af-zijn doet.

Laura. Niet weet ick ver'r als dat.

Flavio. Al zijt ghy hem ghetrouwe
Meent ghy dat Tyter daerom oock zijn woordt zal houwen?

Laura. Neen/laci/daerom niet.

Flavio. Wel waerom Laura dan?

Laura. Om dat hy is een man.

Flavio. Om dat hy is een man?
En waendt ghy dat de mans hun liefd niet kunnen wiss'len?
Hoe vast ghy vrouwen meent uw' stucken te bediss'len.

Laura. So spreeckt ghy teg'n u zelfs/dats 't mannelik gheslacht/
Dit onverstant en heb ick noyt van u verwacht/
Vermindert ghy uw' aert om Tyters waerd' te mind'ren.
Neen/Flavio, dit zal mijn trouwe niet verhind'ren/
De Jalousy verkracht u reden/zo ick meen.

Flavio. De Jalousie? neen/neen/Laura, Laura, neen.

Laura. Verdriet u niet de liefd' die ick tot Tyter draghe?

Flavio. Lief/zonder spreecken werdt beantwoordt uwe vraghe.

Laura. Zo moet ick gh'looven vast dat onse trou u spijt.

Flavio. Wat vruchten kan doch spruyten uyt de haet en nijdt?

Laura. Gans gheen/de wan-gunst baert niet als een vrughtloos knaghen.

Flavio. Dies schuew ick haet en nijdt om geen gheknaeg te draghen.

Laura. Waerom scheldt ghy/zoo't blijckt/ mijn Tyter voor ontrou?

Flavio. Om dat ick/gh'lijck een vriendt/het nutbaerst raden zou.

Laura. Ist nutbaer dat ick gh'loof my/Tyter, heeft vergeten?

Flavio. 't Blijckt dat in eyghen doent de mensken 't minste weten.

Laura. Waer eyghen-zin vermomt de redelijcke wet.
Vermommen my de reen om dat ick liefde zet?

Elavio. Neen/om dat ghy ghelooft zijn trouwe niet kan breken.

Laura. Ick heb van zijn stantvast te groote en vasten teken.

Flavio. Waer in/ick bid u/zeght/hebt ghy zijn hert ghezien?

Laura. 't Is onbedacht ghevraecht vermits 't niet kan gheschien.

Flavio. De wereldt is zo loos dat ick't met reen mach vraghen.

Laura. En zouder niemant trou zijn dat waer te beklaghen.

Flavio. Dat zegh ick Laura niet/'k alleen van Tyter spreeck.

Laura. Ja alwaer Tyter valsk mijn trou ick nimmer breeck.

Flavio. So hebben reden uyt/waer redenen in vloeyden/
En waer ick in u plaets ick Tyter van versoeyden.
Acht ghy u zelfs zo kleen? zo lieven waerden vrou/
Sou die stantvastich zijn/als Tyter is ontrou?
Drie Jaren was hy wech/en heeft u laten treuren/
Arcadia, ick gis/heeft zo veel minne-keuren
Daer Tyter in verwerdt/dat hy u voort vergeet/

Neen

Laura. Neen Flavio.
Flavio. Hoe dat?
Laura. Om dat ick beter weet.
Llavio. Waer door?
Laura. Door brieven die ick van hem heb ontfanghen/
Die tuyghen wel de ernst/en watten gh' raeg verlanghen
Hy nae zijn Laura heeft/elck uur schijnt hem een jaer.
Flavio. 'k Gheloof wel dat hyt schrijft/is alle schryven waer?
Laura. Hoe? twijffelt ghy daer aen? zo kan ick niet verzinnen
Wat proeven zijnder liefd' dat ghy zoudt willen vinnen:
De woorden acht ghy valsch'/en 't schryven van ghelijck/
Wat tekenen zijns trouw'/zeght my/wat meerder blijck
Ghy eysken wilt tot meer bevestingh zynes trouwe.
Flavio. Die arch en listich is zal woordt noch schryven houwen.
Laura. Alwaert dat Tyter wou my laten hy niet kan.
Flavio. Waerom?
Laura. Om dat hy is mijn echt-ghetroude man.
Flavio. U man?
Laura. My man.
Flavio. U man? zo zijt ghy niet uw' eeghen/
't Moet zijn is hy u man.
Laura. Daer zijn gheen reden teghen.
Flavio. Niet kerckelik verzaemt.
Laura. Dan vast door God vereent.
Flavio. 'k Gheloove/Laura, niet dat ghy spreeckt gh'lijck ghyt meent.
Laura. Gheloooft het vast en zeker dat ick Tyter achte
Voor myne echte man/ en ick in zijn ghedachte
En ziele ben gheplaetst/door zijn hand-trou en eed
Die hy my in het by-zijn mijnes maeghen deed /
Notariael verbondt is tusken ons beschreven.
Flavio. Zo hebt ghy dan uw' trou onbreecklijck wech ghegeven.
Laura. Het is zo ick u zegh'/ en ben my zelven quijt. Binnen.
Flavio. Ha alderdroefste eeuw'/o alderwreedste tijt.
Barst uyt benaude borst de laste znick uws leven.
Ha kiesing waerom was mijn hert en ziel ghedreven
Naet onverkrijchb're schoon? wat porden uw' ghewelt
Dat ghy in Lauras handt uw' leven hebt ghestelt?
Doch Laura, Moorderin 'k wil u mijn dood vergeven.
Ach Flavio, helaes/hoe deese leden beven/
Gh'lijck of de kill'ghe koud' voor bode was mijns dood/
En deese azems tocht mijn levens lucht toe zloot.
Ha/Flavio, beklaecht dat liefde u doet sterven/
Wits ghy van/Laura, laes/gheen hulp-reyck kunt verwerven.
Verschepdt benaude ziel uyt dees beknelde kas/
Nu Laura ick verlies/verlies ick 't leven ras.
Migera. Thysiphon, Aletto, helse spoken/
Die d'onverzaeghde Vlam int herts furneys kunt stoken/

Kenckt uw' verwoeste tocht aen dit wantrouw'ghe hert/
't Gheen in benardt ghewoel gans nickerlik verwert.
Ghy bulderende Plut' zendt Ach'ron uyt uw' hellen
Dat ick dit naere rif in zijn gheweldt mach stellen.
Y smook-vier-sulpher-hol gheen meerder schrickingh heeft
Als d'yselike hel daer Flavio in leeft.
Waer toe is 't leven nut zo 'k Laura niet ghenietе?
Waer toe is 't leven nut zoo't niet is als verdriete?
Waer toe is 't leven nut nu Laura my ontvlucht?
Benevelt hemels top/verdonckert held're lucht/
En laet my in het duyster mijn gheboort beklaghen/
Ruckt of de laeste schakel mynes droeve daghen.
Of wilt ghy dat ick Arna door mijn herts ghetraen
Heur stedigh vlieten stut/en stille houde staen?
En gans Toscanen schrickt voor Flavios bedryven/
Op dat mijn name mach in stael gheheugen blyven.
De Tyber zo ghy wilt belet ick heure vloedt
Hy treckt zijn ponjaert.
Alleen niet doort ghetraen maer door my warlich bloedt.
Helaes het schijnt de Hel noch Hemel my niet hoorden.

Kluysenaer.

Flavio. Verzaeghde wil zal dan dit arme hert vermoorden.
Kluysen. Vriendt wat is u bestaen? u zelven doch bedaert.
Flavio. Noyt meerder ongheluk en wasser op de aerd'.
Kluysen. Wat deerdt u? vriendt hoe dus? wilt ghy misdoen u zelven?
Flavio. Om dees benaude man in d'aerde te bedelven.
Kluysen. Dats boven u vermoogh'/'t is niet in uwe macht.
Flavio. Ten zy my wille door't wantrouwen werdt verkracht.
Kluysen. God hoed' u voor wantrouw'/'t zijn nickerlijcke tochten.
Flavio. Die een te-wreeden-vrou door af-keer in mijn vrochte.
Kluysen. Een vrouw?
Flavio. Helaes/een vrouw/de wreedste dieder leeft.
Kluysen. Hoe? is 't een vrou? een vrouw? die u dees oorsaeck geeft?
Een vrouw? En om een vrouw' wilt ghy u zelfs verkorten?
Flavio. En om dees vrouw' zal ick my zelfs in d'aerde storten.
Kluysen. En waer blijft dan de ziel?
Flavio. 't Is moogh'lik zo voorzien.
Kluysen. Zo waent ghy dat God wil dit misval zoud' gheschien.
Flavio. Gheschien/ja zoud' gheschien/'k ghevoel het moet zo wesen.
Kluysen. Dit oordel is uyt uwen boosen wil gheresen.
Flavio. En niet uyt Gods voorzicht?
Kluysen. God nimmer wilden 't quaet.
Flavio, Waerom is 't dan dat God my 't quaet en boos toe-laet?
Kluysen. Helaes uw' erf-zond' doet u in het boos verhetten.
Flavio. En als 't God niet en wil kant God my niet beletten?
Kluysen. Wien God hert-grondig bid/want God en weyghert niet.
Flavio. Hoe komt dan datter daegh'lix zo veel quaets gheschiet?

Vermits

Kluysen. Vermits de menschen/laes/God en heur zelfs vergaten.
Flavio. Zo zÿn de menschen daer door ock van God verlaten.
Kluysen. Ontwÿffelik 't is zo/want God gheen quaet begeert.
Flavio. Zo ist de nicker die de willen overheert.
Kluysen. Daer hebt ghy 't reght ghetreft/dus wilt u vriendt bedaren.
Flavio. Dat ghy/helaci/wist wat dat my is ervaren.
Kuysen. Wat ist? ick bid u zeght my d'oorzaeck uws verdriet.
Flavio. Ick lief/en die ick lief/helaes/en liefdt my niet.
K'uyien. En bindt ghy u zo zeer aen tydtelike dinghen?
Flavio. Helaes/zo ick mÿn wil niet anders kan bedwinghen.
Kluysen. Ghy antwoordt buyten reen/uw' zegghen niet en zlupt.
Flavio. Zo ghy't my door de kracht uws redenen bedupt.
Kluysen. Is eyghen wil yet aers als wil? die ons doet leyden
Blindt-reuck'loos zonder datmen 't goedt van 't quade scheyden/
Maer zollebollen heen zo door de eyghen zin
Dat wy op reenberaed niet zien/of meer of min.
Wilt ghy het schÿnbaer-luck door't kiesen waer-luck achten?
Door dulle raserny/zo geeft ghy wille krachten
En eyghen zinne dus moedwillichlik verkiest
Waer door men reghte keur noodzakelik verliest.
Ghy zeght dat ghy heur liefdt/en hoe zy is afkeerlik/
Wickt nu of uwe neyghing sproot upt liefde eerlik/
Ist zo/zo zÿt ghy licht door redens wik vernoeght/
Ghelooevend' dat dees echt by God niet was ghevoeght:
Maer ist een minne schicht die in uw' hert komt blacken
So zal de lock-lust u daer ghraegher nae doen haecken/
Wiens dart'le dulle tocht uw' vlees-lust meer verhet/
En vroede reenberading int verstant belet.
Is u beraed bedachtsaem/langhsaem/reght en slechte
Gheneghentheden heylsaem leyden u te rechte.
Verbeelde lust voor komt goe lust tot u beswaer/
De volgh-lusts gayle hel maeckt u een martelaer:
Dus zo onaendacht u/of eyghen wil beheeren
Licht zal u willekeur van heil tot onheil keeren.
Wien is't doch die ghy liefdt zo ick het weeten mach?
Flavio. Meer schoonheid in Florens men noyt voor desen zach.
Kluysen. Zo ist heur schoonheydt die tot liefde deed beweghen/
't Is minne zo ik gis.
Flavio. Daer heb ick gans niet teghen.
Kluysen. Hoe is de vrouw' ghenaemt die u in afkeer houdt?
Flavio. Joffrouwe Laura.
Kluysen. Laura? die is langh ghetrouwt
Met Tyter, zo ick meen/of immer vast verbonden/
Hoe wel dat Tyter is na Arcadia ghezonden
Zo blÿft zy zyne vrou.
Flavio. 't Schÿnt dat hy heur verlaet.
Kluysen. Dat kan niet weesen/want de kerckelÿcke raed

Voor komen zou die vreeck/ 't bestaet niet in hun willen/
Ontgeeft u dat/en licht zult ghy uw' razing stillen/
Sy is een anders vrouw': dat Laura u af zeyt
Zijn reden/dies ist best ghy van uw' liefde scheydt/
En laet een yeder zyne echte gay ghenieten.

Flavio. O zegghen doet mijn hert in bloede tranen vlieten
Onmoogh'lik ist/helaes'ik heur vergeten zou.

Kuysen. Hoe kunt ghy zijn ghenegen tot een anders vrou?
Wikt over uw' bedrijf/en wat ghy hebt verkooren.

Flavio. 'k Volherd in mijn verkies/'k wil na uw' raed niet hooren. Binnen.

Kluysen. Helaes/hy niet beooght/of werwerts luste streckt/
Of neyging/of verstand/natuur of lust hem treckt/
Maer holdt uyt redens spoor/de lusten in hem leven/
En werdt door minnens mom/en misverstand ghedreven.
Na valske wille-keur die zijn beraen verdruckt/
Verbolghen moedtwil reen uyt zinnens koore ruckt.
Zijn eyghen zinlikheyd/lust-iachtich int verkiesen/
Doet door heet-bloedicheyd de rechte lust verliesen.
Dits dat de mensch beheert/zo lang de hetten duurt
Heur aenwenst eelt ook/'t gheen dan eeuw'lik wert bezuurt/
So dat de mensch zijn heyl/zijn vree/zijn rust moet derven/
Die d'eyghen zinnicheyd door reden niet doet sterven.
Siet dat zijn dwael u allen u van dwaling keert/
En ghy door zyne dwaling het niet-dwalenleert. Binnen

DERDE BEDRIIF.

Keyser Otto

Galdrada is vijn borst met wreedheydt ghebor st-weert?
Of heeft kleynachting' zo u vrouwen hert verheert/
Dat ghy de liefd' beboert eens Keysers die verwonnen
Is door uw' ooghen glans? wat hebt ghy Ott' begonnen?
Wat doolhof zwiert ghy in? wat gril ist die u leydt?
Dat ghy door uw' verkies uw' eyghen dood bereydt?
Heeft willekeur verkracht een Saxsons hert doort minnen?
Voorzaecht ghy niet 't verbolg voor dat ghy zoudt beginnen?
Ondeckten ghy uw' quel voor dat ghy zeker wist
V hertens teering door Galdraed zou zijn gheslist?
Bedocht ghy niet een vrou vermoedicht door ghebeden?
En de ghesmeeckte vrou verfoeyt de liefdens reden/
Gh'lijck aen gheboden dienst gheacht werdt vaeck onwaerdt.
Galdrada, lief/mijn schoon/toont niet uw' vrouwe aert/
D'Afkeerlikheydt niet voecht d'uytmunting uwes schoonheyt/
In wiens verweende lonck nu Keyser Ottos troon leydt.
Hoe stijcht de minnens damp nae d'hersnens hooghste toppe/
Hoe trilt nu Ottos ziel/ick voel het herte kloppen/
Hobolge raserny/onmenschelijck ghewoel/
Hoe hassebassich/laes/ick deese vorst ghevoel/

Na

Na ooghen waerom kooft ghy 't gheen niet om ver'werven
Is! niet verwerven? liefst' wil Otto deerlijck sterven/
En planten op zijn tomb in een metaelen beeldt
Afbeeldend' dat Galdraed een Keysers ziele steelt.
Gheen kroone wil ick dat ghy op mijn hooft zult stellen/
Maer eenen neetlen krans vol stekelike quellen/
Die vinnich prick len 't breyn met snarrighe onrust/
Mits het furneys mijns hert Galdraed niet heeft gheblust.
En laet uyt d'ooghens vliet mijn bloede traenen ruysen
Met naer gemurmureer/gh lijck d'overwelfde sluysen
Die buld'ren met ghehuyl door d'yselijcke pars/
En schrijft op 's beeldens borst/Ott' was zijn leven wars.
Hoe Otto! raest ghy Ott'! laes/dat ick om een vrouwe/
In mimerende dwael uytdring mijn hertens rouwe/
En donder uyt de born van dit beknelde hert
Deluypen ghezuchts/ghequijn/gheknaeg/ghesmert.
't Is myne manne-moed' verwurghdt in kindsheyt blindlijck
En zijn de reden nu in Ottos ziel niet vind'lijck?
Iupijn is dijn voorzicht zo steetvast dan ghemunt
Dat ghy een wereldts God dus quackloos dwinghen kunt?
Gheschieter Hemel hier yets buyten uw' voor-weeten?
Heeft uw' Orakel al ons doent niet afghemeten!
Gheschickt/bepaelt/bestemt/en moet het al gheschien?
Zo kan ick dan dit wraer inbreking niet ontvlien.
Nochtans verschrickt mijn ziel int aengrijp vant gheloovèn/
Dat 's Hemels voorzicht tracht mijn Keysers eer te roven.
Dijn aert streckt al tot goedt/en mynen wil tot quaet/
Zo tuycht mijn oordel dat ghy neyghing wel toe laet
Doch niet by u besteme/maer boos door my verkooren/
Zo gaet de ziele dan door eyghen zond' verlooren/
Mits toeval mijns verkies (een nikkerlijcke schicht)
Na Hemel/opper-heyl/braldt uyt uw' held're licht
Ontnevelt 's vleesche schadu/staeckt heur wulpzich terghen
Op dat de lock-lust Otto om geen minne verghen.
Strijft Otto teghens lust/ghy werdt heur meester haest/
Ist om een vrou! een vrou? dat ghy dus buldrig raest!
Bezadicht Keyser demt d'opstyging deses zotheydt/
Mits dees verwoestheydt u uyt t'ooghe uwes God leydt:
Wiens gh'nadens borners liefd' u Keyserlijcke kroont.
Is dit de danckbaerheydt daer d'Hemel ghy meed' loont?
Is dit de danck waer meed' ghy knielende zoudt buyghen?
Zijn dit uw' ziels ghebeen die u ootmoedt ghetuyghen!
Dat ghy door vleesche lust/de heem'lens gift vernieldt?
In plaets ghy voor uw' God/nu voor een vrouwe knieldt.
Al de minuten van u leven ghy behoorden
In heylheydt te besteen/en 't zijn de minne woorden
Die uwe asem uyt uyt godeloose doent/

Ha Otto ghy verwelckt u glorijs Lauriers groent.
Breeckt uw' ghevlechte krans daer Saxsen in verheughden/
Waerom ? vermits ghy valt in poele der ondeughden/
Ondeughden? hoe? ondeughd ? Galdradra zijt ghy niet
De Noordens adamant diet al treckt wien u ziet ?
Betovert niet uw' lonck? vermoorden niet uw' gluuren ?
Verkracht niet uw' ghezicht! duyst jaren zijn de uuren
Die Otto toeft tot dat die heyl'ghe stondt ghenaeckt!
Dat Otto 't zoetste zoet uws zoetste zoethept smaeckt.
Octavio.

Octavio.

Octavio. Mijn Heer !
Keyser. Octavio.
Octavio. Mijn Heer.
Keyser. Ghy hebt verstaen mijn zegghen/
Ziet dat ghy met Galdraed mijn wille kunt beleggheu/
Ghy weet wat ramp my plaeght/'t is nu tijt dat ghy gaet/
En spreeckt zo duyd'lik dat zy het ghehepm verstaet.
Heur eerbaerhept voor't eerst moet ghy op 't hoochste prijsen/
En heuselik ontsich behendichlik bewijsen/
En dus met langher handt ondecken wat ghy meent/
Op dat zy zo int laest hy komst' will'ch verleent.
Voorzichtelike spreeckt/en geeft heur dese keeten/
In myne naem/waer door zy mijne liefd' mach weeten.
Octavio. Mijn Heer het zal gheschien/en voort aen mijn beleyd'
En zalt ghebreken niet.
Keyser. Eer dat ghy van heur schepdt
Beweeght heur tot mijn wil/waer in bestaet mijn leven.
Octavio.
Octavio. Mijn Heer.
Keyser. Dees ring zult ghy heur gheven/
Die nimmer ick af stont/en in mijn naem heur zweerde
Dat zy van Otto gh'lijck Keys'rin zal zijn gheeert. binnen.
Octavio. Ick heb zijn Maiestept ghetrouwelijck veel jaren
Ghedient/en al mijn diensten eerelike waren/
Vergroot heeft hy mijn staet/die ick door dienste won
Dat van een edelman hy maeckten my Baron.
Wat sterre nu verschiet ! dat hy my wil ghebruycken
In zijn boelaeghs/het schijnt myn glorpen nu duycken
Van schaemt: en immer moet het hepm'lijck zijn gheheelt/
Hoe wel de heelert zondight zo veel als die steelt.
Octavios onluck. Hoe zult ghy kunnen spreken !
Als ghy u boodschap zult oneerbaerlik uytbreken
Aen die eerbaere vrou ! die/zo ick zegghen hoor/
Om al het Keysers-rijck heur eere niet verloor.
Te meerder moedt ick neem/vermits zy acht heur eere

So zal zy weygh'rich zijn/en ick voldoe mijn Heere.
Wel nu/noodt heeft geen wet/'k heb Flavio ghebeen
Dat hy my by Galdrada brenghen zou alleen
Verzelt met Laura, waer hy meed' is in vrage/
Een eerelik verzoeck/maer mijne is boelage.

Flavio.

Octavio. Hier komt hy wel te pas. Heer Flavio, wel ghemoet.
Flavio. Octavio/mijn Heer/zijt dienstelik ghegroet.
Octavio. Ist nu tijt om te gaen? Flavio. Jae 't Heer
Octavio. Sult my verbinden.
Om eens Galdraed te zien.
Flavio. Gheen schoonder zult ghy vinden/
In al Florens, my Heer. Octavio. Te meer my daer nae lust.
Flavio. Soot u ghelieft wy gaen.
Octavio. Op dat mijn wenske rust. Beyde binnen.

Tyter.

Noyt dacht ick dat de liefdens ſtraele vinn'gher ſchiet
Int af-zijn van als liefd' zijn weer-ghelíefde ziet/
De waerom duyster ſchijnt/doch d'oorſaeck is te vinden/
Zo wy het onder-zoeck (reen wickend) -onderwinden:
Neemt dat een lentens loot ziel-ſmaeck'lik is bedouwt/
Verquickende herts-pit/zo tijdt hem dat onthoudt/
En't teere ſpruytien treurt/door lafheyd moet verdorren/
Zal dat vocht-derbend'-lot de na-ſmaeck dan niet porren
Te quijnen/jae verwelcken mits de laevinghs noodt?
Waerom? om dat de ſpruyt eens lieve douw' ghenoot.
Zo iſt oock met het hert 't welck liefde eens verkrachten/
Ontrovende de ruſt/door beelden der ghedachten/
Waerom? om datmen/laes/het zielen-aes niet heeft
't Welck is het voedſter-licht waer trouweliefd' op leeft.
Dien die de ſpreuck eerſt' vond' uyt d'ooghen uyt het herte,
Heeft zinneloos gheraeſt/verſtond' niet liefdens zmerte.
Ha Laura, waerde nymph/hier huyſt uw' lieve beeldt/
Hoe wel 't onluk des tijdt uw' by-zijn my ontſteelt/
Ontſteelen zalt my niet de neyghing mijnes zinnen/
Maer zult u zelven ſteets verzeldt met Tyter vinnen.
Arcadia, helaes/en heeft niets 't welck beweeght.
Dat Tyters hert en plicht van trouwicheydt ontleeght.
De lauwer-minner koſt op d'Arna noyt uyt breken/
Noch Petrachael ghedicht trouhertigher uyt ſpreken.
Den ſpaenſchen rijm-heer-zinrijck-kunſtighen-Boſcan
Gheen meerder liefdens murg in vaers afbeelden kan.
Den Albeonſen Sydneys zuyv're-kloecke-dichte
In zijn Pembroex Arcaed brocht nimmer in het lighte.
Den-Luſitaen Camuyns op zijne haver-riedt

Noyt meerder passy toonden in zijn liefdens licdt.
Noch Portes en Marot op Sein, Simoon, en Loore
Vermochten gheen ghetrouwer liefd' te laten hooren
Als Tyters hert ghetuycht/ waerom ? vermits ick zie
Ick alle liefds gheterch om Laur' alleen afvlie.
Wech wispeltuur'ghe min/ mits ghy niet zult bevinnen
Dat Tyters reyne liefd verwisselt in uw' minne.
Thesalia my terght/ en tot beds-luste bid/
Maer qualick weet zy Laura in mijn herte zit/
En dat natuurens ghraeght na gheen vlees-luste haecken/
Mits Lauraes liefd' my doet all' ander minn' verzaeken.
Thesalia houdt rust/ ghy doolt in uw' verkies/
De bandt mijns liefdens plicht om u ick niet verlies.
Uw' oordel/ weet ick/ zal my voor ondanckbaer schelden
Mits ick my liefde met uw' minn' in oorloch stelden.
Ick antwoord op uw' brief/ die Venus heeft ghedicht/
Ut dees ghy zult verstaen mijn reen-verweer zeer licht.

Hy leest Zijn brief, binnen-mont Cupido comt uyt, en spreeckt devvijl hy leest.

Cupido.

Waent ghy *Tyter* dat ghy kunt
God *Cupido* dus ontwroet'len ?
'k Weet uw' zinnen zo te troet'len
Int ghedacht
Door mijn kracht
Dat ick tref het middel-punt
'Vwes herte en uws zinnen
'k Dwing u tot het zoet beminnen.
Waer ick myne schichten stuur
Doe ick wis 't ghemickte raeken,
En de herten dart'lich blaeken
Door de kuur
Mijns natuur
Vindt ick wel my minne uur
Vwes herte, en uws zinnen,
'k Dwing u tot het zoet beminnen.
Tyter ghy ontvlucht my niet
Kunt mijn krachten niet ontspart'len
'k Zal u doen in myne dart'len
Mits dat ick

Goon bestrik,
Wat ick wille-flucx ghefchiet,
Vwe herte en uw' zinnen
Dwing ick tot het zoet beminnen.
Nu *Thesael* u heeft bezind
Heure vla nmen zult ghy koelen,
'k Zal u doen de brand ghevoelen
Die de maeght
Om u draeght,
'k Wil dat ghy *Thesiael* bemint
Vwe herte en uw' zinnen
Dwing ik tot het zoet beminnen.

Tyter. Ick boert met uw' gheweldt. Wat waent ghy loose wicht?
Thesalia niet zal door minnelik ghezicht
Beweghen Tyters hert zijn Laura te vergeeten.
Nu zult ghy kindse-God de kracht mijns liefde weeten.
Cupido weet ghy wel dit gouden snoer heurs haer
't Plecht-anker is waer meed' ik Tyters hert bewaer
Voor 'tslippen inde stormmen uwes razernyen?
De ancker-grondt en laet de Cabel niet ontglyen:
Raest/buldert/woeldt/en stormt ik vreese gheen onweer,
Mijn liefde blijft stantvast ghy wert gheen overheer.
Arcadia en zal die glori niet ghenieten
Dat ghy u roemt/Cupijd, my herte kost beschieten.
Ick gheef heur myne reen
En antwoordt met een neen.

Hy leest, en Cupido spreeckt.

Kent ghy wel *Cupijds* gheweeren?
Weet ghy dat ick ooghen vin
Daer ick zielen door verwin?
En schoon haer
Dat ick daer
Al de herten in kan woelen
Die slechts myne schicht ghevoelen.
Roose-monden laet ick vlayen,
Met een lodderlik ghesmeek
Daer ick 't stoutste hert door breek
Als het woord'
Werdt ghehoord'
Die de minne-monden uyten
Doet mijn krachte d'herten zluyten.

Sluyten vaste in mijn boeyen,
Door een poesel-hande-druk,
Godens zielen wel ontruck,
Zou myn wensk'
Niet een mensk'
Kunnen door mijn schichten trecken
Zo ick Goden kan verwrecken?
Iupiter moet voor my zwichten
Waerom zou dan *Tyter* niet?
Zoo't natuure zelfs ghebiedt)
Op mijn zoet
Zijn ghevoedt
,k Zal de afkeer uwes zinnen
Wiss'len doen in gayl beminnen.

Luystert Tyter naet ghespeel/en 't gheen u de min zal zin ghen
Al de yse-koude borst zal ik uyt uw' herte dwinghen.

Cupido speelt en zinght.

Minne-God diet alles hier beheert,
En kan niet zijn verweert
Door krachte zijns gheweldt,
Hy doet,'t ghemoet,doort bloed,verwoedt,steets haeckt
Nae wulpse tocht die uw' natuur vermaeckt.
't Lips ghedruk de lieve narmens ring
Ick minne-lust door dwing,
Mits dartelheydt des jeughd',
En doet 't ghemoedt door &c.
Eens ghesmaekt die na-smaek meerder terght,
Ick stedich werd gheverght
Doort prickelend ghedacht
En doet ghemoedt door,&c.
Dies my acht de opper Hemels-heer,
Want niemant en kan meer
Weerstryven myne macht,
En doet ghemoedt,door't bloed,verwoedt,steets haeckt
Na wulpse tocht die uw' natuur vermaeckt.

Tyter. 'k Ghevoel wel dat natuur verboven gaet de leer
Doch inde grootste strijt betreftmen grootste eer.
Borstweert u Tyter nu/laet minne niet in dringhen/
Het overwin ghy krijcht wacht ghy u voort beginnen.
Ach stomme beeldt/ha beeldt/nae- bootsing mijnes lief

Hy ziet op Lauraes schilderye. Belet ghy dat mins-God/ die wispeltuur'ghe dief/
Zijn wille niet en treft/ vol quackeloose grillen/
Beneemt ghy my mijn wil voor dat ick zoude willen
Door zinneloose schicht onteeden mijne eed'/
Die ick uyt trouh'yds plicht aen lieve Laura deed'.
Verweende beeldt hoe vaeck ick voor u heb gheboogheu/
En meenich-werf ghekust de lieve verw' uwz ooghen/
En op u roose-lippen erentslike bloog/
Hoe wel 't robijne schoon int weesen my bedroog/
Als schaduw' van de perel die ick acht mijn eeghen.
Ha schoonste alder schoonen/ tiende tot de neghen
Der Helicons Goddinnen/ waerde/ liebe beeldt
Hoe wel de kribb'ghe tijdt mijn zonne my ontsteel't/
Ontstellen kan hy niet dat stedich mijn ghedachten/
Op d'Afgoddin mijns ziels steets en gheduurig wrachten/
En wercken zullen trouw'lik tot by-comstens-tijt/
Ach glorieuse beeldt ghetuyghe hier van zijt.

Camillo.

Camillo. Mijn Heer/ zijn Mayestept wil daed'lik met u spreken,

Cupido. Voor dees tijt ick vertreck/ ick zal door mijne treken
Nach vinden wel mijn wensk. Binnen.

Tyter. 't Hof is steets vol onrust.
Camillo zal ick nimmer hebben mijne lust
Om Laura weer te zien?

Camillo. Tijt moet/ my Heer/ verwachten.

Tyter. En voeden mildertijt op droevighe ghedachten. Beyde binnen.

Laura. Bedil al.

Zonder dat Laura Bedil-al ziet.

Laura. Benaude borst zucht uyt/ ontlost u bitter knaghen/
Dit teere herte kan de strijt niet langher draeghen.
Beraedt/ verkiest/ besluyt/ wat ist dat u beswaert?
't Verwiss'len/ wisselt niet/ want onstantvaste aert
Beschandtvleckt: ha helaes/ hoe kan dan evenaeren
Mijn wensk' en trouheydts plicht? 't schijnt dees' blou de haeren
Begrysen door de schrick dat ick verlaeten zou
Mijn Tyter, die ick gaf/ mijn hert/ mijn ziel/ mijn trou.
Ha af-zijn wat vermach de naerichepdt uws duyster?
't Schijnt dat het tintel-licht van liefd' verliest zijn luyster/
Mits al 't verkiesen sproot eerst uyt het keur ghe oog/
En waer keur 't beelde derft/ die liefdens tepel zoog/
Flaeuwt keur in weesen fluer/ laf werdt d'oorspronghs verkiesen/
Dus doet het af-zijn vaeck verkooren liefd' verliesen.
Ha Tyter die wel eer
Swoor dat ick nimmermeer
Wt zijn ghedacht zou weesen,
Ghedachten over zoet,

 Die

Die hipp'len int ghemoedt,
Hoe zoud' ick 't af zijn vreesen !
Maer 'tkeurighe verschiet
Dat 't ooghe stedich ziet
Vaeck terghen tot verkiesen,
En doet de eerste trouw'
Ghesvvooren aen zijn vrouw'
Vergheten, of verliesen.
Ha wispeltuur'ghe jeughdt
Ist misbruyck uwe vreughdt !
Hoe tobb'len dus uw' zinnen?
Als reden hun ontvlein
De laste die zy zien
Is d'eerst die zy beminnen,
Is uwen aert zo licht
Dat terging vant ghezicht
Laet liefdens borne ledich ;
Wat is dan uwen eed
Die stedigh is ghereed
Tot boerting dus meenedich?
Ghe heugh'nis is zo zoet van al de zoeticheden/
De lodd're boerterp/de smekende ghebeden
Die inde vryeraeghs zo heus'lik werdt ghepleecht :
Ha Tyter kan uw' hert tot ontrouw' zijn beweecht ?
So ghy herdenckt de liefd' die ick u heb beweesen ?
De woecker die ick gaf/upt mijn weer-liefd' gheresen/
Is die ghewreven upt bedencking ! wasser yet
In Laura, Tyter, 't was het uw'/en 't mijne niet.
Als ghy dees haeren met uw' lieve handen zleghten/
En ghy de streng'len noemden uwe goude vlechten/
In yder locxkens krul ghy zwoordt dat uwe hert
Daer was ghegrift/en inde liefdens fuyck verwert.
Mijn ooghen zeyden ghy twee Hemels polen waeren
En upt de flickering ghy Nectar kost vergaeren.
Mijn lippens roering zwoort ghy was ambroos'lik zoet/
En brocht een vlaegsken grils in uw' min-heete bloedt.
'k Ghedenck noch hoe ghy nae dees kaecxkens hedt ghehengek
Als u 't robijne rood daer inne scheen ghemengelt.
Hoe troetelden ghy 't vel met uwen roosen mondt/
Dat ick het beeldt uws herts steets inde douwe vond'/
Als athem uwes ziels /op uw' kus-plaetsken legghen/
Met zulcken afters-maeck dat ick 't niet al kan zegghen.
Hoe lief was u dees narm als die u had bevat

'tSchijnt

't Scheen dat ghy de triumph uws hooghste glori had/
En als ghy met gheweldt mijn will'ghe hert verkrachte
En uwe lippen op dees uwe lippen brachte
Hoe klopten dan uw' hert/hoe smaecklik was dat zoet
Als uw' athem mijn hert en my t'uw' had ghevoedt.
Ha tijdt ghy wreede tijdt/waerom doet ghy gheheugen
't Ghesmaeckte zoet/en brenght de tijt wy't niet vermeughen
Verhaelen? ofter waert dat ghy't noyt had vergunt
Zo ghy baldaed'ge tijdt ons 't weer ontroven kunt.
't Zoet is te zeeten zuer als twee ghelieven paeren.
Ha Tyter wens'lik waert wy noyt ghebooren waeren.
Ach liefde ghy verkracht te deerlik onse lent.
'k Beklaech de uur ick eerst u Tyter heb ghekent.
Niet/lief/om dat ick u in echte heb verkooren/
Maer/laci/om 't onluck dat Laura heeft verlooren
De Afgod haeres ziels/of immer uyt 't ghezicht.
En alsmen mompelt dat ghy breeckt uw echte plicht
Mijn herte barst/ick zweert/al kan ick 't niet ghelooven
Ghy my vergeten hebt. Ha Tyter is verschoven
Uw' Laura uyt uw' hert? denckt ick uw' echte ben/
En dat ick u alleen voor mijn echts-eyghen ken:
Ghetrout voor God/ghy weet de echtens plicht ons beyden/
Gheen toe-val als de dood kan u en Laura scheyden.

Bedil-al. Me-vrou hoe dus bedroeft? 'k acht ghy van Tyter spreeckt.
Laura. Het schijnt helaes mijn hert uyt deese boesem breeckt.
Bedil-al. 'k Gh'loof dat ghy zijt verzot/waerom wilt ghy u quellen?
Laura. Om dat ick Tyter uyt mijn zinnen niet kan stellen.
Bedil-al. Zo Tyter u verlaet/waerom ghy niet vergeet?
Laura. Vergheet hy my? 't is meer/helaci/als ick weet.
Bedil-al. 't Verlanghen zijns weer-komst' is proeve zijns ontrouheydt.
Laura. En is dat blijcx ghenoch dat Tyter van zijn vrouw' scheydt?
Bedil-al. 't Blijckt dat hy u niet liefdt/mits hy u laet alleen.
Laura. 'k Ghelooff niet dat hy is verscheyden vande reen.
Bedil-al. Van reen/en vande liefd' die hy u heeft ghedraghen.
Laura. Het af-zijn moet hy al zo zeer als ick beklaeghen.
Bedil-al. 't Vertrouwen u bedrieght/'t is best ghy hem verlaet.
Laura. 't Is lichter raed te geven als te nemen raed.
Bedil-al. Arcadia, zo't schijnt/dringhdt u uyt zijn ghedachten.
Laura. Nochtans zo meen ick noch tijs weercking te verwachten.
Bedil-al. En midlertijdt de lent uws jeughde ghy verliest.
Laura. Onmoog'lik is 't mijn neyghing ander liefd' verkiest.
Bedil-al. 't Schijnt Laura dat ghy taest/stelt Tyter uyt uw' zinnen.
Laura. Ongodlijck waert dat ick een ander zou beminnen.
Bedil-al. Waerom? om dat ghy hem ghegeven hebt uw' trouw'?
Laura. Mijn trou/en dat ick acht te weesen zijne vrouw'.
Bedil-al. Zo hy een ander kiest zo zijt ghy oock ontbonden.
Laura. Die valsheydt kan in Tyter nimmer zijn bevonden.

Die

Bedil-al. Die lichtelik vertrout/zeer licht bedroghen werdt.
Laura. Van Tyter oordel ick recht na mijn eyghen hert.
Bedil-al. Van Flavio ghy meught reghtvaerdich oordel gheven.
t Is deerlick dat ghy hem dus hoopeloos laet leven/
En zo ondanckbaer zijt dat ghy zijn liefd' niet loont.
't Is Flavio die u oprechte liefd' betoont/
Maer Tyter met u boert/ t blijckt aen zijn lang wech blijven.
Laura. Reght anders ick verstae uyt d'ernsticheydt zijns schrijven.
Bedil-al. Het schrijven/laci/komt uyt mildtheydt zijnes pen.
Laura. Als ick droeff lick bevog zijn schilderye zo ben
Ick meer verzekert van 't geen ick van hem verwachte/
't Schijnt ick int beelde zie de liefde zijns ghedachten/
De desticheydt zijns weesen my zijn trou belooft.
Bedil-al. Ja watten zotten gril daer Laura in ghelooft/
Het weesen meest bedriecht/wech met de schilderye/
Wech met het zotte beeldt/op zolder/aen d'een zye/
Ruckt Tyter uyt uw' hert/en 't beelde op het vier.
Ick zweer u dat het oock niet meer zal hanghen hier.
Ztoot Tyter met de voedt.
Laura. Zacht laet het beeldt hier blyven.
Bedil-al. Wat wilt ghy met het beeldt van zulcken droch bedryven?
Weenedich/en ontrou/beziet uw' droeve staet.
Laura. Ick bid u dat ghyt beeldt my doch behouden laet.
Bedil-al. 't Is Laura al te kindts/'k en mach van hem niet hooren/
Door wien ghy uwen tijt/en ruste hebt verlooren. Binnen. Met de schildery
Laura. En of hy brack zijn trouw'? en dat het mocht geschien/
Vrouvvẽs schielike Verandering. Trou breken? 'k zweer de Goon dat Tyter eerst zal zien
Zijn onwil/beter hy bespot als ick bedroghen.
Helaci zins de tijt hy van my is ghetooghen
In watten naeren quelling heb ick steets ghezolt/
Hoe meeninch duyst ghetraen is jammerlik gherolt
Wt dese ooghen/laes/die uyt herts tochten quamen/
Dat ick die ooghen niet maer vlieten wel mach namen.
Mijn hers nen zijn versuft/de moedicheydt ick mis/
Als ick bedenck dat Tyter, Laura, ontrou is.
Weendt eens de tochten leech/ha alderdroefste ooghen/
Die uyt mijn hertens spring uw' vochte hebt ghezogen/
In yder traene print u lieve Tyters beeldt/
En zo de overvloet van traenen hem verbeelt/
Barst ghy dan zuchten uyt vermengt u met mijn weenen/
Wilt yder nae uw' macht u hulp aen my verleenen.
En zo u Tyter vraecht waerom ghy beyde komt/
Niet anders zeght als dat mijn tonghe is verstomt/
't Veel spreken met my zelfs ghenieticht heeft tonghs krachten/
Zo dat ick niet meer spreeck maer voed op mijn ghedachten.

Ghedachten al te fel
Die in een naere hel

Steets menneloſich dolen,
Ontſchakers mynes ruſt,
Verwurgers mynes luſt,
Die al myn vreughde ſtolen.
Ghedachtens bitter roet,
Ha knaging myns ghemoedt,
Ach coſt ick eens vergeeten,
Maer 't mollighe ghewroet
't Verleden woelen doet
Int diepſte myns gheweten.
't Gheweeten al te heyl
Waer 't wiſſlen is onveyl
Die hemels Wet beletten,
Het eeens gegeven woordt
Mach niet weer zyn vermoordt
Door plicht van Liefdens Wetten,
Zo ghy myn rooſen hoedt
Verſtoot, Laes, met de voedt
Gaet dat de liefd' niet teghen?
Die qualick inne meet
Moet ook tot zynder leet
Valſch inne zyn ghemeeten.
Verſchoont zÿn d'wael mÿn fael? kan een zond' d'aer verſchoonen?
Zo mach ick zÿn miſbruyck met mÿn miſbruyck wel loonen.
Zo Tyter my vergeet/ en ick hem oock vergat
Zoudt redeloſich zÿn? maer hoe begin ick dat?
Hoe ruck ick upt mÿn hert 't geen liefd' zo grondich heyden?
Ghetweelinght waren d'herten/hoe kan tÿt die ſcheyden?
Ha Flavio 'k en weet/'k en weet niet wat ick doe/
Verlaet ik Tyters liefd'/en Flavios liefde voe/
Miſdoe ick myne eedt en vindt ick Tyter trouwe
En quam hy upt Arcaed, en vond' my Flavios vrouwe/
Wat waert ghy Laura dan? hoe? Flavios gheboel.
Ha Hemel watten ſtrÿt ick in mÿn hert ghevoel/
De grootſche ſchanden dan op my en mÿnen vielen.
En zal ick oock mÿn jeughdt dus vruchteloos vernjelen?
Mÿn zelven ick niet ben want ben my zelven quÿt.
Daer koom af wat het wil/nu Tyter 't uwer ſpÿt
Ick Flavio lieven wil het gheen ick noyt doen konde/
Bequamen tÿt verzuymt werdt zelden weer ghebonden.

Galdrada.

Galdra. Vriendinne Laura, lief.

Laura. Zijt welcom.

Galdrad. Dus alleen?

Laura. Galdrada niet alleen/helaes/'k heb groote reen
In eenigheydt mijn hert int heym'lik uyt te spreken.
Het schijnt Galdrada dat mijn herte pooght te breken
Als ick mijn staet bedenck.

Galdrad. Wel Laura waerom dat?

Laura. Om dat ick niet heb het gheen ick garen hadt.

Galdra. V Tyter meent ghy.

Laura. Jae 'k.
Galdrada dat ghy wiste
Wat droefheydt my omhelst/en watten bitt'ren twiste
Ick in dees boezem voel/Galdrada zegghen zou
Dat in Florens niet leeft/zo ongheluck'ghen vrou/
Helaci/'t is te hard.

Galdrad. Wat hebt ghy dan gheen tyding
Nu korts van hem ghehadt? nae droefheyt komt verblyding/
Stelt Laura u gherust/of is u lief niet wel?
Wat ist?

Laura. Galdraed ick leef in een bedroefde hel.

Galdrad. Waerom?

Laura. Vermits men zeydt hy my gans heeft verelaeten.

Galdrad. Dits/'tzeggen/Laura van dien die uw' Tyter haeten/
Ghelooft het zegghen niet/wel anders ghy bevondt/
Want zedert zijn vertreck hy immer/Laura, zondt
Zo meenighen Juweel/zijn Liefd' blijkt uyt zijn schrijven.

Laura. Wien weet/Galdrada, of hy oock stantvast zal blyven?

Galdrad. Ho ho Wantrouwe is de Liefdens evenaer.

Laura. 't Gheen al de Wereldt zeyt dat is ghemeen'lik waer.

Galdrad. En oft de Wereldt zeyt/zoudt ghy 't gheloove geven?

Laura. Verandering van tijdt/verandering van leven.

Galdrad. Hoe Laura, meent ghy dat?

Laura. Het af-zijn kan veel doen.

Galdrad. Dat hy zijn trouwe breeckt?

Laura. Men doet my zulcx vermoen:

Galdrad. Om dat hy lang vertoeft/zeer langzaem zijn de hoven.
Gheen schuldt uw' Tyter heeft/ghy mooght dat niet ghelooven
Dat zijne eyghen doen/maer dienst zijns Vaderlandt
Hem in Arcadia houdt/fy/Laura, 't is u schant
Ghy u wantrouwich toont. Laura. Galdraed', 't is wel te zeggen
Maer al de druck en pijn die hier verburghen legghen
Draeght Laura, laes/alleen/'t is al te wreeden strijt.

Galdrad. Comt/Laura, zijt te vreden/tijdt verzoet de tijdt.

Laura. 't Heeft al te lang gheduurt/het doet mijn liefde breken/
Ja zo dat ick by na my van zijn doen zou wreken.

Galdrad. Waer mede doch? ick bids. Laura. Waer meed'? dat ik hem laet.

Galdrad. Hoe? zijt ghy beyde niet in echtelike staet?

't Schijnt

't Schijnt/Laura, dat ghy raest/komt komt laet ons eens schaken/
Stelt dit upt u ghedacht/en wilt u hert vermaken.

Laura. Galdrada lieve nymph. Galdrad. Meer niet van uwe quel/
Stelt ghy u stucken/lief/gh'lijck ick de myne stel /
En drijft gans upt uw' zin dees woelende ghedachten/
Want die wel schaken wil moet zich voor suffen wachten.

Laura. Wel nu de mijne staen/zoot u ghelieft begint.

Galdrad. Waerom? wat kost het spel? Laura. Galdrada die het windt
Met eenen kus betaelt.

Galdrad. Ha mocht het zijn uw' Tyter.

Laura. Ondanckbaren/fy hem/mijn jeughdens lent verslyter/
Ha Hemel.

Galdrad. Wel hoe dus? zwijght/zwijght komt speelt u spel.
'k Wed Laura ick ter vaert u Coning schak en zel.

Laura. Mijn Coning? Neen Galdraed dat meen ick te beletten.

Galdrad. Dat roert/klapt/ gaet dat staet.

Laura. Ghelijck het schaekspels wetten.

Galdrad. Wel nu daer staet de eerst. Laura. En daer stel ick de mijn

Galdra. Nu Laura nae de kunst wien winneres zal zijn.

Binnen de gordynen wert ghemusikeert en ghezonghen, en midlertijdt schaken zy zonder spreken.

Flavio en Octavio.

Flavio. Joffrouwen zijt ghegroet/'k vrees wy u oeff'ning steuren.

Laura. Waer welcom is daer kan heen oeff'nings steur ghebeuren.

Octavio. Ons welcom Joff'ren gans in u beleefthepdt staet.

Galdrad. In u verdienst ghy meent. Flavio. Zulcx reden niet toe laet.

Octavio. Minst welcom die verdient die welcom zich acht waerdich.

Laura. t'Goed-duncken na ghyt duydt vreeckt dan de welcom vaerdich.

Flavio. Want diet zich waerdich acht geen achten waerdich is.

Octavio. Maer die zich minste acht verdiendt meest.

Galdrad. Dats ghewis/
Dies ghy liens welkom zijt recht door u eyghen zegghen.

Octavio. Hoe kunt ghy met bewijs/me Joffrou/ dat belegghen
So ick het minst verdien?

Laura. Om dat ghy minst verwacht.

Flavio. Heeft in uw' lieve hert de oodtmoedt zulcken kracht?
Die in zich zelven kleenst' is zou uw' gunst dan winnen.

Laura. Meer gunste zoud' hy als de dwaese-goed-dunck vinnen.

Octavio. Wist ick/me-vrou/wien voor 't autaer uws ooghen knielt
Ick luysterdent hem in.

Laura. Dan niet. Flavio. Waerom?

Galdrad. Ghevielt
Niet upt zijn herts beweeg men achtent pluymstrijck'rye.

 Staet

Octavio. Staet dan d'ootmoedicheydt een yder mensch niet vrye?
Laura. 't Is gheen ootmoedicheydt zoot raden hem beweeght.
Galdrada 't Is veynzing om ghenot die hem daer toe beleeght.
Laura. Waer goed-dunck eerste plaetst' kan d'ootmoed qual'k in dringen.
Flavio. Kan een goedunckent hert-zich zelven niet bedwingen?
Galdrada Dwang-deughd' geen deughde is maer eene schijn van deughd/
Dan als de vrye ziel van zelfs in deughd' verheughdt
Zo ist een waere deughd'/dan heeft ootmoedt vermoghen.
Laura. De veynzende ootmoedt heeft lust-giers vorst ghezogen/
Wiens laffe schalcke kracht niet zo beschad'wen kan
t Hert/of aen 't werck men ziet de schalckheyt vande man.
Octavio. De onderbinding leert. Gualdr. Neen Laura spreeckt na gissen.
Laura. Het z'wyghen voeght ons best die veel spreeckt veel mach missen.
Octavio. Dat spreeckwoord/Joffrou/kan u niet zijn toe ghedueydt/
Want u voorsichticheydt niet als de reden uyt.
Maer gh lijck ick eerste zeyd' wilt onse komst' verschoonen/
En meest de mijn vermits ick meerder stoutheyt toone
Vermits de klene kennis die men aen my heeft/
Doch Joff'ren ghy my mooght wel oord'len onbeleeft/
Maer zo ghy d'oorsaeck wist die myne wenske terghden
Dat ick aen Flavio om gheselschap hierwaerts verghden
'k Weet dat my gheen verschoon van u ghebreken zou.
De fame uwes deughds. Laura. Mijns deughs?
Octavio. Ws deughds Joffrou
Heeft my doen haecken steets om mijne dienstbaerheden
Aen u te off'ren op/want zins ick hier ter stede
Met 's Keysers Mayesteyt quam heb ick veel ghezicht
Ghenoten in Florens, die ick nae waerd' en plicht
In mijne Vaderlandt opt dapperst mach verbreden/
Nieuschiericheydt die doet de reys-ghezellen leden
Meest nae 't geen meest uytmunt/dus was ick niet ghepaeyt
Voor dat mijn Flavio ook by 't schoonste had ghelepdt.
En zo veel heeft de tijt my niet belooven moghen
Of noch veel meerder vind' ick als voorbeeldinghs ooghen
Af paylden/mits Florens als 't puyck van dit ghewest
In u me Joff'ren gh'heel uytmuntich heeft bevest.
Gald. T'is hovelingen doen/'t is u beleeftheyts zegghen.
Octavio. 't Gheen d'herten voelen steets op onse tonghen legghen.
Laura. En zo de schalckheyt 't hert inwendelik beroert/
Zo moet de uytspraeck dan oock schalck'lik zijn ghevoert.
Galdr. 't Misbruyck is inde mensch.
Flavio. Maer niet alle menschen.
Laura. Ha waert eens uyt gheroopt.
Octavio. 't Waer zeker wel om wenschen.
Flavio. Vermits de tong behoort des hertens tolck te zijn.
Ick acht me Joffrou dat het is een groote pijn
Die teghen 't herte spreeckt.

Ghe-

Laura. Ghewoonte kan veel wercken/
Nochtans my dunckt men upt't ghezicht behoort te merken
Waer dat veynstheydt heert.
Galdr. De Jongmans zijn te loos/
Doch dit ghesprecк/me Heer/is met u noodeloos/
En steurt u niet door 't geen vrymoedicheydt doet spreken/
Ongaerne wy met u beleefstheydts wetten breken.
Ick spreeck alleen van dien die hier zijn van gheboort.
Italia is schalck/in Duytslandt/acht ick/'t woordt
Met daden werdt bevest/dus duydt 't ghezegh ten goede.
Octavio. 't Blijckt wel/me Joffren/dat beleefthepdt u op voeden.
Flavio. V schaeckspel schijnt by ons in voortgang werdt belet.
Octavio. Ick bid u dat ghy u weer in u plaetsen zet.
Flavio. Vergunt ons dat wy zien wien winnares zal blyven.
Laura. Helaes/hier is geen kunst/'t is slechts om tijt verdryven.
Galdr. Verstaet me Heer het spel? speelt meed'/verkiest een zy.
Octavio. Ik hier zo't u geliest. Flav. Ick hier. Laura. Durft ghy met my?
Flavio. V spel is half ghespeelt.
Laura. Galdrada wie moet spelen?
Galdrad. 'k Meen dat het is mijn beurt/Heer wilt my nu medeelen
V oordel/welck is best? dees voet knaep/of dat stuck?
Octavio. Voorsichtichepdt is vaecken moeder vant gheluck.
Gheeft die voetknecht geen plaets want daer gaeft ghy een open.
Galdr. Zeer licht'lik werden dan Galdradas eer bekroopen.
Octavio. Zet daer de Keyser schaeck.
Galdr. De Coning meent ghy Heer.
Octavio. Tis waer de Keyser is op myne tonghe eer/
Vermits hy my ghebiedt. Gald. Ghewoonte stelt wel wetten.
Maer zeght my waer u dunckt ik dit stuck best zal zetten?
Octavio. Zet daer. Gualdr. Het staet/nu voort.
Laura. Siet ghy wel wat hy meent?
Flavio. Dat stuck te slaen zo ghy hem geen vorst weer verleent/
Doch al verliest ghy d'een ghy windt daer weer een ander.
Laura. Dat niet/ick gaerne hou de stucken by malcander/
Ick schep daer zo niet af/nu weet ick wat ick heb.
Flavio. Dit spel is recht ghelijck de vloedt en hooghe ebb'/
Alst heel onzienlik is zo werdt het noch ghewonnen.
Laura. De waegers vaecken oock hun wel bedroghen vonnen/
'k Zet my in geen ghevaer/ k' schepd' vande ridder niet.
Flavio. De zot zal hem noch zlaen zo ghy niet voor u ziet.
Laura. Van waer? Flavio. Van daer.
Laura. Tis waer.
Galdra. Ghy neemt te lang berade.
Laura. Die haestelik besluyt werckt vaeck zijn eyghen schade.
Nu Flavio wats best? Flavio. Dat ghy dat stuck verliest/
En in zijn plaets daer nae dit ander stuck verkiest/
So blijft ghy vrou vant spel/dat anders staet ghevaerlijck.

Laura. En ſpreeckt ghy gh'lijck ghyt meent? Flavio. 'k Zeg jae.
Laura. Waer meent ghyt? Flavio. Waerlijck.
Laura. Wel nu het gaet/ en ſchaeck/ Galdrada boet u ſchaeck.
Galdrad. Hoe Laura dreyght ghy my? hoe wacker dat ick waeck!
Octavio. 't Is Joffrou ver van mat. Galdrad. Hoe na iſt maer heur tergen?
'Tis nochtans ſtout ghedaen Galdrada dus te verghen/
Wel Laura meent ghy lief! Laura, Het werdt op u ghemeent/
Ziet hoe ghy nu de boedt voor deſe ſchaeck verleent.
Octavio. 't Was kunſtelik gheſpeelt.
V biſcop kan het boeten/
De geeſtelike doch bedruckten helpen moeten.
Maer/ Joffrou/ daer werdt van uw' Coningin ghebloot.
Galdrad. So lang de krijchſman vecht en is hy noch niet dood.
Me-heer/ zacht/ zacht/ Me-heer/ al ſtaet de wech nu open
Zo is de Coningin daerom noch niet bekroopen/
Slaet zy mijn Koningin/ zo valt zy daer in ſchaeck.
Laura. Voorſichtich want ick daer in groot ghevaer gheraeck.
Flavio. Die voet-knecht acht ick beſt.
Laura. Wel nu ick zal hem ſpelen.
Galdrad. V langzaemheydt die zou my 't ſpel wel doen verveelen.
Dit ſpel is mijn. Octavio. Nu ſchaeck.
Flavio. Boet ghy het met dat ſtuck.
Galdrad. Dit ſpel vereyſkt veel meerder wijſheydt als gheluck.
Wel nu daer noch eens ſchaeck. Octavio. En mat.
Galdrad. 't Is vaſt ghewonnen. Laura. Gheen boet?
Galdrad. Ick zieder gheen.
Octavio. Het ſpel is u ghewonnen.
Laura. Galdrada noch een ſpel.
Galdrad. Neen ick en ſpeel niet meer.
Flavio. Ick ſpeel.
Laura. Soot u ghelieft.
Flavio. Waerom? Laura. Alleen om d'eer.

Laura en Flavio ſpelen zonder ſprekē, en Galdrada met Octavio gaen aen d'eene zyde vant toonneel, en ſpreecken.

Octavio. Me-Joffrou veel vernuſt ghy in 't ſpel hebt beweeſen.
Galdrad. De ſlechten int ghemeen in by-zijn/ zijn gheprееſen.
Octavio. Die ſpreuck en voecht u niet/ 'k hebt daerom niet ghezeydt.
Galdrad. Neen yder ſpreucke heeft zijn reden en beſcheydt.
Octavio. Ick bid u wilt u dan van dat gheſpreeck niet belgen.
Galdrad. Ach neen/ wy kunnen hier een boerting wel verzwelghen.
Octavio. Ten was gheen boerting want de reden 't niet ghehenght.
Galdrad. In by-zijns prijzing moet wat boerting zijn ghemenght.
Octavio. Mijn will'ghe dienſtbaerheydt die boerting kan beletten.
Galdrad. Ick danck u voor de wil 'k buyg onder danckb'rheyts wetten.
Octavio. 'k Verwacht/ Joffrou/ gheen danck zo ghy mijn dienſt aenvaert.

D' On-

Galdrada d'Ondankbaren en is gheen dienst/noch wel daed waerdt.
Octavio. De dienst vereyst geen danck/want dienst is dienaers plichte.
Galdrada Ick deed u onghelijck acht ick u dienst zo lichte/
Waer geen herkennis is/werdt dienst niet wel besteet/
Wien dienst ontfanght behoort tot danck te zijn ghereedt.
Octavio. 't Zal myne glori zijn zo ghy my gh lieft te stellen
In't tal uws dienaers.
Galdrad. 'k Meen/Heer/dat het u zoud' quellen
Van zo gheringen plaets'/die Keysers zijt ghewendt
Te dienen/doch ick weet ghy Hovelingen bent
Int antwoordt zeer ghereedt/dus laet ons dit nu staken/
Ick ken dat u vernuft my vaerdich stom zoud' maken/
Wy vrouwen zijn te zwak/ghy liens te veel weet.
Octavio. Op my zeer qualik is die oordeling besteet/
Goedronts is mijn ghemoedt/in my en is geen veynsen/
Zo t u Jeffrou ghelieft ick upte mijn gheyeynsen/
En d'oorzaeck mynes komst'/de mare die ick breng.
Galdrad. 't Zou onbeleefthеydt zijn zo ick het niet gheheng'
Octavio. Tis zulcx/Jeffrou/dat zins mijn kindtsche teere Jaren/
Ick in het Keysers hof veel toevals heb ervaren/
En zyne Mayesteyt my immer had bezindt/
En gh'lijck de weldaed zeer d'ontfangers hert verbindt/
Heeft myne plicht betracht zo dienstelik te wercken
Dat zyne Mayesteyt mijn danckbaerheydt moght mercken/
En door mijn dienste tot zijn Camerling gheraeckt.
Zo dat zijn Mayesteyt my vaecken deelbaer maeckt
't Gheheymniste zijns ghemoedt: gh'lijck alle Princen houwen
Steets yemant waer zy hun secreten aen betrouwen.
't Lof uws vermaerde deughd'/uw' generеuse naem/
d'Uytmunting uwes schoon/uw' eerbaerlike faem/
De eelheydt uwes bloed/de tuchticheydt uws leven
Heeft aen zijn Mayesteyt een wenskinghe ghegeven/
Met graeg verlanghen/dat hy u eens spreken mocht/
Om zien het beeldt waer in natuur op't schoonste wrocht/
Nieuschierig/int ghemeen/zijn dese groote Heeren.
Galdrad. Zijn Maiesteyt zou my/helaes/te veel vereeren.
Octavio. De eer zal hy ontfangen zo't Me-vrou behaeght/
Tot dien eynd' zoud' hy my om u te zijn ghevraeght
Of zyne komst/Me-vrou/oock aenghenaem zal wesen.
Galdrad. Mijn luck en is tot noch zo hooge niet gheresen
Een Keyser by my komt/de Heer by zijn vassal?
Octavio. Me-vrouwe/dit ghеschiet alleenlik by toe-val.
Galdrad. By toe-val? dies waert vreemt de Keyser my bezochte
Vernedert zich een Keyser? nimmer ick en dochte
Het Saxsons bloed zo schielik hunlien waerd vergeet.
Zeud' ick de oorzaeck zijn? 'twaer my hert-grondich leet/
Helaci/wats doch dat zijn Mayesteyt beweeghen

Kan ? niet/om my te zien/daer zijn veel reden teghen.
Te zien zijn Vassalin ? zijn minste onderdaen ?
Stond' ick het toe het waer mijn Prins te kort ghedaen.
Dat ick de Keyser zoude by my laten komen
Octavio, ghelooft/mijn herte zoude schroomen
Zijn Maiesteyt te zien.

Octavio. Mijn Heer zou zijn verheught.

Galdr. Ach/neen/en daerom aen de Keyser zegghen meught/
Ick 't my onwaerdich acht/en zal oock niet ghehengen
't Gheen zijne Maiesteyt oneer aen mochte brenghen.
Zijn Maiesteyt by my ? 't zal nimmer doch gheschien.

Octavio. Hy kan wel komen dat hem niemant en zal zien.

Galdr. Noch arger: nu verstae ik waer mijn Heer nae hengelt.

Octavio. 'k En kan niet zien dat hier ghevaer in is ghemengelt/
De Princen die bezoecken elck een/zomen ziet.

Galdra. Hun meerders of ghelijck/maer hunlieus minder n et/
Ten zyder oorzaeck is.

Octavio. De oorzaeck ick verclaerde.

Galdrad. Door zulcken oorzaeck ick my immer wel bewaerde.

Octavio. 'k Weet niet hoe ghy 't verstaet.

Galdrada Ghenoeght dat ick het gis.

Octavio. Zo ghy 't/Me-vrou/hem weygert houdt dan voor ghewis/
De ongheneught verwurght zijn leven voor zijn tyde.
Ick bid/Me-vrouwe/ stelt 't ghevaere aen een zyde/
Het teken zynes liefds hier by ghy wel verstaet/ *Hy gheeft heur een keten met een ring.*
De Keyser zend het u.

Galdrad. En daerom ick het haet/
Wat waent zijn Maiesteyt ? dat ick yets zoud' aenvaerden?
Octavio ick acht my zelven van die waerde
Dat ghene gift of gaef my eenichzins en terght.
'k Bid u zijn Maiesteyt my zulcx doch niet en verght/
Want die ontfanght die blijft door 't gheven zeer verbonden.
'k Verwonder dat de Keyser my dit heeft ghezonden/
Gh'lijck of ick door de gift ghelepd waer in bekoor/
Ach/neen want door d'ontfanging ick zeer veel verloor.

Octavio. Verloort Galdrada ? hoe ? 't is maer zijn liefdens teken.

Galdrad. Gheen gift noch gabe kan Galdradas herte breken.

Octavio. Niet breken ? dies ick bid ghy u ghezegghen laet.

Galdrad. 'k Gh'loof dat ghy niet en wilt/maer my zeer wel verstaet.

Octavio. De giften van een Keyser geen eerbreking brachten ?

Galdrad. Door die ontfanging zou u Heer my minder achten.

Octavio. Eer meerder/want daer door ghy toont het u was lief.

Galdrad. De gifte vaecken is een heymelijcke dief?

Octavio. Een heymelijcke dief ? hoe zal ick dit dan duyden ?

Galdrad. 'k Weet wat de gifte werckt van gister noch van huyden.

Octavio. Me-vrou/een Keysers gift behoort te zijn gheacht.

Galdrad. Ick weyger den ontfang met reden en voordacht.

Octavio. Met reden niet/een Keyser mach het u wel geven.
Galdrad. 'k Ontfing noyt gifte van een Prince mynes leven.
Octavio. Laet dit de eerste zijn/'t is van uw Prins en Heer.
Galdrad. Octavio, noch waerder acht Galdraed heur eer.
Octavio. Uw' eer blijft niet ghequetst/laet redenen u stuuren.
Galdrad. De giften breken herten/'k zwijg verstaelde muuren.
Octavio. Ick bid ontfangt het gheen zijn Majesteyt u zendt.
Galdrad. Octavio 't schijnt ghy Galdrada niet en kent.
Octavio. Ick ken u voor het puyck der Florentijnsche vrouwen.
Galdrad. Voor 'tpuyck/en daerom wil ick my voor 't puyck oock houwen.
Octavio. So ghy de gift ontfangt de Keyser ghy verbindt.
Galdrad. Ghelooft/Galdrada/is niet wereldlike blindt.
Ick weet wat Princen doen om lusten te verwerven.
Ghelooft/Galdrada/zou veel eer ghebreecklik sterven/
Voor dat ick myne eer voor goudt of haef verkocht.
'k Verstae de meening wel/'k weet wat de Keyser zocht/
Maer hy niet binden zal 't gheen hy in my vermoeden.
Ick acht mijn eere meer als al de Keysers goeden.
De scepter die hy draeydt/de kroon die hy bezit
Acht ick niet machtig om te koopen 't minste lit
Mijns lichaems/in ontucht. 'k Wil zijn waerd' niet verkorten/
Want ick zeer graeghlik zou mijn bloed voor hem verstorten/
In dienst zijns Magesteyt/gelijck zijn onderdaen.
Ottavio/ick bid/gheeft hem dit te verstaen.
De grond die hy betreedt/ick buyghzaemlik wil kussen/
Maer myne lichaem is niet om zijn lust te blussen.
Galdrada is een vrou/de Keyser heur niet niet ken/
Want met de hulp van Godt ick vrou mijns zelven ben.
Veel meer ick zeggen zou/maer weynig woorden beste/
De Keyser nemmer zal hier maecken 't minne neste.
'k Spreeck niet tot zijn verkleen/want acht my zijn slavin
In onderdanicheydt/maer niet in gayle min.
Ick zweer u/ick veel eer wil zijn een herders vrouwe
Eer ick zijn Majesteydts ghevoele werden zouwe.
De eerbaerlike armoed' ick veel meerder acht
Als door de vuyle min tot staet te zijn ghebracht.
Verschoont my/ na u reen/wilt my aen hem ghebieden.
Octavio. Galdrada macht niet zijn? Me-vrou zalt niet gheschieden?
Galdrad. Ik zeg 't gheen is ghezeydt.
Octavio. 'k Bidd' u houdt my voor goed.
Galdrad. Helaes/ick weet dat ghy de Keysers bootschap doet.
'k Verschoon u.
Octavio. Ha/me vrou/Florenca mach wel terten
De wereldt van het vromst' en eerbaerlikste herte/
Want meer ick in u vind als tijdt my had belooft.
Octavio. Het gheen men ziet mach dan rechtvaerdich zijn ghelooft.
Galdrad. Me-vrou ick gae/en zeg de Keyser 't gheen ick hoorden.

Hoewel ick weet dat dit zijn herte zal vermoorden. Binnen.

Galdrad. Octavio ten zal/ hier in ghy u bedrieght/
Zo licht de minne komt/ zo licht zy weer ver vlieght.
De Keyſer na mijn eer? hoe dat de Princen dolen.
Was ick zo reed als hy/ mijn eere waer ghe ſtolen.
Wel duurt het ſpelen noch? wien van u was ſchaek mat?

Laura. Het ſcheelden weynich dat ick het ghewonnen hadt
Maer Flavio die ſpeelt te kunſtich met voordachte.

Flavio. Zeer kunſtich want ick u noch niet een ſchaek en brachte

Galdrad. Ick laet u beyde 't zaem/ 't is tijt voor my te gaen.

Flavio. Zo haeſtich?

Galdrad. Ik koom weer/ ſpeelt ghy uw' ſpel voortaen. Binnen.

Flavio. Ik ſpeel. Dit acht ick beſt.

Laura. Daer mede moet ick winnen.
Schaeck/ want ghy voor die ſchaek gheen voet en kunt ghevinnen.

Flavio. 't Is mat. Laura. Zo meen ick oock.

Flavio. 't Is waer ick ben ghemat/
'k Verwonder dat ghy 't ſpel niet eer ghewonnen hadt/
Want Laura/ laes/ ghy weet hoe myne zinnen zwerven.

Laura. Waerom?

Flavio. Vermits ick uw' weer-liefd niet kan verwerven?
Vermach gans niet 't gheſmeeck? vermoghen niet ghebeen?
Is u gentile hert/ mijn Engel/ van zo rotzich?
Dat ghy afkeerlijck blijft/ afgunſtich/ en zo trotzich?
Waer is u lief ghedacht?

Laura. U zelven ghy miſdoet.
Ick heb u vaeck ghezeydt hoe dat ick mijn ghemoedt
Niet overlaſten wil/ laet redenen u ſtillen.

Flavio. Dit antwoordt/ Laura/ doet mijn arme herte trillen.

Laura. Ick bid u ſpreeckt niet meer van liefd zo ghy my acht. Binnen.

Flavio. Keert Flavio/ helaes/ na uw' bedroefde klacht.
Ha Laura/ wreedſte ſchoon/ ha lieve Viandinne/
Vermoorderinn' mijns hert/ ha onruſt mijnes zinnen.
Vlucht/ Laura/ vlucht/ wijl ick dit droeve hert verſcheur/
En met zo bittre klacht en ſchrickelik ghetreur
De aerde barſten doe/ om Flavio in te ſlocken/
Nu my de hoopens trooſt dus ſchielick werdt ontrocken.
Ha wurghſter mijnes hert/ beulinne mijnes ziel/
Mijn levens roverin/ hoe onmedooghlik viel
Wt uwe' verweende mond dit antwoordt al te wreede.
Beweeghdt u niet mijn ſmeeking/ beed'ling/ en ghebeede?
Kan in zo lieven borſt huyſveſten zo veel quaet?
Is 't zoetſte uwes hert verkeert in vinn'ghe haet?
Ha, Flavio/ tot wat onluk zijt ghy gheboozen?
Dat uw' zo trouwe liefd' weer-liefd'loos gaet verlooren.
Doch hoe zeer dat Wantrouw' dit arme herte dreyght
Het aenſtaen/ vaek men zach/ 't gewenſchte noch verkrijght. Binnen.

ARÆTA de Goddinne der deughde

In d'heyl'ghe gouden eeuw' / de deughd-zame ghemoeden/
Hun neygınghs-erenst-lust op my alleenlick voeden:
Mijn scepter zwayden doen/mijn eyghenschap bezat
De hertens teughels die ick in bedwanghe had/
Door willighe ghezinde des vroede goede menschen.
Niet als na mijn verzelling trachten hunliens wenschen.
De wille-keure was in mijn ghebied ghestelt.
N'ontzach mijn heerschappy/'k had alles in gheweld.
Het reedlick dier is nu baldaedich en moedtwillich/
Verwoest/wanschicklick/trots/wanlaeten/gayl/en grillich.
De blinde waen vooghdijt/mijn heylheyt is ghescheut.
Dies lacy mijne waerd' men niet na waerde kent.
Ziels eerste hooft-grond-kracht doet mijn bestuur na neyghen/
Zulcx om te werven heyl is ellik schepsel eyghen.
Maer/lacy/'t reedlick dier het onheyl/'t quell'ke quaet/
Nu acht het hooghste goed. Ja menich willich laet
Zijn lust/zijn rust/zijn staet/zijn eer/zijn lijf/zijn leven/
Verreuckeloosen/laes/door gayle schicht ghedreven.
De eyghenschap mijns weesen is gans uytgheruckt/
Ick leef veracht/verschoven/deerelick/verdruckt.
Gheen huys-vest ick en vind/men laet my suffich treuren/
Ghebannen ben ick uyt des menskens wille-keuren.
Men nimmer heeft ghehoort van zulcke tyrannij
Het redelick verstant is gans in slavernij.
Wat heerscht in u? zegd mensch/wat doet u dus verleyden?
Dat ghy van my/uw' heyl/verachtelick wild' scheyden?
Kunt ghy te recht mijn aert? beooght wel wien ick ben.
Tot 't opperst' uwes heyl mijn doen u leyden ken.
Onzichtbaerlick kan ick u Ciercelikst' vercieren.
Bezadicht u/bedaerd/stilt u baldaedich tieren/
Want nimmer ick verveel/die my eens recht'lik smaekt
Ontfonck zijn hertens vlam/en meerder na my haekt.
Ick ben het uyterst' eynd van alle ding begheerlik.
Dit eynde waenen zom te zijn rijckdommen heerlik/
Welluste/moghentheyt/vermaertheyd/hooghe pracht:
Maer alle wyze menschen hebben opt gheacht
De oorspronk uyt de alderschepper eerstlik reesen/
Dies moet de schepper meer als schepsiens waerde weezen.
Zo is dan Gode zelfs 't alwaerde hooghste goed/
En door de schepsels mild zijn goedheyt straelen doet.
Tot Gode zelfs men komt die my te recht hanteren.
Ick leyde u tot God/en doe uw' lust vermeeren.
Mijn eyghen aerd is lustich/en licht ghy die leert/
Ten zy uw' zondens eelts ghewoont u daer af keert.

Gheen erfgoed ik en ben/ghy moet my zelven winnen.
Van goede Ouders wy wel quade kind'ren vinnen.
Van quade Ouders ook men goede kind'ren ziet.
G'hebt my niet uytghebooꝛt/maer God my u aenbiedt.
En by de menschen ick vrywillich werd' verkooren.
De mooghlikheyd is alle menschen angheboozen
Om deughdelik te werden/die daer graeg na pooght.
Doch zonder godlik stuur int minste niet vermooght.
Uw' God is steets ghereed uw wille te versterken/
Die wil moet ooch alleen door Goods ghenaede wercken.
Uws zelven niet vermooght/maer niemant/laes/my zoeckt/
't Schÿnt dat de wereld gans de heyl'ghe deughd verbloeckt.
Dies treurelike dool in dees vergheete weeghen/
Want niemant is/Helaes/tot waere deughd gheneghen.
De wereld my verdriet/hoe lang ick heb ghezocht
Ick qualik yemand vind die om de deughde docht.
Zy gaet zitten. De wereldt is verwoest/en acht schÿn-lust hooghwaerdich.
De praelster 't zo beheerdt dat ick werd gans onaerdich.
Oy me/wat ramp my naekt.

Kluysenaer.

Kluysena. Wien ist doch die dus treurt?
Aræta. 't Schÿnt my benaude hert weemoedelike scheurt.
Kluysena. Ick moet heur spreecken aen. Wat deert u doch Ortndinne?
Aræta. Int Veldt ik my onthoud mits ick gheen huysuest vinne.
Kluysena. Verschoven en veracht? Aræta. hoe wel ick hemels ben.
Kluysena. Seght my doch wie ghy zÿt/want ick u niet en ken.
Aræta. Aræta.
Kluysena. Ha Goddin/Goddin/Goddin der deughde/
Hy knielt. Ick buychzaem voor u kniel/uw' weezen my verheughde.
Ha loots Vrouw' onzes heyl/met redenen ghy klaecht.
Aræta. Vermits men my verstoot/verdruckt/verbluft/veriaecht/
Door valsche-schÿn-bedroch dolzinnich int verkiesen/
Moet ick/verschoveling/ mÿn heyl'ghe zeet verliesen
In d'albedurven mensch: dit/laey/ik beween/
Verbluffen my/vergeten Gode en de reen.
De Kies-keur smeeckt ghelÿck het deed ons' eerste Vader.
Kluysena. Dats eyghen-wil / die erf-zond treft ons allegader.
Aræta. Niet een/niet een en isser (al zyn z'al verwend)
Die ziet of waekt/of bid/die zich of Gode kend'.
Kruysena. Wie volght na't uur-Gods-les? wie gaet recht op den huevel
Tot heyl? zy raken al by eyghen-wil in zuevel
Door een vermomde waen/en voorgang slim ghebackt
Is elck verrokt/verblind/eer hy tot kennis rackt.
De lust-voed doet de mensch aenlockelik bekooren/
Dits d'oorzaeck/waerde vrouw'/uw weezen gaet verlooren.
Aræta. 't Is wel ghezeydt/mÿn vriendt/ach waert zo al ghemeen

laes

Laes onder duysent menschen vindmer qualik een.
Wien komt daer zo bedruckt 't schijnt of hy ganslik zufte?

VERSTANT.

Kluysena. Ick weet niet wie het is. Verstant. Ha eedele vernufte/
Uytmuntende begaeft/Ha werckelike geest/
Hoe lang hebt ghy onvruchtbaer/en onnut ghewеest.
De rijpheyd uws verstant/waer redenen in groeyen
Bot uyt/en knopt/maer nimmer raekt aen 't wenslik bloeyen.
De telgskens blyven dor/hoe zeer uw' neyging woeld/
Om baren zwang're gh'raeght die gh' in u hert ghevoeld/
En teelen hers'nens stof uyt voor-berade zinnen/
Maer/laey/nimmer kost ik baerings tyde vinnen.
Mijn langhe draghens eyndt steets eyndicht in misval.
Of dese wrevel strijt noch langhe duuren zal?
Zal nimmer het verstant verstandicheden teelen
Der redens beelden die in redens koore spelen?
Zal nimmer het verstant ghelucklik brenghen voort/
Ha zielighe herts-tocht hoe werdt ghy steets vermoort/
Beraed/beslupt/betracht om 't al int werk te zetten?
Maer 't af-zijn vande wil kan u de daed beletten:
Dus rabraeckt het verstant vermits de wille zwerft/
Onnutbaer ist verstant zo hy de wille derft.
Wat lieden zie ik daer?
Kluysena. 't Schijnt hy nae ons komt treden.
Aræta. Vriendt/waerom klaecht ghy dus?
Verstant. Helaes met groote reden.
Ick zoeck maer vinde niet het gheen ik langhe zoght/
En door niet-vinden/laes/ik noyt yets goeds en wroght.
Aræta. Wat zoeckt ghy?
Verstant. Wat ik zoeck? 't gheen ik noyt heb verlooren.
Klnysena. 't Gheen noyt verlooren was?
Aræta. Vreemdt ist gheen wy nu hooren.
Verstant. tGheen noyt verlooren was mits ik het noyt bezat.
Aræta. Zo tracht ghy dan te hebben 't gheen ghy noyt en had?
Verstant. Vermits ik door 't niet hebben gans verdomt moet leven.
Kluysena. Ick bid u zeght/wat ist? wilt ons uw' reden geven.
Aræta. Ist gheestlik of lichaemlik daer ghy dus na tracht?
Verstant. Lichamelik ist niet/'t is gheestelijcke kracht.
Kluysena. Die in u zelfs bestaet?
Verstant. 't Is niet in mijn vermoghen.
Kluysena. 't Is mogh'lik na Me-vrouw' zijn neyginghe doet pooghen.
Verstant. Hoe? na Me-vrou?
Kluysena. Me-vrouw. Zy is de deughd. Verstant. Is zijt?
Ach Hemelse Goddin/helaey/al de tijt
Mijns weezens ik verstond uw' heyle hooghe waerde.
Aræta. Zeer gaeren ick u inde troon mijns heyls aenvaerde.
Verstant. Helaey/ick en kan niet komen tot die staet.

Aræta. Zo ick u willich in mijn reye komen laet.
Verſtant. Laes/had ick 't gheen ik zo ek.
Aræta. Nu hebt ghy my ghevonden.
Verſtant. Ghevonden/als ick u na waerde eeren konde.
Aræta. Verſtont ghy wien ick ben/en wilt ghy my nu niet?
Wie zijt ghy?
Verſtant. Het verſtant. Kluyſenaer, zo ſtilt ghy uw' verdriet?
Aræta. Verſtant zijt ghy?
Verſtant. Ik bent.
Aræta. Ghy acht my in uw' oordel.
Verſtant. Hoe waerdich ik u acht/het is tot weynich voordel.
Aræta. Waerom? ghy weet dat ik uw' wenſch zeer garen ſtil
Verſtant. Helacy my ghebreeckt.
Aræta. Wat iſt?
Verſtant. Wil moet ik derven/
Maer door de vruchten vant verſtant/helacy/ſterven.
Ick zoeck de wil.
Aræta. De wil? wil is uw' onderdaen.
Verſtant. Nochtans wil wille nu 't verſtant te boven gaen.
Aræta. Wil boven het verſtant?
Verſtant. Wil 't gaet verſtant te boven.
Aræta. VVil boven het verſtant? 't is qualik te ghelooven.
Verſtant. VVil wil wat wille wil/ tverſtant men niet en acht.
Aræta. wil zonder het verſtant nopt yets ten goede wracht.
Verſtant. wil ziet niet op het goed/ wil ooght alleen op luſten.
Aræta. De reden van verſtant die wille wel uytbluſten.
Verſtant. Zo wille gaf ghehoor/maer wille is rebel.
Kluyſena. Zo leeft helaes 't verſtant in een bedroefde hel.
In reen berading goed/maer macht'loos int volbrenghen/
Wits dat de wil 't verſtant int minſt niet wil ghehengen.
't verſtant zy over heerſcht.
Verſtant. Dits/lacy/dats my quelt.
Aræta. Waer is de wil?
Verſtant. De wil die is met luſt verzeldt.
Aræta. Met luſt? en zonder na verſtandens reen te hooren
Verſtant. Helacy wille heeft 't verſtant ende reen verloren.
Aræta. Iſt moogh lijk dat de wille dus zich zelfs vergeet?

VVille. Luſt.

Kluyſena. Hier komt de wil met Luſt.
Verſtant. Ziet nu wat luſte deed.
Zaft/laet ons hooren eerſt wat wil an luſt zal zegghen.
VVille. Ick wille inde luſt/nae luſt ghenuegh'lik legghen/
Wat gater boven luſt? 'tis t leven vande menſch.
Luſt. Ghy zult u wille hebben nae uw' luſt en wenſch/
't Vermaeckelikſt' ter wereldt laet ick u ghenieten.
Aræta. Verſtant ick zie de gronde van alle uw' verdrieten.

De

Verstant. De wille is gheketent aen baldaed'ghe lust.
Lust. Want als ghy by my zijt zo hebt ghy vreughd' en rust.
Aræta. Laet ick heur spreken aen. Kluysen. Zy zal niet willen hooren.
Aræta. Wats d'oorzaeck wil dat ghy't verstant dus hebt verloren?
En u verzelde met lust, die schalk'lik u verleydt/
Want eeldste uwes weezen ghy dolhoofdich scheydt:
Ziet hoe treurt het verstant. Lust. Wat wil dees praetster zeggen?
VVil. Wat komt nu aen den dach?
Aræta. Dat wille niet zoud' legghen
Gheketent aen de znoode tochten uws bedrijf.
VVil. Wel wat brenghd ons hier voort dit zotte dwaze wijf?
'k Heb alles wat my lust/ wat kan ick meer begeeren?
Wat wilt ghy? Kluysenaer. Dat ghy vande luste af zoudt keeren.
Aræta. En volghen het verstant. VVil. Verstant ghebreeckt my niet.
Aræta. Te grooter is de dwaling diemen in u ziet.
Merckt hoe 't verstant steets treurt in deerelike quellen.
Verstant. Ha wille wilt u doch in mijn ghebieden stellen/
Want ik het eelste ben des redelik ghemoed.
Lust. Verstant ontgeeft u dat/ wil op mijn lusten voedt
Aræta. En dit veroorzaeckt/ laes/ dat ick ben gans verschoven.
Ghy doet het held're licht mijns Hemels glans verdoven.
Waer zijn uw' reden wil? ick die het lofvaerst' ben.
Leef in veracht.
VVil. Ghy raest mits ick u niet en ken/
Wie zijt ghy? Aræ. Wie ick ben? Ick ben de ware deughde.
VVil. De deughde de deugd. Lust. De deugd daer niemant in verheugde.
Aræta. Mits lust hun meer behaecht/ helaes/ de eyghen wil
Ghegrond op eyghen zin. Lust levert wil de bril
Des valsche schijns bedrogh/ dat wil het ding een waerde
Gheeft dattet niet en heeft/ dit doet de mensch veraerden/
En dwinghdt tot slaverny vant heyle avontuur/
Ja heerscht dan als een God/ verbystert de natuur/
Door onmaets lust ghezoek/ quist goed/ en vleyery/
Ook onverzadichheyd: dees als met tovery
Aen vijn verkiezing-keten houden vast ghebonden/
Als slaef/ onscheydelik/ aen veel verscheyden zonden.
Ach/ wil bedaert uw' wil volght reen-beraed-verstant.
VVil. Verstant ik doe ghelijk de meesten hoop ons 's landt.
De grooten/ jae de Princen leven nae hun wenschen.
Verstant. Volght ghy de deughd'/ en niet de God-vergeten-menschen/
Des anderliens misbruyck/ helaes/ verschoont u niet.
Lust. Verstant/ houdt vry uw' rust/ wil is in mijn ghebied'/ Binnen.
De deughde wil vernieldt/ komt wille laet ons wand'len.
VVil. Verstant ghy moogt met deughd' van deughdens wezen hand'len/
Ik houd' my aen de lust/ want die behaeght my best. Binnen.
Verstant. Aræta, waerde vrou wat zalt noch zijn int lest?
Hoe machteloos/ helaes/ ik zonder wille blijve.

Op

Aræta. Op me/Verstant/helaes/wat zullen wy bedryven?
Kluyse. Mistroostich doolen/ach/het deert my u te zien.
Verstant. Vermits de menschen deughde en 't verstant afvlien.
Aræta. Ist moog'lik dat natuur en reden dit kan lyden?
Dat teghen het verstant en deughd' de will' wil stryden?
De volg-lusts-smaex bekoor de herten overwindt/
En doet de menschen doolen reuckloos mollich blindt.
Waer is mijn ziele-dwang? waer is nu mijn vooghdye?
Waer is mijn hemels-kracht? waer is mijn heerschappye?
Ghy band my uyt uw' hert/ghy haet my/waerom doch?
Ik koester u/en smeek/'k geef u mijn heyl-speun-zog.
Ik leyd' u tot uw' heyl/'k gheef u mijn Lauriers glory/
Ik doe u triumpheren in d'alheyts victory.
Waer om ontvlucht ghy my? wat ist dat u verwerdt?
Mijn eyghenschap behoort te heerschen in uw' hert.
Uw' zinnnens koor betaemt alleen nae my te luyst'ren.
Eylaes/ghy doet de glans mijns Hemels licht verduyst'ren.
't Verstant u niet ghebreeckt/maer zorg-leeg ghy hier woeld/
De lust uws wils/helaes/mijn liefde niet ghevoeldt.
Wat heerschster in uw' ziel? ist neyging/reen of wille?
Wat ist? waer spruyt het uyt? wat ist? hoe? zwijghdy stille?
Kent ghy geen eyghen wil? de grond van al uw' quel/
Voelt ghy door aenwensts eelt de brand niet heures hel?
Voelt ghy gheen slaverny des eyghen-willens voepen?
Koord uyt de nikkerin/laet lust die niet doen groepen.
Schuyldt onder my verwulst/en onder uw verstant.
Verstant 't staet u ten dienst/en ik geef u de handt/
Zo sterft de Lust-vrou haest/hebt deernis met zijn treuren:
Ziet hoet verstant beweent mits hem niet mach ghebeuren
't Beheerschen uwes wils. BEDIL-AL VVT.
Verstant. Aræta waerde Vrouw/
't Is wonder dat ick/laes/het leven noch behou.
Kluysena. Mits 't derven vande wil. Ick bid u laet ons schepden. Binnen.
Aræta. Ghy hoorden wat de wil en lust ons beyde zeyden. Binnen.
't Is vruchteloos geklaegt. Bedil. Wel meuht ghy 't zeggen/vrind/
De wil door lust 't verstant en deughde overwindt.
Ho ho ghy komt te laet/meent ghy de Keysers lusten
Nu door 't verstant of deughd' int willen zouden rusten?
Hoe? Ottos herte vlamt en in lusts tochten zweeft
Tot dat Galdraed aen Otto het verzochte gheeft.
't Schijnt zy ontziet heur eer/doch 't vleyen en schoon spreken
Vaek kosten wel voor dees een eerbaer voorneem breken?
En waerom zoud' Galdrada ook niet zijn bekoort?
Zeer licht men windt de vrou die zlechts het veed'len hoort
Bekoor in minnekuur en volghden noyt reens rade.
Hier eyndicht 't eerste deel van Otto ende Galdrade.

F I N I S.